

ДЕМОКРАТИЯ ВА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ ИНСТИТУТИ

**КЕКСАЛАР ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ
ҚИЛИШГА ОИД ХАЛҚАРО ШАРТНОМАЛАР
ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИ ТЎПЛАМИ**

**Тошкент
«Адолат»
2015**

УЎК: 347.1-053.9(575.1)

КБК: 67.405(5Ў)

T49

T49

Тиллабаев М.

Кексалар ҳуқуқларини ҳимоя қилишга оид халқаро шартномалар ва Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами/М. Тиллабаев. – Т.: «Адолат», 2015 й. – 216 б.

ISBN 978-9943-4577-0-6

УЎК: 347.1-053.9(575.1)

КБК 67.405(5Ў)

Тузувчи:

М.А. ТИЛЛАБАЕВ,

юримдик фанлар номзоди, доцент

Мазкур тўпламга кексалар ҳуқуқларини рағбатлантириш ва ҳимоя қилишга оид халқаро шартномалар ва Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари киририлган.

Тўплам Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги Нодавлат ношароат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат Фондининг «Кексаларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилувчи қонунларни такомиллаштириш» лойиҳаси доирасида «Демократия ва инсон ҳуқуқлари» Институтини томонидан чоп этилмоқда.

Тўплам давлат органлари ва фуқаролик жамияти институтлари вакиллари, профессор-ўқитувчилар ва илмий тадқиқотчилар, талабалар ҳамда инсон ҳуқуқлари масалалари билан қизиқувчи кенг китобхонлар оммасига мўлжалланган.

ISBN 978-9943-4577-0-6

© Тиллабаев М.А., 2015.

© Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузуридаги «Адолат» нашриёти, 2015.

М У Н Д А Р И Ж А

Кириш сўзи..... 7

Кириш сўзи..... 9

Биринчи бўлим. Кексалар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича халқаро шартномалар

1. Инсон ҳуқуқлари Умумжаҳон декларацияси (Кўчирма) 12
2. Иқтисодий, ижтимоий ва маданий ҳуқуқлар тўғрисидаги халқаро пакт (Кўчирма) 13
3. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг кекса ёшли шахсларга нисбатан принциплари (рус тилида)..... 15
4. Қариш муаммолари бўйича декларация (рус тилида)..... 19
5. ХМТнинг «Кекса ёшдаги меҳнаткашлар тўғрисида»ги 162-Тавсиялари (рус тилида)..... 24

Иккинчи бўлим. Кексалар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси (Кўчирма) 35
2. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси (Кўчирма) 36
3. Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси (Кўчирма) 42
4. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси (Кўчирма) 43
5. Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси (Кўчирма) 46
6. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси (Кўчирма) 54
7. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-ижроия кодекси (Кўчирма) 72
8. Ўзбекистон Республикасининг Оила кодекси (Кўчирма) 75
9. Ўзбекистон Республикасининг Уй-жой кодекси (Кўчирма)..... 77

10.	Ўзбекистон Республикасининг «Давлат уй-жой фондини хусусийлаштириш тўғрисида»ги Қонуни (Кўчирма).....	79
11.	Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Қонуни	81
12.	Ўзбекистон Республикасининг «Фуқаролар соғлиғини сақлаш тўғрисида»ги Қонуни (Кўчирма).....	114
13.	Ўзбекистон Республикасининг «Шаҳар йўловчилар транспортдан бепул фойдаланишни тартибга солиш тўғрисида»ги Қонуни.....	116
14.	Ўзбекистон Республикасининг «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонуни	117
15.	Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасида ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонуни	123
16.	Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасида ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонуни.....	124
17.	Ўзбекистон Республикасининг Президентининг 1996 йил 4 декабрдаги ПФ–1655-сонли «Ўзбекистон фахрийларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш «Нуроний» жамғармаси тўғрисида»ги Фармони	141
18.	Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2002 йил 30 майдаги ПФ–3079-сонли «Ядро полигонларида ва бошқа ядровий-радиация объектларида ҳарбий хизматни ўтаган пенсия ёшидаги шахсларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш тўғрисида»ги Фармони.....	143
19.	Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2003 йил 27 мартдаги ПФ–3227-сонли «2003 йилнинг 1 апрелидан бошлаб уй-жой-коммунал хизматлар ҳақини тўлаш бўйича бериладиган имтиёзлар ўрнига компенсация пул тўловларини жорий этиш тўғрисида»ги Фармони	145
20.	Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 19 мартдаги ПФ–3864-сонли «Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш ва мустаҳкамлашга оид чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони	147

21. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 17 сентябрдаги ПФ–3921-сонли «Пенсионерларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони	150
22. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2014 йил 13 октябрдаги ПФ–4658-сонли «1941–1945 йиллардаги уруш ва меҳнат fronti фахрийларини ижтимоий қўллаб-қувватлашни янада кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони	152
23. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 14 апрелдаги ПФ–4715-сонли «Кексаларни ижтимоий ҳимоя қилиш ва моддий қўллаб-қувватлашни янада кучайтириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони	155
24. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 30 майдаги ПК–1542-сонли «2011–2015 йилларда ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилишни янада кучайтириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Қарори	158
25. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 18 февралдаги ПК–2302-сонли «Кексаларни эъозлаш йили» Давлат дастури тўғрисида»ги Қарори	161
26. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 29 мартдаги 106-сонли «Ўзгалар парваришига муҳтож ёлғиз кексалар, пенсионерлар ва ногиронларга ижтимоий ёрдам кўрсатишни кучайтириш тўғрисида»ги Қарори	165
27. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 7 апрелдаги 107-сонли «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ҳамда «Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга ошириш учун зарур бўлган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тасдиқлаш ҳақида»ги Қарори	167

28. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 8 сентябрдаги 252-сонли «Давлат пенсияларини тайинлаш ва тўлаш тартибини янада такомиллаштиришга йўналтирилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тасдиқлаш тўғрисида»ги Қарори 178
29. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 9 июлдаги 186-сонли «Кексаларни соғломлаштириш ва уларнинг бўш вақтларини мазмунли ташкил этиш бўйича нодавлат пансионати тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида»ги Қарори 180
30. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 10 августдаги 237-сонли «Кексаларни ва ногиронларни манзилли ижтимоий ҳимоя қилиш ва кўллаб-қувватлашни янада кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарори 182

КИРИШ СЎЗИ

Азиз китобхон!

Мамлакатимизда 2015 йил Президентимиз томонидан «Кексаларни эъозлаш йили» деб эълон қилинди. Шу муносабат билан Давлат дастури қабул қилиниб, давлат ва нодавлат идоралари, жамоатчилигимиз мазкур дастурда кўзда тутилган тадбирларни бажариш юзасидан жонбозлик кўрсатиб, меҳнат қилмоқдалар. Улар қаторида Демократия ва инсон ҳуқуқлари институти ҳам бор.

«Демократия ва инсон ҳуқуқлари» Институти жорий йилда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат Фондининг «Кексаларни эъозлаш йили»га бағишланган «Ўзбекистонда кексаларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга оид қонунчиликни такомиллаштириш» номли грантини қўлга киритди ва тақдим этилаётган мазкур тўпламни чоп этишни ўзнинг асосий вазифаларидан бири этиб белгилади.

Жамиятда инсон ҳуқуқларига риоя этиш маданиятини янада юксалтириш, ҳар бир фуқаронинг ҳақ-ҳуқуқларини таъминлашга ҳуқуқий саводхонликни ошириш орқали кўмаклашиш институтининг асосий мақсад ва вазифалари қаторига киради.

Айнан шундай эзгу мақсадлар мазкур китобни ҳаётимизнинг гултожи, хонадонларимиз кўрки, файзи, қалбимизнинг кўри, суянчимиз ва таянчимиз бўлган барчамиз учун азиз ва қадрли кексаларимиз – отахону онажонларимиз учун нашр этишга ундади.

Мазкур тўплам кексаларимизга ғамхўрлик рамзи сифатида тайёрланган бўлиб, ундан кексаларнинг ҳуқуқий мақомини белгилайдиган, уларнинг ҳуқуқ ва эркинларини таъминлашга, ижтимоий муҳофаза этишга, имтиёз ва афзалликлар беришга, имкониятларини янада кенгайтиришга қаратилган халқаро шартномалар, Ўзбекистон Республикасининг қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармон ва қарорлари, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ўрин олган.

Тўплам, аввало, кексаларимиз, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш билан шуғулланувчи ташкилотлар ва мутахассислар, қолаверса, кенг жамоатчилик, талабалар ва барча қизиқувчилар учун фойдали манба бўлади, деган умиддамиз.

Сайёра Ходжаева,
«Демократия ва инсон ҳуқуқлари»
Институти директори,
юридик фанлар номзоди,
адлия катта маслаҳатчиси

КИРИШ СЎЗИ

Кексаларни ҳурмат қилиш, уларга эътибор ва ғамхўрлик кўрсатиш жамиятимизнинг ўзига хос юксак маънавий ва маданий белгисидир. Ўзбек халқига азалдан хос бўлган бундай юксак фазилатлар истиқлолимизнинг дастлабки йилларидан мамлакатимизда давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бирига айланди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримов томонидан ишлаб чиқилган иқтисодиётни ислоҳ этиш ва янгилаш бўйича беш тамойилга асосланган тараққиётнинг «ўзбек модели» мамлакатимиз истиқболини тубдан ўзгартириш йўналишларини белгилаб берди. Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш бўйича мустақкам ҳуқуқий базага асосланган ишончли тизимни шакллантириш эса ушбу моделнинг асосий йўналишларидан биридир. Зеро, инсон, унинг ҳаёти ва орзу-умидлари давлатимизнинг доимий диққат-эътиборида бўлиб келмоқда.

Бугунги кунда глобаллашув жараёнларида дунё аҳолисининг умри узайиши ҳамда кекса ёшдагиларнинг миқдори ортиши кузатишмоқда. Дунё бўйлаб 60 ва ундан юқори ёшдаги одамларнинг сони икки боробардан ҳам ортмоқда, яъни 1995 йили уларнинг сони 542 миллион бўлган бўлса, 2025 йилга бориб бу рақам тахминан 1,2 миллиардга етиши кутилмоқда. Айни пайтда, катта ёшдаги аҳолининг энг тез ўсаётган қатлами энг кекса ёшдаги гуруҳ, яъни 80 ва ундан юқори ёшдаги шахслар ҳисобланади. 2050 йилгача бўлган даврда 80 ёшдаги аҳолининг сони тўрт мартага кўпайиб, 395 миллионга етади.

Бугунги кунда кексаларнинг ҳуқуқларига оид бир қатор халқаро ҳужжатлар қабул қилинган. Бу эса мазкур муаммонинг қанчалик долзарб эканлигидан далолат беради. Аввало, кексаларнинг ҳуқуқларини таъминлайдиган ҳужжатлар сирасига ёш белгиси бўйича камситмаслик принципи мустақкамлаб қўйилган инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги асосий халқаро шартномалар киради. Мазкур принцип инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги барча асосий ҳужжатларда, хусусан, Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясида, Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисидаги халқаро пактда, Иқти-

содий, ижтимоий ва маданий ҳуқуқлар тўғрисидаги халқаро пактда ва бошқаларда ўз аксини топган.

Кексаларнинг ижтимоий ҳимоясига бағишланган биринчи асосий ҳужжат 1982 йил 4–6 августда Венада БМТ томонидан қариш муаммолари бўйича ўтказилган БМТнинг Бутунжаҳон Ассамблеясида қабул қилинган Қариш муммолари бўйича Вена халқаро ҳаракат дастури эди. Кейинчалик 1990 йил 14 декабрда БМТнинг Бош Ассамблеяси 1 октябрни Халқаро кексалар куни деб эълон қилди. 1991 йили эса, БМТнинг Бош Ассамблеяси томонидан «Кекса ёшдагилар турмушини барқарорлаштириш» деб номланган БМТнинг кекса ёшдагиларга бағишланган принциплари қабул қилинди. 1992 йили эса, Қариш муаммолари бўйича декларация қабул қилинади. Ўн йил ўтгандан сўнг БМТнинг Иккинчи бутунжаҳон қариш муаммолари бўйича ассамблеясида Қариш муаммолари бўйича Мадрид халқаро ҳаракат дастури ҳамда Сиёсий декларация қабул қилинди.

Шуни алоҳида таъкидлаш керак, Ўзбекистонда ҳам кекса ёшдаги аҳолининг сони йил сайин ўсиб бормоқда, юртимиз узок умр кўрувчилар мамлакатига айланаётганлиги эътибога лойиқ. Мустақиллик даврида аҳолининг ўртача умри 1990 йилдаги 67 ёшдан 73,5 ёшгача, аёлларнинг ёши 75,8 ёшгача ошди. Ҳозирги кунда Ўзбекистонда 80 ёшдан ошган кексаларнинг сони 225 мингни, 90 ёшдан ошганлар – 44 мингни, 100 ёшдан ошганлар эса – 8700 кишини ташкил қилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 19 мартда қабул қилинган «Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш ва мустаҳкамлашга оид чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони ва 2011 йил 30 майдаги «2011–2015 йилларда ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилишни янада кучайтириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Қарори ва бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда қарияларни ижтимоий ҳимоя қилиш бўйича аниқ йўналиш ҳамда вазифалар белгилаб берилган. Мазкур ҳужжатлар пенсия ёшидаги фуқаролар, Иккинчи жаҳон уруши ва меҳнат fronti фахрийларининг фаровонлигини таъминлаш, ҳаёт даражаси ва сифатини оширишда муҳим омил бўлиб хизмат қилмоқда.

2015 йил «Кексаларни эъозлаш йили» деб эълон қилиниши муносабати билан Давлат дастури қабул қилинди ва уни амалга ошириш учун махсус ҳукумат комиссияси тузилди. Олти бўлимдан иборат Давлат дастурида кекса авлод вакилларига эътибор ва ғамхўрлик қилишни кучайтиришга йўналтирилган қонунчилик ва меъёрий-ҳуқуқий базани янада такомиллаштириш назарда тутилган. Давлат дастурини амалга ошириш учун 2 триллион 246,5 миллиард сўм ва 229,6 миллион АҚШ доллари ажратиш назарда тутилган.

Кексаларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва уларни рағбатлантириш масалалари бўйича аҳолининг кенг қатламини хабардор қилиш мақсадида *«Кексалар ҳуқуқларини ҳимоя қилишга оид халқаро шартномалар ва Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами»* тайёрланди. Мазкур тўпланда кекса ёшдагилар ҳуқуқларига оид Бирлашган миллатлар ташкилоти ҳамда Халқаро меҳнат ташкилотларнинг ҳужжатлари билан бир қаторда Ўзбекистон Республикасининг қонунлари ва бошқа норматив ҳужжатлари ўз аксини топган.

М.А. Тиллабаев,
юридик фанлар номзоди, доцент

Биринчи бўлим. КЕКСАЛАР ХУҚУҚЛАРИНИ ХИМОЯ ҚИЛИШ БЎЙИЧА ХАЛҚАРО ШАРТНОМАЛАР

ИНСОН ХУҚУҚЛАРИ УМУМЖАҲОН ДЕКЛАРАЦИЯСИ

*Бош Ассамблеянинг 1948 йил 10 декабрдаги 217А (III)-сонли
резолүцияси билан қабул қилинган ва эълон қилинган*

[К ў ч и р м а]

25-модда.

1. Ҳар бир инсон ўзининг ҳамда оиласининг саломатлиги ва фаровонлигини таъминлаш учун зарур бўлган турмуш даражасига эга бўлиш, жумладан кийим-кечак, озиқ-овқат, тиббий хизмат ва зарур ижтимоий хизматга эга бўлишга ҳамда ишсизлик, касаллик, ногиронлик, бевалик, қарилик ёки унга боғлиқ бўлмаган шароитларга кўра тирикчилик учун маблағ бўлмайд қолган бошқа ҳолларда таъминланиш ҳуқуқига эга.

2. Оналик ва болалик алоҳида ғамхўрлик ва ёрдам ҳуқуқини беради. Барча болалар, никоҳда ёки никоҳдан ташқарида туғилишидан қатъи назар, бир хил ижтимоий ҳимоядан фойдаланиши керак.

ИҚТИСОДИЙ, ИЖТИМОЙ ВА МАДАНИЙ ҲУҚУҚЛАР ТЎҒРИСИДАГИ ХАЛҚАРО ПАКТ

*Бош Ассамблеянинг 1966 йил 16 декабрдаги 2200 А(XXI)-резолуцияси
билан имзолаш, ратификация қилиш ва қўшилиш учун қабул
қилинган ва очилган*

[К ў ч и р м а]

9-модда.

Ушбу Пактда иштирок этувчи давлатлар ҳар бир инсоннинг ижтимоий таъминланиш, жумладан, ижтимоий суғурта ҳуқуқини эътироф этади.

...

11-модда.

1. Ушбу Пактда иштирок этувчи давлатлар ҳар бир киши ўзи ва оиласи учун етарлича озиқ-овқат, кийим-кечак ва уй-жой ҳамда турмуш шароити тўхтовсиз яхшиланиб боришини ўз ичига оладиган етарли турмуш даражаси бўлиш ҳуқуқини эътироф этади. Мазкур иштирокчи-давлатлар ушбу ҳуқуқлар амалга оширилишини таъминлаш учун зарур чораларни кўради, айни пайтда эркин келишувга асосланган халқаро ҳамкорликнинг бу борадаги муҳим аҳамиятини эътироф этади.

2. Мазкур Пактда иштирок этувчи давлатлар ҳар бир кишининг очликдан ҳоли бўлишдек асосий ҳуқуқини тан олган ҳолда, қўйидаги вазифаларни амалга ошириш учун аниқ дастурларни ўтказишни қамраб оладиган зарур чораларни кўришлари керак:

а) техник ва илмий билимлардан кенг кўламда фойдаланиш, овқатланиш тамойиллари тўғрисидаги билимларни ёйиш, табиий ресурслардан янада самарали фойдаланиш ва ўзлаштириш учун аграр тизимни такомиллаштириш ёки ислоҳ қилиш йўли билан озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш, сақлаш ва тақсимлаш услубларини яхшилаш; ва

б) эҳтиёжга мувофиқ ва озиқ-овқат маҳсулотларини импорт ёки экспорт қилувчи мамлакатларнинг муаммоларини ҳисобга олган ҳолда, жаҳондаги озиқ-овқат захираларининг адолатли тақсимланишини таъминлаш.

12-модда.

1. Мазкур Пактда иштирок этувчи давлатлар ҳар бир кишининг жисмоний ва руҳий саломатлик жиҳатдан олий даражага етиши ҳуқуқини эътироф этади.

2. Ушбу Пактда иштирок этувчи давлатлар кўриши керак бўлган чоралар қуйидаги ишлар учун зарур тадбирларни ўз ичига олади:

а) ўлик гўдаклар туғилишини ва болалар ўлимини қисқартириш ҳамда болаларнинг соғлом ривожланишини таъминлаш;

б) ташқи муҳитнинг ҳамма жиҳатларини ва саноатда меҳнат гигиенасини яхшилаш;

с) юқумли, эндемик, касбий ва бошқа касалликлар олдини олиш, даволаш ҳамда уларга қарши курашиш;

д) касал бўлган ҳолларда ҳаммага тиббий ёрдам кўрсатиш ва тиббий парваришни таъминлайдиган шароит яратиш.

ПРИНЦИПЫ ОРГАНИЗАЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ В ОТНОШЕНИИ ПОЖИЛЫХ ЛЮДЕЙ

«Сделать полнокровной жизнь лиц преклонного возраста»

*Приняты Резолюцией 46/91 Генеральной Ассамблеи
от 16 декабря 1991 года*

Генеральная Ассамблея,

высоко оценивая вклад, который вносят пожилые люди в жизнь своего общества,

учитывая, что в Уставе Организации Объединенных Наций народы Объединенных Наций выражают, в частности, решимость вновь утвердить веру в основные права человека, в достоинство и ценность человеческой личности, в равноправие мужчин и женщин и в равенство прав больших и малых наций, а также решимость содействовать социальному прогрессу и улучшению условий жизни при большей свободе,

принимая во внимание разработку этих прав во Всеобщей декларации прав человека, в Международном пакте об экономических, социальных и культурных правах и Международном пакте о гражданских и политических правах, а также в других декларациях с целью обеспечить осуществление универсальных норм в отношении конкретных групп населения,

во исполнение Международного плана действий по проблемам старения, принятого Всемирной ассамблеей по проблемам старения и одобренного Генеральной Ассамблеей в резолюции 37/51 от 3 декабря 1982 года,

признавая огромные различия в положении пожилых людей не только между странами, но также в рамках отдельных стран и между отдельными лицами, что требует принятия различных мер в области политики,

учитывая, что во всех странах как никогда прежде возрастает число лиц преклонного возраста, состояние здоровья которых лучше, чем когда-либо ранее,

учитывая результаты научных исследований, опровергающие многие стереотипные представления о неизбежном и необратимом ухудшении здоровья с возрастом,

будучи убеждена в том, что в мире, для которого характерно увеличение числа пожилых людей, заинтересованным и дееспособным пожилым людям необходимо обеспечить возможности участвовать в каждодневной жизни общества и вносить в нее вклад,

сознавая, что трудности, выпадающие на долю семьи, как в развитых, так и в развивающихся странах, требуют оказания поддержки лицам, обеспечивающим уход за слабыми пожилыми людьми,

принимая во внимание стандарты, уже определенные в Международном плане действий по проблемам старения, в конвенциях, рекомендациях и резолюциях Международной организации труда, Всемирной организации здравоохранения и других учреждений Организации Объединенных Наций,

призывает правительства включить – когда это представляется возможным – в свои национальные программы следующие принципы:

Независимость

1. Пожилые люди должны иметь доступ к соответствующим требованиям по продовольствию, воде, жилью, одежде и медицинскому обслуживанию через посредство обеспечения им дохода, поддержки со стороны семьи, общины и самопомощи.

2. Пожилые люди должны иметь возможность работать или заниматься другими видами приносящей доход деятельности.

3. Пожилые люди должны иметь возможность участвовать в определении сроков и форм прекращения трудовой деятельности.

4. Пожилые люди должны иметь возможность участвовать в соответствующих программах образования и профессиональной подготовки.

5. Пожилые люди должны иметь возможность жить в условиях, которые являются безопасными и могут быть адаптированы с учетом личных наклонностей и изменяющихся возможностей.

6. Пожилые люди должны проживать дома до тех пор, пока это возможно.

Участие

7. Пожилые люди должны быть по-прежнему вовлечены в жизнь общества, активно участвовать в разработке и осуществлении политики, непосредственно затрагивающей их благосостояние, и делиться своими знаниями и опытом с представителями молодого поколения.

8. Пожилые люди должны иметь право искать и расширять возможности для деятельности в интересах общины и выполнять на добровольной основе работу, отвечающую их интересам и возможностям.

9. Пожилые люди должны иметь возможность создавать движения или ассоциации лиц пожилого возраста.

Уход

10. Пожилым людям должны быть обеспечены уход и защита со стороны семьи и общины в соответствии с системой культурных ценностей данного общества.

11. Пожилые люди должны иметь доступ к медицинскому обслуживанию, позволяющему им поддерживать или восстанавливать оптимальный уровень физического, психического и эмоционального благополучия и предотвращать или сдерживать начало периода недугов.

12. Пожилые люди должны иметь доступ к социальным и правовым услугам в целях повышения их независимости, усиления защиты и улучшения ухода.

13. Пожилые люди должны иметь возможность на соответствующем уровне пользоваться услугами попечительских учреждений, обеспечивающих защиту, реабилитацию, а также социальное и психологическое стимулирование в гуманных и безопасных условиях.

14. Пожилые люди должны иметь возможность пользоваться правами человека и основными свободами, находясь в любом уч-

реждении, обеспечивающем кров, уход или лечение, включая полное уважение их достоинства, убеждений, нужд и личной жизни, а также права принимать решения в отношении ухода за ними и качества их жизни.

Реализация внутреннего потенциала

15. Пожилые люди должны иметь возможности для всесторонней реализации своего потенциала.

16. Пожилые люди должны иметь доступ к возможностям общества в области образования, культуры, духовной жизни и отдыха.

Достоинство

17. Пожилые люди должны иметь возможность вести достойный и безопасный образ жизни и не подвергаться эксплуатации и физическому или психологическому насилию.

18. Пожилые люди имеют право на справедливое обращение независимо от возраста, пола, расовой или этнической принадлежности, инвалидности или иного статуса, и их роль должна оцениваться независимо от их экономического вклада.

ДЕКЛАРАЦИЯ ПО ПРОБЛЕМАМ СТАРЕНИЯ

*Принята Резолюцией 47/5 Генеральной Ассамблеи от
16 октября 1992 года*

Генеральная Ассамблея,
принимая во внимание беспрецедентное старение населения,
наблюдающееся во всем мире,

сознавая, что старение населения мира ставит перед правительствами, неправительственными организациями и частными группами беспрецедентную, но требующую незамедлительного решения практическую и программную задачу, заключающуюся в обеспечении надлежащего удовлетворения потребностей пожилых людей и реализации их потенциала как людских ресурсов,

сознавая также, что старение населения в развивающихся странах происходит гораздо более быстрыми темпами, нежели это происходило в развитых странах,

памятуя о том, что революционные сдвиги в демографической структуре обществ требуют коренного изменения в порядке организации общественного функционирования,

надеясь, что в предстоящее десятилетие произойдет расширение сотрудничества, увеличится число практических инициатив и объем ресурсов, выделяемых на деятельность в связи с проблемами старения.

приветствуя растущий вклад пожилых людей в экономическое, социальное и культурное развитие,

приветствуя также широкое участие в программе Организации Объединенных Наций по проблемам старения,

признавая, что старение происходит в течение всей жизни и что подготовка к старости должна начинаться в детстве и продолжаться на протяжении всего жизненного цикла,

признавая также, что пожилые люди имеют право стремиться к самому лучшему состоянию здоровья и добиваться его,

признавая далее, что по мере старения некоторым лицам требуется всесторонняя забота со стороны общества и семьи,

подтверждая Международный план действий по проблемам старения¹, одобренный ею в ее резолюции 37/51 от 3 декабря 1982 года, и Принципы Организации Объединенных Наций в отношении пожилых людей, содержащиеся в приложении к ее резолюции 46/91 от 16 декабря 1991 года,

отмечая многочисленные мероприятия Организации Объединенных Наций, посвященные проблемам старения в контексте развития, прав человека, народонаселения, занятости, образования, здравоохранения, жилья, семьи, инвалидности и улучшения положения женщин,

рассмотрев проблемы, возникшие в ходе осуществления Плана действий,

признавая необходимость практической стратегии деятельности по проблемам старения на десятилетие 1992–2001 годов,

1. настоятельно призывает международное сообщество:

a) содействовать осуществлению Международного плана действий по проблемам старения;

b) обеспечить широкое распространение Принципов Организации Объединенных Наций в отношении пожилых людей;

c) поддерживать практические стратегии достижения глобальных целей по проблемам старения к 2001 году²;

d) поддерживать постоянные усилия Секретариата по разъяснению возможных практических направлений деятельности путем совершенствования процесса сбора данных, научных исследований, подготовки кадров, технического сотрудничества и обмена информацией по проблемам старения;

e) обеспечивать уделение должного внимания вопросам старения населения в текущих программах компетентных организаций и органов системы Организации Объединенных Наций и предоставление надлежащих ресурсов путем их перераспределения;

¹ См. Доклад Всемирной ассамблеи по проблемам старения, Вена, 26 июля – 6 августа 1982 года (Издание Организации Объединенных Наций, в продаже под № R.82.I.16), A/CONF.113/31, глава VI.

² См. A/47/339.

f) поддерживать широкое и ориентированное на практическую деятельность сотрудничество в рамках программы Организации Объединенных Наций по проблемам старения, в том числе между правительствами, специализированными учреждениями и органами Организации Объединенных Наций, неправительственными организациями и частным сектором;

g) укреплять Целевой фонд по проблемам старения как источник поддержки развивающихся стран в их деятельности в связи со старением населения;

h) способствовать тому, чтобы страны-доноры и страны-получатели помощи учитывали проблемы пожилых людей в их программах развития;

i) уделять внимание проблемам старения на предстоящих крупных мероприятиях, в том числе – в ближайшем будущем – мероприятиях, посвященных таким темам, как права человека, семья, народонаселение, улучшение положения женщин, предупреждение преступности, молодежь, и на предлагаемой всемирной встрече на высшем уровне по вопросам социального развития;

j) поощрять прессу и средства массовой информации к тому, чтобы они играли ключевую роль в информировании о проблемах старения населения и смежных вопросах, включая проведение 1 октября Международного дня лиц старшего возраста и распространение Принципов Организации Объединенных Наций в отношении пожилых людей;

k) содействовать внутрирегиональному и межрегиональному сотрудничеству и обмену ресурсами для осуществления программ и проектов, связанных с проблемой старения, в том числе для обеспечения здоровья на протяжении всей жизни, получения доходов и развития новых форм продуктивной деятельности в старшем возрасте;

l) изыскать огромные людские и материальные ресурсы, крайне необходимые сегодня для принятия мер в связи с вступлением человечества в пору зрелости, которое можно рассматривать не только как демографическое, но и как социальное, экономическое и культурное явление, открывающее широкие перспективы;

2. настоятельно призывает также поддерживать национальные инициативы, связанные с проблемами старения, в контексте национальных культур и условиях, с тем чтобы:

a) соответствующие национальные стратегии и программы в интересах пожилых людей рассматривались как часть общих стратегий развития;

b) программные меры, призванные повысить роль правительства, добровольных групп и частного сектора, расширились и получили поддержку;

c) правительственные и неправительственные организации сотрудничали в деле развития первичного медико-санитарного обслуживания, пропаганды здорового образа жизни и осуществления программ самопомощи в интересах пожилых людей;

d) лица старшего возраста рассматривались как члены общества, вносящие вклад в его развитие, а не как обуза;

e) все население готовило себя к более поздней поре жизни;

f) старшее и молодое поколения сотрудничали в поиске оптимального соотношения между традицией и новаторством в экономическом, социальном и культурном развитии;

g) стратегии и программы разрабатывались с учетом особых качеств, потребностей и способностей женщин старшего возраста;

h) женщинам старшего возраста оказывалась надлежащая поддержка за их в целом непризнанный вклад в экономику и благосостояние общества;

i) мужчины старшего возраста поощрялись к развитию социальных, культурных и духовных качеств, чего они, возможно, были не в состоянии сделать в те годы, когда они были кормильцами;

j) общественность была более информирована и участвовала в разработке и осуществлении программ и проектов с участием лиц старшего возраста;

k) семьи получали поддержку в проявлении заботы о престарелых, а все члены семьи участвовали в этом;

l) местные органы власти сотрудничали с пожилыми людьми, предпринимателями, гражданскими ассоциациями и другими груп-

пами в поиске новых путей сохранения возрастной интеграции в семье и обществе;

т) руководящие деятели и ученые сотрудничали в проведении ориентированных на практические меры исследований;

п) политики сосредоточили внимание и ресурсы на реальных возможностях, а не на желаемых, но недостижимых целях;

о) международное сотрудничество расширилось до реально возможных масштабов в контексте стратегий достижения глобальных целей по проблеме старения до 2001 года;

3. постановляет провести в 1999 году, при поддержке из регулярного бюджета по программам на двухгодичный период 1998-1999 годов и за счет добровольных взносов, Международный год пожилых людей как знак признания демографического вступления человечества в пору зрелости и тех перспектив, которые оно открывает для развития более зрелых представлений и возможностей в общественной, экономической, культурной и духовной жизни – не в последнюю очередь в интересах всеобщего мира и развития в следующем столетии.

РЕКОМЕНДАЦИЯ МОТ № 162 О ПОЖИЛЫХ ТРУДЯЩИХСЯ

*Принята Международной организацией труда 23 июня 1980 года
(Женева, 23 июня 1980 года)*

Генеральная конференция Международной организации труда,

созванная в Женеве Административным советом Международного бюро труда и собравшаяся 4 июня 1980 года на 66-ю сессию, напоминая, что Конвенция и Рекомендация 1958 года о дискриминации в области труда и занятий не называют возраст в числе приведенных в них мотивов дискриминации, но предусматривают возможность расширения перечня этих мотивов,

напоминая специальные положения о пожилых трудящихся Рекомендации 1964 года о политике в области занятости и Рекомендации 1975 года о развитии людских ресурсов,

напоминая положения существующих актов в вопросе социального обеспечения пожилых трудящихся, в частности, положений Конвенции и Рекомендации 1967 года о пособиях по инвалидности, по старости и по случаю потери кормильца,

напоминая также положения пункта 3 статьи 6 Декларации о равенстве возможностей и обращения для трудящихся женщин, принятой 60-й сессией Международной конференции труда в 1975 году,

считая желательным дополнить существующие акты нормами о равенстве обращения и возможностей для пожилых трудящихся, о их защите в вопросе занятости и о подготовке и выходе на пенсию,

решив принять ряд предложений о пожилых трудящихся: труд и выход на пенсию, что является пунктом 4 повестки дня сессии,

решив придать этим предложениям форму рекомендации, принимает двадцать третьего июня тысяча девятьсот восьмидесятого года следующую Рекомендацию, которая будет называться Рекомендацией 1980 года о пожилых трудящихся.

I. Общие положения

1. 1) Настоящая Рекомендация распространяется на всех трудящихся, которые с возрастом могут испытывать трудности в области труда и занятий.

2) При осуществлении настоящей Рекомендации каждая страна в соответствии с национальным законодательством и практикой и местными условиями может более точно определять тех трудящихся, на которых она распространяется, с указанием отдельных возрастных категорий.

3) Трудящиеся, на которых распространяется настоящая Рекомендация, в дальнейшем называются пожилыми трудящимися.

2. Проблемы занятости пожилых трудящихся следует рассматривать в рамках всеобщей и сбалансированной стратегии полной занятости и – на уровне предприятий – в рамках всеобщей и сбалансированной социальной политики, уделяя должное внимание всем группам населения и обеспечивая тем самым, чтобы проблемы занятости не переносились с одной группы на другую.

II. Равенство обращения и возможностей

3. Каждое государство-член в рамках национальной политики, направленной на содействие равенству обращения и возможностей для трудящихся независимо от их возраста, и в рамках законодательства и практики в этой области должно принимать меры по недопущению дискриминации пожилых трудящихся в области труда и занятий.

4. Каждое государство-член соответствующими национальным условиям и практике методами:

а) принимает необходимые меры, чтобы организации предприятий и трудящихся могли эффективно участвовать в разработке политики, указанной в пункте 3 настоящей Рекомендации;

б) принимает необходимые меры, чтобы организации предприятий и трудящихся могли эффективно участвовать в содействии принятию и проведению этой политики;

с) принимает такое законодательство и/или поощряет такие программы, которые могут обеспечить принятие и проведение этой политики.

5. Пожилые трудящиеся без дискриминации по возрасту должны пользоваться равенством возможностей и обращения наравне с другими трудящимися, в частности, относительно:

а) доступа к службам профессиональной ориентации и трудоустройства;

б) доступа, с учетом их личных способностей, опыта и квалификации:

i) к работе по их выбору как в государственном, так и в частном секторах: однако, в исключительных случаях могут устанавливаться возрастные ограничения ввиду особых требований, условий или правил для некоторых видов работы;

ii) к возможностям профессиональной подготовки, в частности повышения квалификации и переквалификации;

iii) к оплачиваемому учебному отпуску, в частности, в целях профессиональной подготовки и профсоюзного образования;

iv) к продвижению по службе и справедливому распределению работы;

с) гарантии занятости с учетом национального законодательства и практики о прекращении трудовых отношений и с учетом результатов рассмотрения, упомянутого в пункте 22 настоящей Рекомендации;

d) вознаграждения за равный труд;

e) мер социального обеспечения и социальных пособий;

f) условий труда, включая меры в области техники безопасности и гигиены труда;

g) возможности иметь жилье, доступа к социальным и медицинским службам, в частности, когда эти возможности и этот доступ связаны с профессиональной деятельностью или занятостью.

6. Каждое государство-член рассматривает соответствующие законодательные положения и административные правила и практику, чтобы приспособить их к политике, упомянутой в пункте 3 настоящей Рекомендации.

7. Каждое государство-член соответствующими национальным условиям и практике методами:

а) обеспечивает, по мере возможности, проведение политики, упомянутой в пункте 3 настоящей Рекомендации, во всех видах деятельности, находящихся под руководством или контролем государственного органа;

б) содействует проведению этой политики во всех других видах деятельности в сотрудничестве с организациями предпринимателей и трудящихся, а также со всеми другими соответствующими органами.

8. Пожилые трудящиеся и профсоюзные организации, а также предприниматели и их организации должны иметь доступ к органам, уполномоченным рассматривать жалобы о равенстве возможностей и обращения, и проводить расследования в целях исправления любой практики, противоречащей такой политике.

9. Должны приниматься все соответствующие меры, чтобы службы профессиональной ориентации, подготовки и трудоустройства обеспечивали пожилых трудящихся средствами, консультациями и помощью, в которых они могут нуждаться, чтобы пользоваться в полной мере равенством возможностей и обращения.

10. Применение упомянутой в пункте 3 настоящей Рекомендации политики не должно неблагоприятно отражаться на признанных необходимыми специальными мерах защиты или помощи пожилым трудящимся.

III. Защита

11. В рамках национальной политики улучшения условий труда и производственной среды на всех этапах трудовой жизни при участии представительных организаций предпринимателей и трудящихся должны разрабатываться соответствующие национальным условиям и практике меры, направленные на то, чтобы пожилые трудящиеся имели возможность продолжать работать в удовлетворительных условиях.

12. 1) При участии организаций предпринимателей и трудящихся необходимо проводить исследования с целью определения

тех видов деятельности, которые ускоряют процесс старения или при которых пожилые трудящиеся испытывают трудности адаптации к требованиям их работы, а также с целью определения причин этого и выработки соответствующих решений.

2) Такие исследования могут проводиться в рамках общей системы оценки работ и соответствующих квалификаций.

3) Результаты исследований должны широко распространяться, в частности, среди организаций предпринимателей и трудящихся, а также, в случае необходимости, через их посредство – среди соответствующих пожилых трудящихся.

13. Если причины трудностей адаптации пожилых трудящихся связаны главным образом с возрастом, должны применяться меры по отношению к рассматриваемым видам деятельности, насколько это практически осуществимо, с тем чтобы:

а) улучшать те условия труда и производственной среды, которые могут ускорять процесс старения;

б) изменять формы организации труда и упорядочения рабочего времени, если они ведут к чрезмерному в отношении возможностей соответствующих трудящихся напряжению и ритму, в частности, путем ограничения сверхурочной работы;

с) приспособлять рабочее место и задания к трудящемуся, используя все имеющиеся технические средства и, в частности, принципы эргономики, чтобы сохранить здоровье и работоспособность и предупредить несчастные случаи;

д) предусматривать более систематический контроль состояния здоровья трудящихся;

е) предусматривать на рабочих местах соответствующий контроль за обеспечением безопасности и гигиены труда трудящихся.

14. Среди мер, направленных на осуществление пункта 13 «б» настоящей Рекомендации, на уровне предприятия по консультации с представителями трудящихся или с участием их представительных организаций, или посредством коллективных переговоров, в зависимости от существующей в каждой стране практики, могли бы применяться следующие:

а) сокращение нормальной продолжительности рабочего дня или рабочей недели пожилых трудящихся, занятых на тяжелых, опасных или вредных работах;

б) постепенное сокращение продолжительности рабочего времени для всех пожилых трудящихся, по их просьбе в течение установленного периода, предшествующего дате достижения ими нормального возраста для получения пособия по старости;

в) увеличение продолжительности ежегодного оплачиваемого отпуска, принимая за основу выслугу лет или возраст;

г) разрешение пожилым трудящимся организовывать по своему усмотрению свое рабочее время и отдых, в частности, предоставляя им возможность работать неполное рабочее время и по скользящему (гибкому) графику;

д) содействие назначению пожилых трудящихся на работу, выполняемую в обычное дневное время, после определенного количества лет применения их труда на полностью или частично сменной работе.

15. Для определения трудностей, испытываемых пожилыми трудящимися, необходимо предпринимать все усилия путем принятия мер в области профессиональной ориентации и подготовки, в частности, таких, которые предусмотрены пунктом 50 Рекомендации 1975 года о развитии людских ресурсов.

16. 1) При участии представительных организаций предпринимателей и трудящихся должны приниматься меры в целях распространения на пожилых трудящихся, по мере возможности, систем вознаграждения, приспособленных к их потребностям.

2) Эти меры могут включать:

а) использование систем вознаграждения, в которых учитывается не только скорость выполнения работы, но также умение и опыт;

б) перевод пожилых трудящихся с системы сдельной на систему повременной оплаты.

17. Могут также приниматься меры для предоставления пожилым трудящимся, по их желанию, других возможностей для работы по той же или другой специальности, где они смогут при-

менять свои способности и опыт по возможности без потерь в зарплате.

18. В случае сокращения численности работников, особенно в находящихся на спаде отраслях промышленности, должны приниматься особые меры, чтобы учесть конкретные потребности пожилых трудящихся, например, способствуя их переквалификации для работы в других отраслях промышленности, оказывая им помощь в обеспечении новой работой или гарантируя им соответствующую защиту их доходов или соответствующую денежную компенсацию.

19. Следует принимать особые меры, чтобы содействовать поступлению на работу или возобновлению трудовой деятельности ищущих работу пожилых лиц, не работавших в связи с семейными обязанностями.

IV. Подготовка к выходу на пенсию и выход на пенсию

20. Для целей этого раздела настоящей Рекомендации:

а) «установленный» означает определенный мерами или во исполнение мер, упомянутых в пункте 31 настоящей Рекомендации;

б) «пособие по старости» означает пенсию, выплачиваемую лицу после достижения установленного возраста;

с) «пособие в связи с отставкой» означает пенсию по старости, выплата которой обусловлена прекращением любой деятельности, приносящей доход;

д) «нормальный возраст выхода на пенсию по старости» означает установленный возраст, начиная с которого выплата пособия по старости может или производиться досрочно, или откладываться;

е) «пособие за выслугу лет» означает пенсию, выплата которой зависит только от стажа работы, без учета возраста;

ф) «стаж» означает период уплаты взносов, или период трудовой деятельности, или период проживания, или любое их сочетание, в соответствии с установленными правилами.

21. По возможности должны приниматься меры в целях:

а) гарантии того, чтобы в рамках системы, позволяющей постепенный переход от трудовой жизни к режиму свободной

деятельности, выход на пенсию осуществляется на добровольной основе;

б) обеспечение гибкости в установлении возраста выхода на пенсию по старости.

22. Законодательные и другие положения, устанавливающие обязательный возраст для прекращения трудовых отношений, должны рассматриваться в свете предыдущего пункта и пункта 3 настоящей Рекомендации.

23. 1) С учетом политики, касающейся специальных пособий, каждое государство-член должно стремиться к обеспечению того, чтобы пожилые трудящиеся, продолжительность рабочего времени которых постепенно сокращается до установленного уровня, и те, кто начинает работать неполное рабочее время, в течение установленного периода, предшествующего дате достижения ими нормального возраста выхода на пенсию по старости, получили специальное пособие, которое частично или полностью компенсировало бы сокращение вознаграждения за труд.

2) Должны устанавливаться размер и условия выплаты специального пособия, упомянутого в подпункте 1; в соответствующих случаях специальное пособие должно рассматриваться как заработок при исчислении пособия по старости, а продолжительность периода, в течение которого оно выплачивается, должна также учитываться при его исчислении.

24. 1) Пожилые трудящиеся, являющиеся безработными в течение установленного периода времени, предшествующего дате достижения ими нормального возраста выхода на пенсию по старости, должны при наличии системы страхования по безработице получать вплоть до этой даты пособие по безработице или соответствующее денежное содержание.

2) При отсутствии такой системы, пожилые трудящиеся, являющиеся безработными не менее года, должны иметь право на получение досрочного пособия в связи с отставкой в течение установленного периода, предшествующего дате достижения ими нормального возраста выхода на пенсию по старости; однако предоставление досрочного пособия в связи с отставкой не должно обуславливаться увеличением стажа работы по сравнению с тем,

который требуется для нормального возраста выхода на пенсию по старости, а его размер, соответствующий размеру пособия, которое такие трудящиеся получали бы в этом возрасте, не должен уменьшаться, чтобы компенсировать возможное увеличение продолжительности выплаты, подразумевая, что при исчислении размера этого пособия разница во времени между фактическим возрастом выхода на пенсию и нормальным возрастом выхода на пенсию по старости может не включаться в стаж работы.

25. 1) Пожилые трудящиеся, которые:

а) занимались такой работой, которая по национальному законодательству или практике считается тяжелой или вредной в целях предоставления пособия по старости, или

б) признаются нетрудоспособными в установленной степени, должны иметь право на получение досрочного пособия в связи с отставкой в течение установленного периода, предшествующего дате достижения ими нормального возраста выхода на пенсию по старости, предоставление которого может обуславливаться установленным стажем работы; его размер, соответствующий размеру пособия, которое такие трудящиеся могли бы получать в возрасте, обычно дающем право на получение пособия по старости, не должен уменьшаться, чтобы компенсировать возможное увеличение продолжительности выплаты; при исчислении размера этого пособия разница между фактическим возрастом выхода на пенсию и нормальным возрастом выхода на пенсию по старости может не включаться в стаж работы.

2) Положения подпункта 1 не распространяются:

а) на лиц, получающих пенсию по инвалидности или нетрудоспособности, степень инвалидности или нетрудоспособности которых по меньшей мере равна степени нетрудоспособности, необходимой для получения досрочного пособия в связи с отставкой;

б) на лиц, в отношении которых предусмотрена система выплаты пенсии в зависимости от профессии или других пособий по социальному обеспечению.

26. Пожилые трудящиеся, на которых не распространяются положения пунктов 24 и 25, должны иметь право на получение досрочного пособия по старости в течение установленного перио-

да, предшествующего дате достижения ими нормального возраста выхода на пенсию по старости, при условии уменьшения размера периодически выплачиваемого пособия, которое они получили бы в этом возрасте.

27. В системах, в которых предоставление пособия по старости зависит от уплаты взносов или от периода трудовой деятельности, пожилые трудящиеся, имеющие установленный стаж работы, должны иметь право на получение пособия за выслугу лет.

28. Положения пунктов 26 и 27 настоящей Рекомендации могут не применяться в системах, в которых возраст выхода на пенсию по старости равен или менее 65 лет.

29. Трудоспособным пожилым трудящимся необходимо предоставлять возможность не обращаться за пособием по старости по достижении нормального возраста выхода на пенсию, например, или в целях выполнения всех необходимых условий стажа для получения пособия, или увеличения размера пособия, с учетом более пожилого возраста, и, при необходимости, выполнения дополнительной работы и внесения дополнительных взносов.

30. 1) Программы подготовки к выходу на пенсию должны осуществляться в годы, предшествующие завершению трудовой жизни, с учетом представительных организаций предпринимателей и трудящихся и других соответствующих органов. В этой связи необходимо принимать во внимание Конвенцию 1974 года об оплачиваемых отпусках.

2) Такие программы должны, в частности, позволять соответствующим лицам планировать свой выход на пенсию и приспособиваться к новой обстановке, предоставляя им информацию относительно:

а) доходов и, в частности, пособия по старости, на получение которого они могут рассчитывать, обложения налогами пенсионеров и дополнительных предоставляемых им льгот, таких, как медицинская помощь, социальные услуги и сниженные расценки на определенные виды государственных услуг;

б) возможностей и условий продолжения трудовой деятельности, в частности, неполное рабочее время и возможности работать не по найму;

с) процесса индивидуального старения и мер, предотвращающих этот процесс, таких как медицинские осмотры, физические упражнения и соответствующая диета;

d) использования свободного времени;

е) наличия возможностей обучения взрослых либо в целях преодоления отдельных трудностей выхода на пенсию, либо для поддержания или развития интересов и квалификаций.

V. Применение

31. Настоящая Рекомендация может осуществляться, при необходимости, поэтапно, посредством законодательства, коллективных договоров или иным способом, совместимым с национальной практикой и с учетом национальных экономических и социальных условий.

32. Необходимо принимать соответствующие меры с целью информации населения, в частности, работников служб профессиональной ориентации, профессиональной подготовки, трудоустройства и других соответствующих социальных служб, а также предпринимателей, трудящихся и их соответствующих организаций о проблемах, с которыми пожилые трудящиеся могут сталкиваться, в частности, в областях, указанных в пункте 5 настоящей Рекомендации, а также о желательности оказания им помощи в решении этих проблем.

33. Необходимо принимать меры, чтобы обеспечивать полное информирование пожилых трудящихся об их правах и возможностях и поощрять пользование этими правами и возможностями.

**Иккинчи бўлим. КЕКСАЛАР ХУҚУҚЛАРИНИ ХИМОЯ
ҚИЛИШ БЎЙИЧА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИ**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING
КОНСТИТУЦИЯСИ**

(«Халқ сўзи» газетаси, 1992 йил 15 декабрь, 243 (494)-сон)

[К ў ч и р м а]

IX боб. Иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқлар

...

39-модда. Ҳар ким қариганда, меҳнат лаёқатини йўқотганда, шунингдек боқувчисидан маҳрум бўлганда ва қонунда назарда тутилган бошқа ҳолларда ижтимоий таъминот олиш ҳуқуқига эга.

Пенсиялар, нафақалар, ижтимоий ёрдам бошқа турларининг миқдори расман белгилаб қўйилган тирикчилик учун зарур энг кам миқдордан оз бўлиши мумкин эмас.

...

**X боб. Инсон ҳуқуқлари ва эркинликларининг
кафолатлари**

...

45-модда. Вояга етмаганлар, меҳнатга лаёқатсизлар ва ёлғиз кексаларнинг ҳуқуқлари давлат ҳимоясидадир.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ЖИНОЯТ КОДЕКСИ

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси,
1995 йил, 1-сон)*

[К ў ч и р м а]

46-модда. Ахлоқ тузатиш ишлари

Ахлоқ тузатиш ишлари шахс иш ҳақининг ўн фоизидан ўттиз фоизигача миқдорини давлат даромади ҳисобига ушлаб қолган ҳолда уни меҳнатга мажбуран жалб қилишдан иборат бўлиб, жазо суднинг ҳукмига мувофиқ маҳкумнинг ўз иш жойи ёки мазкур жазо ижросини назорат қилувчи органлар белгилаб берадиган бошқа жойларда ўталади.

Ахлоқ тузатиш ишлари олти ойдан уч йилгача муддатга тайинланади.

Ахлоқ тузатиш ишлари пенсия ёшига етганларга, меҳнатга қобилиятсизларга, ҳомиладор аёлларга, ёш боласини боқиш учун таътилда бўлган аёлларга ва ҳарбий хизматчиларга нисбатан қўлланилмайди.

Агар шахс суд томонидан тайинланган ахлоқ тузатиш ишлари муддатининг жами бўлиб ўндан бир қисмидан кўпроғини ўташдан бўйин товласа, суд ахлоқ тузатиш ишларининг ўталмаган муддатини худди шу муддатга озодликни чеклаш ёки озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазо билан алмаштиради. Жазони ўташдан бўйин товланган вақт жазонинг ўталган муддатига қўшиб ҳисобланмайди.

47-модда. Хизмат бўйича чеклаш

Хизмат бўйича чеклаш – ҳарбий хизматни контракт бўйича ўтаётган ҳарбий хизматчини суд ҳукмида кўрсатилган муддат давомида муайян ҳуқуқ ва имтиёзлардан маҳрум қилиб, пул таъминотининг ўн фоизидан ўттиз фоизигача бўлган миқдорини давлат даромади ҳисобига ушлаб қолишдан иборатдир.

Хизмат бўйича чеклаш жазо чораси ушбу Кодекс Махсус қисмининг моддасида назарда тутилган ҳолларда икки ойдан уч йилгача муддатга қўлланилади. Ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноят ёки оғир оқибатларни келтириб чиқармаган эҳтиётсизлик орқасида содир этилган жиноят учун суд иш ҳолатлари ва маҳкумнинг шахсини ҳисобга олган ҳолда уч йилдан кўп бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум қилиш, қамоқ ёки ахлоқ тузатиш ишлари жазоси ўрнига шу муддатга хизмат бўйича чеклаш жазосини қўллаши мумкин.

Хизмат бўйича чеклаш тариқасидаги жазони ўташ муддати давомида маҳкумнинг мансабини, ҳарбий ёки махсус унвонини ошириш мумкин эмас, жазони ўтаган вақт эса, унинг кўп йил ишлаганлик, навбатдаги ҳарбий ёки махсус унвон ҳамда пенсия олиш учун асос бўладиган хизмат муддатига қўшилмайди.

...

50-модда. Озодликдан маҳрум қилиш

Озодликдан маҳрум қилиш маҳкумни жамиятдан ажратиб жазони ижро этиш колонияси ёки турмага жойлаштиришдан иборатдир.

Озодликдан маҳрум қилиш олти ойдан йигирма йилгача муддатга белгиланади, ушбу модданинг учинчи қисмида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

Узоқ муддатли озодликдан маҳрум қилиш йигирма йилдан ортиқ, лекин йигирма беш йилдан кўп бўлмаган муддатга белгиланади ва фақат жавобгарликни оғирлаштирадиган ҳолатларда қасдан одам ўлдириш (97-модданинг иккинчи қисми) ва терроризм (155-модданинг учинчи қисми) учун тайинланиши мумкин.

Узоқ муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазоси аёлга, ўн саккиз ёшга тўлмасдан жиноят содир этган шахсга ва олтмиш ёшдан ошган эркакка нисбатан тайинланиши мумкин эмас.

Озодликдан маҳрум қилиш ушбу Кодекснинг 60-моддасида назарда тутилган бир неча жазоларни қўшиш тартибида тайинланганда, унинг муддати йигирма беш йилгача белгиланиши мумкин.

Озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинаётган аёлларга ҳамда олтмиш ёшдан ошган эркакларга нисбатан тайинланаётган жазо муддати ушбу Кодекс Махсус қисмининг тегишли моддасида назарда тутилган озодликдан маҳрум этиш энг кўп муддатининг учдан икки қисмидан ортиқ бўлиши мумкин эмас.

Озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинаётган эркакларга нисбатан:

а) ижтимоий хавфи катта бўлмаган жинояти, эҳтиётсизлик оқибатида содир этилган жинояти учун ва қасддан унча оғир бўлмаган жиноят содир этганлик учун озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинаётганларга нисбатан жазони манзил-колонияларда;

б) қасддан оғир жиноят содир этганлик ва ўта оғир жинояти учун биринчи марта озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинаётганларга нисбатан жазони умумий тартибли колонияларда;

в) илгари қасддан содир этган жинояти учун озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазони ўтаб чиқиб, қасддан янги содир этган жинояти учун ҳукм қилинаётганларга нисбатан жазони қаттиқ тартибли колонияларда;

г) ўта хавфли рецидивистларга нисбатан жазони махсус тартибли колонияларда ўташ тайинланади. Умрбод озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилганлар, шунингдек афв этиш тартибида умрбод озодликдан маҳрум қилиш жазоси озодликдан маҳрум қилиш билан алмаштирилган шахслар ҳам жазони махсус тартибли колонияларда ўтайдилар.

Озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинаётган аёлларга нисбатан:

а) ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноят, эҳтиётсизлик оқибатида жиноят содир этганларга ҳамда қасддан унча оғир бўлмаган жиноят содир этганларга нисбатан жазони манзил-колонияларда;

б) оғир ва ўта оғир жиноят учун жазони умумий тартибли колонияларда;

в) илгари озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазони ўтаб чиқиб, янги содир этган ўта оғир жинояти учун ҳукм қилинаётганларга, шунингдек ўта хавфли рецидивист деб топилганларга нисбатан жазони қаттиқ тартибли колонияларда ўташ тайинланади.

Турмага қамаш тариқасидаги озодликдан маҳрум қилиш, жазонинг муайян қисмига, лекин беш йилдан кўп бўлмаган муддатга:

а) ўта хавфли рецидивистларга;

б) оғир ёки ўта оғир жинояти учун беш йилдан ортиқ муддатга озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахсларга нисбатан тайинланиши мумкин.

Ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноят содир этганлик, эҳтиётсизлик оқибатида жиноят содир этганлик ва қасддан унча оғир бўлмаган жиноят содир этганлик учун озодликдан маҳрум этиш тариқасидаги жазо ҳомиладор аёлларга ва уч ёшга тўлмаган болалари бор аёлларга нисбатан, шунингдек қонун ҳужжатларига мувофиқ ёшга доир пенсияга чиқиш ҳуқуқига эга бўлган шахсларга нисбатан тайинланмайди.

Суд томонидан жазони манзил-колонияда ўташи тайинланган маҳкум сақлаш режимини ашаддий бузувчи деб топилган тақдирда, суд уни жазонинг ўталмаган қисми муддатига умумий тартибли колонияга ўтказди.

51-модда. Умрбод озодликдан маҳрум қилиш

Умрбод озодликдан маҳрум қилиш фавқулодда жазо чораси бўлиб, маҳкумни махсус тартибли жазони ижро этиш колониясига жойлаштириш орқали жамиятдан муддатсиз ажратиб қўйишдан иборатдир.

Умрбод озодликдан маҳрум қилиш жазоси фақат жавобгарликни оғирлаштирадиган ҳолатларда қасддан одам ўлдириш (97-модданинг иккинчи қисми) ва терроризм (155-модданинг учинчи қисми) учун белгиланади.

Умрбод озодликдан маҳрум қилиш жазоси аёлга, ўн саккиз ёшга тўлмасдан жиноят содир этган шахсга ва олтмиш ёшдан ошган эркакка нисбатан тайинланиши мумкин эмас.

...

72-модда. Шартли ҳукм қилиш

Агар суд озодликдан маҳрум қилиш, интизомий қисмга жўнатиш, хизмат бўйича чеклаш ёки ахлоқ тузатиш ишлари жазолари-

ни тайинлаш вақтида содир этилган жиноятнинг хусусияти ва ижтимоий хавфлилики даражаси, айбдорнинг шахси ва ишдаги бошқа ҳолатларни эътиборга олиб, айбдор тайинланган жазони ўтамасдан туриб ҳам унинг хулқини назорат қилиш орқали тузатиш мумкин, деган қатъий фикрга келса, шартли ҳукм қўллаши мумкин. Бундай ҳолда суд, башарти, белгиланган синов муддати давомида жазонинг шартлилигини бекор қилиш асослари келиб чиқмаса, тайинланган жазони ижро этмаслик тўғрисида қарор чиқаради.

Синов муддати бир йилдан уч йилгача белгиланиб, ҳукм чиқарилган кундан бошлаб ҳисобланади. Башарти, шартли ҳукм қилиш тўғрисидаги қарор юқори суд томонидан чиқарилган тақдирда ҳам, синов муддатини ҳисоблаш шу кундан бошланади.

Шартли ҳукм қилинганда, башарти, бунга асослар мавжуд бўлса, суд маҳкумга муайян вақт мобайнида етказилган зарарни бартараф қилиш, ишга ёки ўқишга кириш, яшаш жойи, иш ёки ўқиш жойи ўзгариб қолса, бу ҳақда шартли ҳукм қилинган шахснинг хулқи устидан назорат олиб борувчи органга хабар бериб туриш, вақти-вақти билан келиб бу органларда рўйхатдан ўтиб туриш, муайян жойларда бўлмаслик, муайян вақтда яшаш жойида бўлиши, алкоголизм, гиёҳвандлик, заҳарвандлик ёки таносил касаллигидан даволаниш курсини ўташи каби мажбуриятларни юклаши мумкин.

Шартли ҳукм қилинган шахсларнинг хулқи устидан ички ишлар органлари, ҳарбий хизматчилар хулқи устидан эса, ҳарбий қисм ёки муассасанинг қўмондонлиги назорат олиб боради.

Ҳукм қилинган шахснинг хулқи устидан назорат олиб борувчи органнинг тақдими билан суд синов муддати давомида унга юклатилган мажбуриятларнинг ҳаммасини ёки бир қисмини олиб ташлаши ёки унинг зиммасига янги мажбуриятлар юклаши ҳам мумкин.

Агар шартли ҳукм қилинган шахс синов муддати давомида суд унга юклаган мажбуриятларни бажармаса ёхуд жамоат тартиби ёки меҳнат интизомини бузганлиги учун унга маъмурий ёки интизомий таъсир чораси қўлланилган бўлса суд унинг хулқи устидан назорат олиб борувчи орган тақдимномасига биноан жазонинг шартлилигини бекор қилиб, ҳукмда тайинланган жазони ижро этиш тўғрисида ажрим чиқариши мумкин.

Шартли ҳукм ўта оғир жинояти учун ҳукм қилинганларга, шунингдек илгари қасддан содир этган жинояти учун озодликдан маҳрум этиш жазосига ҳукм қилинган шахсларга нисбатан қўлланилмайди, ўн саккиз ёшга тўлмаган шахслар, биринчи ва иккинчи гуруҳ ногиронлари, аёллар, шунингдек олтмиш ёшдан ошган шахслар бундан мустасно.

Шартли ҳукм қилинган шахс синов муддати давомида янги жиноят содир этса, суд унга нисбатан ушбу Кодекснинг 60-моддасида назарда тутилган қоидалар бўйича жазо тайинлайди.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ
МАЪМУРИЙ ЖАВОБГАРЛИК
ТЎҒРИСИДАГИ КОДЕКСИ**

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси,
1995 йил, 3-сон)*

[К ў ч и р м а]

**179²-модда. Фуқароларнинг жамғариб бориладиган
пенсия таъминоти тўғрисидаги қонун
ҳужжатларини бузиш**

Иш берувчи юридик шахсларнинг мансабдор шахслари томонидан Халқ банки филиалига фуқароларни жамғариб бориладиган пенсия тизимида ҳисобга олиш учун зарур маълумотларни, фуқароларнинг шахсига оид маълумотлар билан боғлиқ ўзгаришлар тўғрисидаги маълумотларни қасддан тақдим этмаслик ёки нотўғри маълумотларни тақдим этганлик, худди шунингдек ҳисоблаб чиқарилган ва киритилган жамғариб бориладиган пенсия бадаллари тўғрисидаги маълумотларни ходимларга тақдим этмаслик –

энг кам иш ҳақининг икки бараваридан тўрт бараваригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади.

Жамғариб бориладиган мажбурий пенсия бадалларини киритишдан бош тортиш –

мансабдор шахсларга энг кам иш ҳақининг уч бараваридан беш бараваригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади.

Фуқароларнинг шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварақларини очиш ва юритиш, ушбу ҳисобварақларнинг ҳолати тўғрисида фуқароларни хабардор қилиш, жамғариб бориладиган пенсия тўловларини тайинлаш ва бериш тартибини бузиш –

мансабдор шахсларга энг кам иш ҳақининг уч бараваридан беш бараваригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади.

Фуқароларнинг шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварақларидаги маблағлардан белгиланганидан бошқа мақсадларда фойдаланиш –

мансабдор шахсларга энг кам иш ҳақининг беш бараваридан етти бараваригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ФУҚАРОЛИК КОДЕКСИ

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси,
1996 йил, 2-сонга илова)*

[К ў ч и р м а]

1009-модда. Боқувчиси вафот этганлиги натижасида зиён кўрган шахсларга зарарни тўлаш

Боқувчиси вафот этган тақдирда қуйидагилар зарарни ундириш ҳуқуқига эга:

марҳумнинг қаромоғида турган ёки у вафот этган кунгача ундан таъминот олиш ҳуқуқига эга бўлган меҳнатга лаёқатсиз шахслар;

марҳумнинг вафотидан кейин туғилган фарзанди;

меҳнат қобилиятидан қатъи назар марҳумнинг қаромоғида бўлган унинг ўн тўрт ёшга тўлмаган ёхуд кўрсатилган ёшга тўлган бўлса ҳам тиббиёт муассасасининг хулосасига кўра саломатлиги бўйича бошқаларнинг парваришига муҳтож бўлган болалари, неваралари, ака-укалари ва опа-сингилларини парваришlashда банд бўлган ва ишламайдиган ота-онасидан бири, эри (хотини) ёки оиланинг бошқа аъзоси;

марҳумнинг қаромоғида бўлган ва унинг вафотидан кейин беш йил ичида меҳнатга қобилиятсиз бўлиб қолган шахслар.

Ишламайдиган ва марҳумнинг ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган болалари, неваралари, ака-укалари ва опа-сингилларини парваришlashда банд бўлган ота-онасидан бири, эр (хотин) ёхуд оиланинг бошқа аъзоси парваришlashни амалга ошириш даврида меҳнатга қобилиятсиз бўлиб қолган тақдирда, ана шу шахсларни парваришlash тугаганидан кейин зарарни ундириш ҳуқуқини сақлаб қолади.

Зарар қуйидагиларга тўланади:

вояга етмаганларга – ўн саккиз ёшга тўлгунга қадар;

ўн саккиз ёшдан ошган ўқувчиларга – ўқувнинг кундузги шаклида ўқишни тугатгунга қадар, бироқ йигирма уч ёшдан ошмагунча;

эллик беш ёшдан ошган аёлларга ва олтмиш ёшдан ошган эркакларга – умрбод;

ногиронларга – ногиронлик муддатига;

марҳумнинг қарамоғида бўлган болалари, неваралари, ака-укалари ва опа-сингилларини улар ўн тўрт ёшга тўлгунга қадар парваришlashда банд бўлган ота-онасидан бири, эри (хотини) ёхуд оиланинг бошқа аъзосига.

. . .

1012-модда. Зарарни қоплаш миқдорининг ўзгариши

Меҳнат қобилиятини қисман йўқотган жабрланувчи зарарни тўлаш мажбурияти юкланган шахсдан исталган вақтда, агар унинг меҳнат қобилияти соғлиғига етказилган шикаст туфайли ўзига зарарни ундириш белгиланган пайтда бўлганидагига нисбатан ёмонлашса, қоплаш миқдорини тегишлича кўпайтиришни талаб қилишга ҳақли.

Жабрланувчининг соғлиғига етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш мажбурияти зиммасига юкланган шахс, агар жабрланувчининг меҳнат қобилияти зарарни ундириш белгиланган пайтда бўлгандагига нисбатан ошган бўлса, қоплаш миқдорини тегишлича камайтиришни талаб қилишга ҳақли.

Жабрланувчи, агар зарарнинг ўрнини қоплаш мажбурияти зиммасига юкланган фуқаронинг мулкӣ аҳволи яхшиланган бўлса, қоплаш миқдори эса ушбу Кодекс 1004-моддасининг бешинчи қисмига мувофиқ камайтирилган бўлса, зарарни тўлаш миқдорини кўпайтиришни талаб қилишга ҳақли.

Суд зарар етказган фуқаронинг талабига биноан, агар унинг мулкӣ аҳволи ногиронлиги ёхуд пенсия ёшига етганлиги сабабли зарарнинг ўрнини қоплаш белгиланган пайтдагига нисбатан ёмонлашган бўлса, зарарнинг ўрнини қоплаш миқдорини камайтириши мумкин, зарар қасдан етказилган ҳоллар бундан мустасно.

. . .

1030-модда. Қайтариб берилмайдиган асоссиз орттирилган бойлик

Қуйидагилар асоссиз орттирилган бойлик сифатида қайтариб берилмайди:

ижро этиш муддати тўлгунга қадар мажбуриятни бажариш юзасидан топширилган мол-мулк, агар мажбуриятда бошқача ҳол назарда тутилмаган бўлса;

даъво муддати ўтганидан кейин мажбуриятни бажариш юзасидан топширилган мол-мулк;

иш ҳақи ва унга тенглаштирилган тўловлар, пенсиялар, нафақалар, стипендиялар, ҳаёт ёки соғлиққа етказилган зарар товони, алиментлар ва фуқарога турмуш кечириш воситаси сифатида берилган бошқа пул маблағлари унинг томонидан виждонсизлик қилинмаганда ва ҳисоб-китобда хатолар бўлмаганда;

мавжуд бўлмаган мажбуриятни бажариш учун берилган пул суммалари ва бошқа мол-мулк, агар қўлга киритувчи мол-мулкни қайтаришни талаб қилаётган шахснинг мажбурият йўқлигини билганлигини ёхуд мол-мулкни хайрия мақсадларида берганлигини исботласа.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING МЕХНАТ КОДЕКСИ

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси,
1996 йил, 1-сонга илова)*

[К ў ч и р м а]

16-модда. Ходимнинг асосий меҳнат ҳуқуқлари

Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига мувофиқ ҳар бир шахс меҳнат қилиш, эркин иш танлаш, ҳаққоний меҳнат шартлари асосида ишлаш ва қонунда белгиланган тартибда ишсизликдан ҳимояланиш ҳуқуқига эгадир.

Ҳар бир ходим:

ўз меҳнати учун қонун ҳужжатларида Меҳнатга ҳақ тўлаш ягона тариф сеткасининг биринчи разряди бўйича белгиланганидан оз бўлмаган миқдорда ҳақ олиш;

муддатлари чегараси белгиланган иш вақтини ўрнатиш, бир қатор касблар ва ишлар учун иш кунини қисқартириш, ҳар ҳафталик дам олиш кунлари, байрам кунлари, шунингдек ҳақ тўланадиган йиллик таътиллار бериш орқали таъминланадиган дам олиш;

хавфсизлик ва гигиена талабларига жавоб берадиган шароитларда меҳнат қилиш;

касбга тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш; иш билан боғлиқ ҳолда соғлиғига ёки мол-мулкига етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш;

касаба уюшмаларига ҳамда ходимлар ва меҳнат жамоаларининг манфаатларини ифода этувчи бошқа ташкилотларга бирлашиш;

қариганда, меҳнат қобилиятини йўқотганда, боқувчисидан маҳрум бўлганда ва қонунда назарда тутилган бошқа ҳолларда ижтимоий таъминот олиш;

ўзининг меҳнат ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, шу жумладан суд орқали ҳимоя қилиш ва малакали юридик ёрдам олиш;

жамоаларга доир меҳнат низоларида ўз манфаатларини қувватлаш ҳуқуқига эгадир.

...

68-модда. Аҳолининг айрим тоифалари учун ишга жойлашишдаги қўшимча кафолатлар

Давлат:

ижтимоий ҳимояга муҳтож, иш топишда қийналаётган ва меҳнат бозорида тенг шароитларда рақобатлашишга қодир бўлмаган шахсларга, шу жумладан ўн тўрт ёшга тўлмаган болалари ва ногирон болалари бор ёлғиз ота, ёлғиз оналарга ҳамда кўп болали ота-оналарга;

ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларини тамомлаган ёшларга, шунингдек олий ўқув юртаринининг давлат грантлари асосида таълим олган битирувчиларига;

Ўзбекистон Республикаси Қуроли Кучларидан муддатли ҳарбий хизматдан бўшатишларга;

ногиронларга ва пенсия ёшига яқинлашиб қолган шахсларга;

жазони ижро этиш муассасаларидан озод қилинган ёки суд қарорига кўра тиббий йўсиндаги мажбурилов чораларига тортилган шахсларга;

одам савдосидан жабрланганларга қўшимча кафолатларни таъминлайди.

Қўшимча кафолатлар қўшимча иш жойлари, ихтисослаштирилган корхоналар, шу жумладан ногиронлар меҳнат қиладиган корхоналар барпо этиш, махсус ўқув дастурларини ташкил этиш, корхоналарга ушбу модданиннинг биринчи қисмида кўрсатилган тоифадаги фуқароларни ишга жойлаштириш учун минимал иш жойларини белгилаш йўли билан, шунингдек қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа чора-тадбирлар орқали таъминланади.

Иш берувчи иш жойларининг белгиланган минимал иш жойлари ҳисобидан ишга жойлаштириш учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда маҳаллий меҳнат органлари ва бошқа органлар томонидан юбориладиган, ушбу модданиннинг биринчи қисмида кўрсатилган шахсларни ишга қабул қилиши шарт. Мазкур шахсларни ишга қабул қилишни асоссиз рад этган иш берувчи ва унинг ваколатли шахслари белгиланган тартибда жавобгар бўлади.

Ҳарбий хизматга чақирилган (ўтган) ходим резервга бўшати- ган ёки истеъфога чиққанидан кейин, башарти Ўзбекистон Респуб- ликаси Қуролли Кучлари сафидан, Ички ишлар вазирлиги, Миллий хавфсизлик хизмати ва Фавқулодда вазиятлар вазирлиги кўшинла- ридан бўшатиш кунидан бошлаб узоғи билан уч ой ичида ишга жойлашиш масаласида иш берувчига мурожаат этган бўлса, аввал- ги иш жойида ишга жойлашиш ҳуқуқига эгадир.

Ҳарбий хизматга чақирилган (ўтган), лекин кейинчалик ре- зервга бўшатиш ёки истеъфога чиққан ходим, агар унинг ҳар- бий хизматга чақирилган (ўтган) кунидан бошлаб уч ойдан ортиқ вақт ўтмаган бўлса, аввалги иш жойига (лавозимига) қайтиб ке- лиш ҳуқуқига эга.

Корхона қайта ташкил этилганда ҳарбий хизматдан бўшатиш шахсларни ишга жойлаштиришни унинг ҳуқуқий вориси, корхона тугатилганда эса – маҳаллий меҳнат органи амалга оширади.

Ходимларга ушбу модданинг тўртинчи ва бешинчи қисмлари- да кўрсатилган кафолатларни бериш мумкин бўлмаган ҳолларда, маҳаллий меҳнат органи ишга жойлаштиришни, зарур ҳолларда эса, касби бўйича бепул ўқитишни таъминлайди.

Ушбу модданинг тўртинчи, бешинчи, олтинчи ва еттинчи қисмларида назарда тутилган кафолатлар муқобил хизматга чақи- рилган ходимларга ҳам татбиқ этилади.

...

103-модда. Технологиядаги, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишдаги ўзгаришлар, ходимлар сони (штати) ёки ишлар хусусиятининг ўзгаришига олиб келган ишлар ҳажмининг қисқариши муносабати билан меҳнат шартномаси бекор қилинганда ишда қолдириш учун бериладиган имтиёзли ҳуқуқ

Технологиядаги, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этиш- даги ўзгаришлар, ходимлар сони (штати) ёки иш хусусиятининг ўзгаришига олиб келган ишлар ҳажмининг қисқариши муносаба- ти билан меҳнат шартномаси бекор қилинганда ишда қолдириш

учун имтиёзли ҳуқуқ малакаси ва меҳнат унумдорлиги юқорирок бўлган ходимларга берилади.

Малакаси ва меҳнат унумдорлиги бир хил бўлган тақдирда қуйидагиларга афзаллик берилади:

1) қарамоғида икки ёки ундан ортиқ киши бўлган ходимларга;

2) оиласида ундан бўлак мустақил иш ҳақи олувчи бўлмаган шахсларга;

3) мазкур корхонада кўп йиллик иш стажига эга бўлган ходимларга;

4) ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда олий ва ўрта махсус, касб-хунар ўқув юртларида тегишли мутахассислик бўйича малакасини ошираётган ходимларга ва ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда олий ва ўрта махсус, касб-хунар ўқув юртларини тамомлаган шахсларга ўқишни тугатгандан сўнг мутахассислиги бўйича ишлаётган тақдирда икки йил мобайнида;

5) мазкур корхонада меҳнатда майиб бўлиб қолган ёки касб касаллигини орттирган шахсларга;

6) уруш ногиронлари, уруш қатнашчилари ва уларга тенглаштирилган шахсларга;

7) атом объектларидаги фалокатлар оқибатида келиб чиққан оширилган радиация нурланиши билан боғлиқ нурланиш касаллиги ва бошқа касалликларга йўлиққан ёки шундай касалликларни бошидан кечирган шахсларга; ногиронлиги атом объектларидаги фалокатлар муносабати билан бошланганлиги аниқланган ногиронларга; ана шундай фалокатлар ва ҳалокатлар оқибатларини бартараф этиш ишлари қатнашчиларига, шунингдек мазкур зоналардан эвакуация қилинган ёки кўчирилган шахсларга ҳамда уларга тенглаштирилган бошқа шахсларга.

Жамоа шартномасида ходимларни ишда қолдиришда афзаллик бериладиган бошқа ҳолатлар назарда тутилиши мумкин. Бу ҳолатлар, агар ходимлар ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмларига мувофиқ ишда қолдиришда афзаллик ҳуқуқига эга бўлмаган тақдирдагина, инobatга олинади.

...

144-модда. Таътиллари бериш вақти ва навбати

Йиллик таътиллари бериш навбати календарь йил бошлангунга қадар иш берувчи томонидан қасаба уюшмаси қўмитаси ёки ходимларнинг бошқа вакиллик органи билан келишиб тасдиқланадиган жадвалга мувофиқ белгиланади.

Таътил бериш вақти ҳақида ходим таътил бошланишидан қамада ўн беш кун олдин хабардор қилиниши керак.

Қуйидаги ходимларга таътил уларнинг хоҳишига қўра ёзги ёки улар учун қулай бўлган бошқа вақтда берилиши керак:

ўн тўрт ёшга тўлмаган битта ёки ундан ортиқ болани (ўн олти ёшга тўлмаган ногирон болани) тарбиялаётган ёлғиз ота, ёлғиз онага (бева эркаклар, бева аёллар, никоҳдан ажрашганлар, ёлғиз оналарга) ва муддатли ҳарбий хизматни ўтаётган ҳарбий хизматчиларнинг хотинларига:

I ва II гуруҳ ногиронларига;

1941–1945 йиллардаги уруш қатнашчиларига ва имтиёзлари бўйича уларга тенглаштирилган шахсларга;

ўн саккиз ёшга тўлмаган шахсларга;

таълим муассасаларида ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиётганларга (250-модда):

жамоа шартномаси, келишувидан назарда тутилган бошқа ҳолларда.

Ишлаётган эркакларга йиллик таътил уларнинг хоҳишларига биноан хотинларининг ҳомиладорлик ва туғиш таътили даврида берилди.

Таътилдан фойдаланишнинг жадвалда белгиланган вақти ходим билан иш берувчининг келишувига биноан ўзгартирилиши мумкин.

...

150-модда. Иш ҳақи сақланмаган ҳолда бериладиган таътиллари

Ходимнинг аризасига қўра унга иш ҳақи сақланмаган ҳолда таътил берилиши мумкин, унинг давомийлиги ходим ва иш берувчи ўртасидаги келишувга қўра белгиланади, лекин у ўн икки ойлик давр мобайнида жами уч ойдан ортиқ бўлмаслиги керак.

Қуйидаги ходимларга уларнинг хошишига кўра, иш ҳақи сақланмаган ҳолда муқаррар тартибда таътил берилади:

1941–1945 йиллардаги уруш қатнашчиларига ва имтиёзлари жиҳатидан уларга тенглаштирилган шахсларга – ҳар йили ўн тўрт календарь кунга қадар;

ишлаётган I ва II гуруҳ ногиронларига – ҳар йили ўн тўрт календарь кунга қадар;

икки ёшдан уч ёшгача бўлган болани парвариш қилаётган аёлларга (234-модда);

ўн икки ёшга тўлмаган икки ва ундан ортиқ болани тарбиялаётган аёлларга – ҳар йили ўн тўрт календарь кунга қадар (232-модда);

меҳнат тўғрисидаги қонунлар ва бошқа норматив ҳужжатларда, шунингдек меҳнат шартномаси шартларида назарда тутилган бошқа ҳолларда.

...

284-модда. Давлат ижтимоий суғуртаси ҳисобидан бериладиган таъминот турлари

Суғурта қилинган ходимлар, тегишли ҳолларда эса, уларнинг оилалари ҳам давлат ижтимоий суғуртаси маблағлари ҳисобидан:

вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик нафақалари, аёллар эса, бундан ташқари ҳомиладорлик ва туғиш нафақалари;

бола туғилганда бериладиган нафақалар;

давлат томонидан бериладиган ёшга доир, ногиронлик ва боқувчисини йўқотганлик пенсиялари;

қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа тўловлар билан таъминланадилар.

Давлат ижтимоий суғуртаси маблағларидан санаторий-курортларда даволаниш, дам олиш, суғурта қилинган ходимларнинг шифобахш (парҳез) таомлари учун ҳақ тўлаш, болаларнинг соғломлаштириш лагерларини таъминлаб туриш, давлат ижтимоий суғуртасига доир бошқа тадбирлар учун ҳам белгиланган тартибда фойдаланилади.

...

3-§. ПЕНСИЯ ТАЪМИНОТИ

289-модда. Ёшга доир пенсия

Ёшга доир пенсия суғурта қилинган ходимларга умумий асосларда: эркаклар – олтмиш ёшга тўлган бўлиб, умумий меҳнат стажи йигирма беш йилдан кам бўлмаган тақдирда, аёллар – эллик беш ёшга тўлган бўлиб, умумий меҳнат стажи йигирма йилдан кам бўлмаган тақдирда тайинланади.

Пенсия суғурта қилинган ходимларнинг айрим тоифаларига пенсия ёши кам бўлганда, тегишли ҳолларда эса, – меҳнат стажи кам бўлганда ҳам тайинланади.

290-модда. Ногиронлик пенсияси

Ногиронлик пенсияси қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда I ва II гуруҳ ногиронлари деб топилган, суғурта қилинган ходимларга:

меҳнатда майиб бўлганлиги ёки касб касаллигига чалинганлиги туфайли – меҳнат фаолиятининг муддатидан қатъи назар;

бошқа сабаблар туфайли – муддати суғурта қилинган ходимнинг ногиронлик рўй берган вақтдаги ёшига боғлиқ тегишли умумий меҳнат стажига эга бўлган тақдирда тайинланади.

291-модда. Боқувчисини йўқотганлик пенсияси

Боқувчисини йўқотганлик пенсияси меҳнатда майиб бўлиш ёки касб касаллиги туфайли вафот этган боқувчининг меҳнатга қобилиятсиз оила аъзоларига, унинг меҳнат фаолиятининг муддатидан қатъи назар тайинланади, агар у бошқа сабаблар натижасида вафот этган бўлса, шунга мувофиқ келадиган умумий меҳнат стажига қараб тайинланади, бундай меҳнат стажининг муддати суғурта қилинган ходимнинг вафот этган кунига қадар бўлган ёшига боғлиқ бўлади.

292-модда. Пенсия турини танлаш ҳуқуқи

Турли хилдаги давлат пенсияларини олиш ҳуқуқига эга бўлган суғурта қилинган ходимларга (боқувчисини йўқотган ҳолларда эса – уларнинг оила аъзоларига) уларнинг ўзлари танлаган пенсиянинг битта тури тайинланади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING СОЛИҚ КОДЕКСИ

(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами,
2007 йил, 52 (I)-сон)

[К ў ч и р м а]

179-модда. Жисмоний шахсларнинг солиқ солинмайдиган даромадлари

Жисмоний шахсларнинг қуйидаги даромадларига солиқ солинмайди:

1) моддий ёрдам суммалари:

фавқулодда ҳолатлар муносабати билан бериладиган моддий ёрдам суммалари – тўлалигича;

вафот этган ходимнинг оила аъзоларига ёки оила аъзоси вафот этганлиги муносабати билан ходимга бериладиган моддий ёрдам суммалари – энг кам иш ҳақининг ўн икки бараваригача миқдорда;

бошқа ҳолларда – солиқ даври учун энг кам иш ҳақининг ўн икки бараваригача миқдорда;

2) йўлланмалар қийматини юридик шахслар томонидан тўлиқ ёки қисман қоплаш суммалари, туристик йўлланмалар бундан мустасно:

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган санаторий-курорт ва соғломлаштириш муассасаларига йўлланмалар қийматини ногиронларга, шу жумладан мазкур корхонада ишламайдиган ногиронларга тўлиқ ёки қисман қоплаш суммалари;

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган болалар оромгоҳлари ва бошқа соғломлаштириш оромгоҳлари, шунингдек оналарнинг болалари билан дам олишига махсус мўлжалланган санаторий-курорт ва соғломлаштириш муассасаларига ўз ходимларининг ўн олти ёшга тўлмаган (ўн саккиз ёшгача бўлган ўқувчилар) болалари учун йўлланмалар қийматини тўлиқ ёки қисман қоплаш суммалари;

3) ўз ходимларига ва уларнинг болаларига амбулатория ва (ёки) стационар тиббий хизмат кўрсатилганлиги учун иш берувчи томонидан тўланган суммалар, шунингдек юридик шахснинг даволаш ва тиббий хизмат кўрсатганлик, ногиронлик профилактикаси ва ногиронларнинг саломатлигини тиклашга доир техник воситаларни олиш учун қилинган харажатлари. Ходимларни даволаганлик, уларга тиббий хизмат кўрсатганлик учун юридик шахслар томонидан соғлиқни сақлаш муассасаларига нақд пулсиз ҳақ тўланган тақдирда, шунингдек соғлиқни сақлаш ташкилотлари томонидан ёзиб берилган ҳужжатлар асосида ушбу мақсадлар учун мўлжалланган нақд пул маблағлари бевосита ходимга, ходим йўқлигида, унинг оила аъзоларига, ота-оналарига берилган ёки мазкур мақсадлар учун мўлжалланган маблағлар ходимнинг банкдаги ҳисобварағига киритилган тақдирда, ушбу даромадлар солиқ солишдан озод қилинади;

4) Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг Ўзбекистон Республикасидан ташқарига ишлаш учун юборилиши муносабати билан бюджет ташкилотларидан чет эл валютасида олинган иш ҳақи суммалари ва бошқа суммалар, қонун ҳужжатларида белгиланган суммалар доирасида;

5) вақтинчалик бир марталик ишларни бажаришдан олинган даромадлар, агар бундай ишларга ёллаш вақтинчалик бир марталик иш билан таъминлаш марказлари кўмагида амалга ошириладиган бўлса;

6) солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларни тўлаганидан кейин хусусий корхона мулкдори, оилавий корхона иштирокчиси ҳамда фермер хўжалиги бошлиғи ихтиёрида қоладиган фойда суммаси;

7) Ўзбекистон Республикасининг давлат мукофотлари ва давлат пул мукофотларига сазовор бўлган жисмоний шахслар олган бир йўла бериладиган давлат пул мукофоти ёки шунга тенг баҳодаги эсдалик совғаларининг қиймати, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори асосида бир йўла бериладиган пул мукофоти;

8) халқаро спорт мусобақаларида совринли ўринларни эгаллаганлиги учун спортчилар олган бир йўла бериладиган пул мукофоти;

9) (9-банд Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил 25 декабрдаги ЎРҚ–359-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2013 йил, 52-сон, 685-модда)

10) донорлик учун пул мукофотлари, шунингдек қон йиққанлик учун тиббиёт муассасалари ходимлари оладиган суммалар;

11) жисмоний шахсларга хусусий мулк ҳуқуқи асосида тегишли бўлган мол-мулкни сотишдан олинадиган даромадлар, бундан:

қимматли қоғозларни, юридик шахсларнинг устав фондидаги (устав капиталидаги) улушларини (пайларини);

яшаш учун мўлжалланмаган жойларни;

кетма-кет келадиган ўн икки ойлик давр ичида бир мартадан ортиқ битим тузилган тақдирда, уй-жойларни реализация қилишдан олинадиган даромадлар мустасно;

12) уй хўжалигида, шу жумладан деҳқон хўжалигида етиштирилган ҳайвонларни (қорамол, парранда, мўйнали ва бошқа ҳайвонлар, балиқ ва бошқаларни) тирик ҳолда ҳамда уларни сўйиб, маҳсулотларини хом ёки қайта ишланган ҳолда, саноатда қайта ишлашдан ташқари, табиий ва қайта ишланган чорвачилик, асаларичилик ва деҳқончилик маҳсулотларини сотишдан олинадиган даромадлар, бундан манзарали боғдорчилик (гулчилик) маҳсулотлари мустасно. Мазкур даромадлар солиқ тўловчи тегишли маҳаллий давлат ҳокимияти органи, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи, боғдорчилик, узумчилик ёки полизчилик ширкатларининг бошқарувлари томонидан берилган, реализация қилинган маҳсулот солиқ тўловчи томонидан унга ёки унинг оила аъзоларига ажратилган ер участкасида етиштирилганлигини тасдиқловчи белгиланган шаклдаги ҳужжатни тақдим этган тақдирда, солиқ солишдан озод қилинади;

13) халқаро ҳамда республика танловлари ва мусобақаларида олинган буюм тарзидаги совринларнинг қиймати;

14) юридик шахсдан солиқ даври мобайнида энг кам иш ҳақининг олти баравари миқдоригача бўлган қийматдаги:

ходимлар натура шаклида олган совғалар;

илгари мазкур юридик шахснинг ходимлари бўлган ишламаётган пенсионерлар ва меҳнат қобилиятини йўқотган шахслар,

вафот этган ходимнинг оила аъзолари томонидан олинган совғалар ва бошқа турлардаги ёрдам;

15) жисмоний шахслардан мерос ёки ҳады тартибида, шунингдек текин олинган пул ва натура шаклидаги даромадлар, бундан фан, адабиёт ва санъат асарларининг, адабиёт ва санъат асарлари ижрочиларининг, шунингдек кашфиётлар, ихтиролар ва саноат намуналари муаллифларининг меросхўрларига (хуқуқий ворисларига) тўланадиган пул мукофотлари мустасно;

16) давлат заёмининг облигациялари бўйича ютуқлар, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг давлат қимматли қоғозлари бўйича фоизлар, лотерея бўйича ютуқлар;

17) жамғарма сертификатлари, давлат қимматли қоғозлари бўйича даромадлар, шунингдек банклардаги омонатлар бўйича фоизлар ҳамда ютуқлар;

18) халқаро ҳамда чет эл ташкилотлари ва фондларидан, шунингдек илмий-техника ҳамкорлиги соҳасидаги Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари доирасида бевосита жисмоний шахс грант берувчидан ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан вакил қилинган фан ва технологияларни ривожлантиришни мувофиқлаштириш бўйича органнинг хулосаси бўлган тақдирда, юридик шахсдан – грант олувчидан олган грант суммаси;

19) дивидендлар тарзида олинган ва дивиденд тўлаган юридик шахснинг устав фондига (устав капиталига) йўналтирилган даромадлар. Ушбу бандда назарда тутилган имтиёз қўлланилганидан сўнг бир йил ичида муассислар (иштирокчилар) таркибидан чиқилганда (чиқиб кетилганда) ёхуд тугатилаётган юридик шахснинг мол-мулки унинг муассислари (иштирокчилари) ўртасида тақсимланганда илгари солиқ солишдан озод қилинган даромадларга умумий асосларда солиқ солиниши керак;

20) меҳнат шартномаси бекор қилинганида энг кам иш ҳақининг ўн икки баравари миқдори доирасида тўланадиган ишдан бўша тиш нафақаси, қонун ҳужжатларида белгиланган бошқа нафақалар, бундан вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик нафақалари (шу жумладан оиланинг бемор аъзосини парваришлаш нафақаси) мус-

тасно, шунингдек фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, хайрия ва экология жамғармаларидан жисмоний шахсларга бериладиган ёрдам тусидаги тўловлар;

21) олинган алиментлар;

22) фуқароларнинг суғурта товони сифатида оладиган суммалари;

23) қонун ҳужжатларида давлат стипендиялари учун белгиланган миқдорларда таълим ва илмий-тадқиқот муассасалари томонидан тўланадиган стипендиялар;

24) уй-жой-коммунал хизматларига ҳақ тўлаш бўйича қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳар ойлик компенсация пул тўловлари;

25) давлат пенсиялари;

26) *(26-банд Ўзбекистон Республикасининг 2008 йил 29 декабрдаги ЎРҚ–196-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2008 йил, 52-сон, 512-модда)*

27) жамғариб бориладиган мажбурий пенсия бадаллари, улар бўйича фоиз даромадлари, шунингдек жамғариб бориладиган пенсия тўловлари;

28) фуқароларнинг солиқ солинадиган ва Ўзбекистон Республикасида суғурта фаолиятини амалга ошириш учун лицензияга эга бўлган юридик шахсларга ҳаётни узоқ муддатли суғурта қилиш бўйича суғурта мукофотлари тўлови учун йўналтириладиган иш ҳақи ва бошқа даромадларининг суммалари;

29) юридик шахслар муассисларининг (иштирокчиларининг) ихтиёрий тугатилаётган тадбиркорлик субъектига – юридик шахсга унинг мажбуриятларини бажариш учун йўналтириладиган даромадлари суммалари. Ихтиёрий тугатиш қонун ҳужжатларида белгиланган муддатларда тугалланмаган ёки тугатиш тартиб-таомили тўхтатилган ва фаолият қайта тикланган тақдирда, ушбу имтиёз қўлланилмайди ва солиқ суммаси имтиёз қўлланилган бўлган давр учун тўлиқ миқдорда ундирилади;

30) қуйидаги жисмоний шахсларнинг солиқ солинадиган иш ҳақи ва бошқа даромадлари суммалари:

ёш оила аъзолари томонидан яқка тартибда уй-жойни қуриш, реконструкция қилиш ва сотиб олиш учун ёки кўп квартиралли

уйдаги квартирани реконструкция қилиш ва сотиб олиш учун олинган ипотека кредитларини ҳамда улар бўйича ҳисобланган фоизларни қоплаш учун йўналтирилганда;

қишлоқ жойларда намунавий лойиҳалар бўйича якка тартибда уй-жой қуришни ушбу мақсадлар учун кредитлар бериш қонун ҳужжатларига мувофиқ зиммасига юклатилган банкларнинг кредитлари ҳисобидан амалга ошираётган қурувчи шахслар томонидан олинган ипотека кредитларини ҳамда улар бўйича ҳисобланган фоизларни қоплаш учун йўналтирилганда.

Ушбу бандда кўрсатилган мол-мулк олинган (мол-мулкка бўлган ҳуқуқ давлат рўйхатидан ўтказилган) санадан эътиборан беш йил ичида сотилса, мазкур бандда назарда тутилган даромадларга белгиланган тартибда солиқ солинади;

31) фуқароларнинг солиқ солинадиган иш ҳақи ва бошқа даромадларининг:

Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларида таълим олиш учун (ўзининг ўқиши ёки йигирма олти ёшга тўлмаган фарзандларининг ўқиши учун) йўналтириладиган суммалари;

Ўзбекистон Республикаси Халқ банкидаги фуқароларнинг шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварақларига ихтиёр равишда йўналтириладиган суммалари;

32) жисмоний шахслардан текин (шу жумладан ҳадя шартномаси бўйича) олинган улушлар, пайлар ва акциялар тарзидаги даромадлар, агар мазкур улушлар, пайлар ва акцияларни бериш яқин қариндошлар ўртасида амалга оширилса;

33) пахта йиғим-терими бўйича қишлоқ хўжалиги ишларига жалб қилинадиган жисмоний шахсларнинг бу ишларни бажарганлик учун олган даромадлари.

180-модда. Жисмоний шахсларни солиқ солишдан озод қилиш

Солиқ солишдан қуйидаги жисмоний шахслар тўлиқ озод қилинади:

1) хорижий давлатлар дипломатик ваколатхоналарининг бошлиқлари ва ходимлари, консуллик муассасаларининг мансабдор

шахслари, уларнинг ўзлари билан бирга яшайдиган оила аъзолари, агар улар Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлмаса, – Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан олинadиган, дипломатлик ва консуллик хизмати билан боғлиқ бўлмаган даромадларидан ташқари барча даромадлари бўйича;

2) хорижий давлатлар дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасаларининг маъмурий-техник ходимлари ҳамда уларнинг ўзлари билан бирга яшайдиган оила аъзолари, агар улар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса ёки Ўзбекистон Республикасида доимий яшамаса, – Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан олинadиган, дипломатлик ва консуллик хизмати билан боғлиқ бўлмаган даромадларидан ташқари барча даромадлари бўйича;

3) хорижий давлатлар дипломатик ваколатхоналарига, консуллик муассасаларига хизмат кўрсатadиган ходимлар таркибига кирган шахслар, агар улар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса ёки Ўзбекистон Республикасида доимий яшамаса, – ўз хизмати юзасидан оладиган барча даромадлари бўйича;

4) хорижий давлатлар дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасалари ходимларининг уйларида ишловчилар, агар улар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса ёки Ўзбекистон Республикасида доимий яшамаса, – ўз хизмати юзасидан оладиган барча даромадлари бўйича;

5) халқаро ноҳукумат ташкилотларнинг мансабдор шахслари – агар улар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса, уларнинг ушбу ташкилотларда олган даромадлари бўйича;

6) Ўзбекистон Республикаси мудофаа, ички ишлар, фавқулодда вазиятлар вазирликларининг, Миллий хавфсизлик хизматининг ҳарбий хизматчилари, ички ишлар органлари ҳамда божхона органларининг оддий хизматчилари ва бошлиқлари таркибига кирувчи шахслар, шунингдек ўқув ёки синов йиғинларига чақирилган ҳарбий хизматга мажбурлар – хизматни ўташ (хизмат вазифаларини бажариш) муносабати билан олган пул таъминоти, пул мукофотлари ва бошқа тўловлар суммалари бўйича;

7) Ўзбекистон Республикаси Конституциявий судининг, умумий юрисдикция судларининг ва ҳўжалик судларининг судьялари,

шунингдек прокуратура органларининг мансаб даражаларига эга бўлган ходимлари – уларнинг хизмат вазифаларини бажариши муносабати билан олган даромадлари бўйича;

8) концерт-томоша фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензияси бўлган шахслар – ушбу фаолиятдан олинган даромадлари бўйича;

9) якка тартибдаги тадбиркор билан меҳнат муносабатларида бўлган шахслар – якка тартибдаги тадбиркор билан тузилган меҳнат шартномасига кўра бажарган ишлари учун олган даромадлари бўйича.

Қуйидаги жисмоний шахслар солиқ солишдан қисман (даромад олинган ҳар бир ой учун энг кам иш ҳақининг тўрт баравари миқдоридаги даромадлар бўйича) озод қилинади:

1) «Ўзбекистон Қаҳрамони», Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Меҳнат Қаҳрамони унвонларига сазовор бўлган шахслар, учала даражадаги Шухрат ордени билан тақдирланган шахслар. Мазкур имтиёз тегишинча «Ўзбекистон Қаҳрамони» унвони берилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Меҳнат Қаҳрамони дафтарчалари, орден дафтарчаси ёки мудофаа ишлари бўйича бўлимнинг маълумотномаси асосида берилади;

2) уруш ногиронлари ва қатнашчилари, шунингдек доираси қонун ҳужжатлари билан белгиланувчи уларга тенглаштирилган шахслар. Мазкур имтиёз уруш ногиронининг (қатнашчисининг) тегишли гувоҳномаси ёки мудофаа ишлари бўйича бўлимнинг ёхуд бошқа ваколатли органнинг маълумотномаси асосида, бошқа ногиронларга (қатнашчиларга) ногироннинг (қатнашчининг) имтиёзларга бўлган ҳуқуқи тўғрисидаги гувоҳнома асосида берилади;

3) *(иккинчи қисмнинг 3-банди Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил 25 декабрдаги ЎРҚ–359-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2013 йил, 52-сон, 685-модда);*

4) *(иккинчи қисмнинг 4-банди Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил 25 декабрдаги ЎРҚ–359-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2013 йил, 52-сон, 685-модда);*

5) болаликдан ногирон бўлиб қолганлар, шунингдек I ва II гуруҳ ногиронлари. Имтиёз пенсия гувоҳномаси ёки тиббий-мехнат эксперт комиссиясининг маълумотномаси асосида берилади;

6) *(иккинчи қисмининг 6-банди Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил 25 декабрдаги ЎРҚ–359-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2013 йил, 52-сон, 685-модда)*

7) собиқ СССРни, Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини ҳимоя қилиш ёки ҳарбий хизматнинг ёхуд ички ишлар органларидаги хизматнинг бошқа мажбуриятларини бажариш чоғида яраланганлиги, контузия бўлганлиги ёки шикастланганлиги оқибатида ёхуд фронтда бўлиш билан боғлиқ касаллик туфайли ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг ҳамда ички ишлар органлари ходимларининг ота-оналари ва бева хотинлари (бева эрлари). Имтиёз «Ҳалок бўлган аскарнинг бева хотини (бева эри, онаси, отаси)» ёки «Ички ишлар органлари ҳалок бўлган ходимининг бева хотини (бева эри, онаси, отаси)» штамп қўйилган ёхуд пенсия гувоҳномасини берган муассаса раҳбарининг имзоси ва ушбу муассаса муҳри билан тасдиқланган тегишли ёзувли пенсия гувоҳномаси асосида берилади. Агар мазкур шахслар пенсионер бўлмаса, имтиёз уларга собиқ СССР Мудофаа вазирлиги, Давлат хавфсизлик қўмитаси ёки Ички ишлар вазирлигининг, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги, Миллий хавфсизлик хизмати ёхуд Ички ишлар вазирлигининг тегишли органлари томонидан берилган ҳарбий хизматчининг ёки ички ишлар органи ходимининг ҳалок бўлганлиги тўғрисидаги маълумотнома асосида берилади. Собиқ СССРни, Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини ҳимоя қилиш ёки ҳарбий хизматнинг ёхуд ички ишлар органларидаги хизматнинг бошқа мажбуриятларини бажариш чоғида ёки фронтда бўлиш билан боғлиқ касаллик туфайли ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг ёхуд ички ишлар органлари ходимларининг бева хотинларига (бева эрларига) имтиёз фақат улар янги никоҳдан ўтмаган тақдирда берилади;

8) *(иккинчи қисмининг 8-банди Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил 25 декабрдаги ЎРҚ–359-сонли Қонуни билан чиқарилган –*

Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2013 йил, 52-сон, 685-модда);

9) *(иккинчи қисмининг 9-банди Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил 25 декабрдаги ЎРҚ–359-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2013 йил, 52-сон, 685-модда)*

10) икки ва ундан ортиқ ўн олти ёшга тўлмаган болалари бор ёлғиз оналар. Имтиёз ҳар бир бола учун Фуқаролик ҳолатлари далолатномаларини ёзиш (ФХДЁ) органлари томонидан тақдим этиладиган маълумотнома асосида берилади;

11) икки ва ундан ортиқ ўн олти ёшга тўлмаган болалари бор ва боқувчисини йўқотганлик учун пенсия олмайдиган бева аёл ва бева эркаклар. Имтиёз эрнинг (хотиннинг) вафот этганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, болалар туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, янги никоҳдан ўтмаганлик ҳамда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси туман (шаҳар) бўлимининг боқувчисини йўқотганлик учун пенсия олинмаслиги ҳақидаги маълумотномаси тақдим этилган тақдирда берилади;

12) болалигидан ногирон бўлган, доимий парваришни талаб қиладиган фарзанди билан бирга яшаб, уни тарбиялаётган ота-онадан бири. Имтиёз пенсия гувоҳномаси ёки соғлиқни сақлаш муассасасининг доимий парвариш зарурлигини тасдиқловчи тиббий маълумотномаси, биргаликда яшашга тааллуқли қисмида – фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органининг маълумотномаси асосида берилади.

Ушбу модданинг иккинчи қисмида назарда тутилган имтиёзлар тегишли ҳужжатлар тақдим этилган тақдирда қўлланилади.

Имтиёзларга бўлган ҳуқуқлар календарь йили давомида вужудга келган тақдирда, имтиёзларга бўлган ҳуқуқлар вужудга келган пайтдан эътиборан қўлланилади.

Агар жисмоний шахс ушбу модданинг иккинчи қисмида назарда тутилган бир нечта асос бўйича имтиёзларга бўлган ҳуқуққа эга бўлса, унга хоҳишига қараб фақат битта имтиёз берилади.

Ушбу модданинг иккинчи қисмида назарда тутилган имтиёзни қўллаш жисмоний шахснинг асосий иш (хизмат, ўқиш) жойи бўйи-

ча, асосий иш жойи бўлмаган тақдирда – яшаш жойидаги давлат солиқ хизмати органлари томонидан жами йиллик даромад тўғрисидаги декларация асосида солиқни ҳисоблаб чиқариш чоғида амалга оширилади. Имтиёзга бўлган ҳуқуқ йўқотилган тақдирда, жисмоний шахс имтиёз йўқотилган пайтдан эътиборан ўн беш кун ичида бу ҳақда ундан солиқни ушлаб қоладиган юридик шахсга маълум қилиши керак.

Ушбу модданинг иккинчи қисмида санаб ўтилган имтиёзлар жисмоний шахсларнинг фоизлар ва дивидендлар тарзида олинган даромадларига, шунингдек мол-мулкни ижарага топширишдан олинган даромадларига ҳам татбиқ этилади. Агар фоизлар ва дивидендлар асосий иш жойи бўйича ҳисобланса, имтиёзни қўллаш асосий иш жойи бўйича амалга оширилади, агар фоизлар ва дивидендлар асосий бўлмаган иш жойи бўйича ҳисобланса, имтиёз жами йиллик даромад тўғрисидаги декларация асосида жисмоний шахслардан олинган даромад солиғини ҳисоблаб чиқариш чоғида жисмоний шахсларнинг яшаш жойидаги давлат солиқ хизмати органлари томонидан қўлланилади. Шунга ўхшаш тартиб мол-мулкни ижарага беришдан олинган даромадларга нисбатан ҳам қўлланилади.

...

275-модда. Имтиёзлар

Қуйидагиларнинг мулкда бўлган мол-мулкка жисмоний шахсларнинг мол-мулкига солинадиган солиқ солинмайди:

1) «Ўзбекистон Қаҳрамони», Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Меҳнат Қаҳрамони унвонларига сазовор бўлган, учала даражадаги Шухрат ордени билан тақдирланган фуқароларнинг. Мазкур имтиёз тегишинча «Ўзбекистон Қаҳрамони» унвони берилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Меҳнат Қаҳрамони дафтарчалари, орден дафтарчаси ёки мудофаа ишлари бўйича бўлимнинг маълумотномаси асосида берилади;

2) уруш ногиронлари ва қатнашчилари, шунингдек доираси қонун ҳужжатлари билан белгиланувчи уларга тенглаштирилган шахсларнинг. Мазкур имтиёз уруш ногиронининг (қатнашчисининг) тегишли гувоҳномаси ёки мудофаа ишлари бўлимининг ёхуд

бошқа ваколатли органнинг маълумотномаси асосида, бошқа ногиронларга (қатнашчиларга) эса ногироннинг (қатнашчининг) имтиёзларга бўлган ҳуқуқи тўғрисидаги гувоҳнома асосида берилади;

3) ўн нафар ва ундан ортиқ болалари бор аёлларнинг. Мазкур имтиёзни бериш учун фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органининг болалар борлигини тасдиқловчи маълумотномаси асос бўлади;

4) *(биринчи қисмнинг 4-банди Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил 25 декабрдаги ЎРҚ–359-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2013 йил, 52-сон, 685-модда)*

5) пенсионерларнинг. Мазкур имтиёз пенсия гувоҳномаси асосида берилади;

6) I ва II гуруҳ ногиронларининг. Мазкур имтиёз пенсия гувоҳномаси ёки тиббий-меҳнат эксперт комиссиясининг маълумотномаси асосида берилади;

7) собиқ СССРни, Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини ҳимоя қилиш ёки ҳарбий хизматнинг ёхуд ички ишлар органларидаги хизматнинг бошқа мажбуриятларини бажариш чоғида яраланганлиги, контузия бўлганлиги ёки шикастланганлиги оқибатида ёхуд фронтда бўлиш билан боғлиқ касаллик туфайли ҳалок бўлган ҳарбий хизматчилар ҳамда ички ишлар органлари ходимлари ота-оналарининг ва бева хотинларининг (бева эрларининг). Имтиёз «ҳалок бўлган аскарнинг бева хотини (бева эри, онаси, отаси)» ёки «Ички ишлар органлари ҳалок бўлган ходимининг бева хотини (бева эри, онаси, отаси)» штамп қўйилган ёхуд пенсия гувоҳномасини берган муассаса раҳбарининг имзоси ва ушбу муассаса муҳри билан тасдиқланган тегишли ёзувли пенсия гувоҳномаси асосида берилади. Агар мазкур шахслар пенсионер бўлмаса, имтиёз уларга собиқ СССР Мудофаа вазирлиги, Давлат хавфсизлик қўмитаси ёки Ички ишлар вазирлигининг, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги, Миллий хавфсизлик хизмати ёхуд Ички ишлар вазирлигининг тегишли органлари томонидан берилган ҳарбий хизматчининг ёки ички ишлар органи ходимининг ҳалок бўлганлиги тўғрисидаги маълумотнома асосида берилади. Собиқ СССРни, Ўзбекистон Республи-

касининг конституциявий тузумини ҳимоя қилиш ёки ҳарбий хизматнинг ёхуд ички ишлар органларидаги хизматнинг бошқа мажбуриятларини бажариш чоғида ёки фронтда бўлиш билан боғлиқ касаллик туфайли ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг ёхуд ички ишлар органлари ходимларининг бева хотинларига (бева эрларига) имтиёз фақат улар янги никоҳдан ўтмаган тақдирда берилади;

8) *(биринчи қисмининг 8-банди Ўзбекистон Республикасининг 2009 йил 30 декабрдаги ЎРҚ–241-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2009 йил, 52-сон, 556-модда)*

Ушбу модда биринчи қисмининг 3, 5 ва 6-бандларида кўрсатилган имтиёзлар қонун ҳужжатларида белгиланган солиқ солинмайдиган майдон ўлчами доирасида берилади.

Ушбу моддада белгиланган имтиёзлар мулкдорнинг танлашига биноан фақат бир мол-мулк объектга тааллуқли бўлади.

Ушбу моддада назарда тутилган имтиёзлар жисмоний шахслар томонидан тадбиркорлик фаолияти учун фойдаланиладиган ёхуд юридик шахсга ёки яқка тартибдаги тадбиркорга ижарага берилган солиқ солиш объектларига нисбатан қўлланилмайди.

...

290-модда. Имтиёзлар

Ер солиғидан қуйидагилар озод қилинадилар:

1) *(биринчи қисмининг 1-банди Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил 25 декабрдаги ЎРҚ–359-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2013 йил, 52-сон, 685-модда)*

2) «Ўзбекистон Қаҳрамони», Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Меҳнат Қаҳрамони унвонларига сазовор бўлган, учала даражадаги Шухрат ордени билан тақдирланган фуқаролар. Мазкур имтиёз «Ўзбекистон Қаҳрамони» унвони берилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, Совет Иттифоқи Қаҳрамони ва Меҳнат Қаҳрамони дафтарчалари, орден дафтарчаси ёки мудофаа ишлари бўлимининг маълумотномаси асосида берилади;

3) уруш ногиронлари ва қатнашчилари, шунингдек доираси қонун ҳужжатлари билан белгиланувчи уларга тенглаштирилган

шахслар. Мазкур имтиёз уруш ногиронининг (қатнашчисининг) тегишли гувоҳномаси ёки мудофаа ишлари бўлимининг ёхуд бошқа ваколатли органнинг маълумотномаси асосида, бошқа ногиронларга (қатнашчиларга) эса ногироннинг (қатнашчининг) имтиёзларга бўлган ҳуқуқи тўғрисидаги гувоҳнома асосида берилади;

4) I ва II гуруҳ ногиронлари. Мазкур имтиёз пенсия гувоҳномаси ёки тиббий-меҳнат эксперт комиссиясининг маълумотномаси асосида берилади;

5) ёлғиз пенсионерлар. Ёлғиз ёки вояга етмаган болалари билан ёхуд ногирон боласи билан алоҳида уйда бирга яшовчи пенсионерлар ёлғиз пенсионерлар деб тушунилади. Мазкур имтиёз пенсия гувоҳномаси ёки Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси туман (шаҳар) бўлимининг маълумотномаси, шунингдек фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг маълумотномаси асосида берилади;

6) боқувчисини йўқотган кўп болали оилалар. Ота-онасидан бири ёки ота-онаси вафот этган ҳамда оилада ўн олти ёшга тўлмаган бешта ва ундан ортиқ болалари бўлган оилалар солиқ солиш мақсадида боқувчисини йўқотган кўп болали оилалардир. Мазкур имтиёз Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси туман (шаҳар) бўлимининг маълумотномаси асосида берилади;

7) Чернобиль АЭСдаги авария оқибатларини тугатишда иштирок этганлик учун имтиёзлар оладиган фуқаролар (шу жумладан вақтинча юборилган ёки хизмат сафарига юборилган фуқаролар). Мазкур имтиёз тиббий-меҳнат эксперт комиссиясининг маълумотномаси, ногироннинг махсус гувоҳномаси, Чернобиль АЭСдаги авария оқибатларини тугатиш иштирокчисининг гувоҳномаси, шунингдек ваколатли органлар томонидан берилган ва имтиёзлар бериш учун асос бўладиган бошқа ҳужжатлар асосида берилади;

8) *(биринчи қисмнинг 8-банди Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил 25 декабрдаги ўРҚ–359-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2013 йил, 52-сон, 685-модда)*

9) (биринчи қисмининг 9-банди Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 4 декабрдаги ЎРҚ–379-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2014 йил, 49-сон, 579-модда)

10) шахслар – уларга якка тартибдаги уй-жой қурилиши учун қонун ҳужжатларида белгиланган нормалар доирасида берилган ер участкалари бўйича – ер участкаси берилган ойдан кейинги ойдан эътиборан икки йил муддатга.

Ушбу модданинг биринчи қисмида белгиланган имтиёзлар, бундан 6-бандда кўрсатилгани мустасно, якка тартибдаги уй-жой қурилиши, деҳқон хўжалиги юритиш учун берилган ер участкаларига бўлган ҳуқуқларини давлат рўйхатидан ўтказишни амалга оширувчи органда рўйхатдан ўтган жисмоний шахсларга берилди. Бунда мазкур имтиёзлар солиқ тўловчининг танлаши бўйича фақат битта ер участкасига берилиши мумкин.

Ушбу Кодекс 282-моддаси иккинчи қисмининг солиқ солинмайдиган ер участкаларига тааллуқли қисмида назарда тутилган имтиёзлар ер солиғи тўловчилар бўлган жисмоний шахсларга ҳам татбиқ этилади.

...

331-модда. Нотариал ҳаракатлар амалга оширилганда давлат божини тўлашдан озод қилиш

Нотариал ҳаракатлар амалга оширилганда давлат божини тўлашдан қуйидагилар озод қилинади:

1) шахслар – давлат пенсиялари ва нафақаларини олиш учун зарур бўлган, шунингдек васийлик қилиш ва фарзандликка олиш тўғрисидаги ишлар юзасидан ҳужжатларнинг кўчирма нусхалари тўғрилигини уларга тасдиқлаб берганлик учун;

2) шахслар – мол-мулкни давлат фойдасига, шунингдек юридик шахслар фойдасига ҳадя қилиш тўғрисидаги васиятномалари ва шартномаларини тасдиқлаганлик учун;

3) давлат солиқ хизмати органлари ва молия органлари – уларга давлатнинг меросга бўлган ҳуқуқи тўғрисидаги гувоҳномаларни (гувоҳномаларнинг дубликатини) берганлик, шунингдек

ушбу гувоҳномаларни (гувоҳномаларнинг дубликатини) олиш учун зарур бўлган барча ҳужжатлар учун;

4) ногиронларнинг жамоат бирлашмалари, уларнинг муассасалари, ўқув-ишлаб чиқариш корхоналари ва бирлашмалари – барча нотариал ҳаракатлар бўйича;

5) шахслар – уларга қўйидагилар учун меросга бўлган ҳуқуқи тўғрисида гувоҳнома берганлик учун:

Ватанни ҳимоя қилиш чоғида, бошқа давлат ёки жамоат вази-фаларини бажараётганлиги муносабати билан ёхуд инсон ҳаётини қутқариш, давлат мулкини ва ҳуқуқ-тартиботни муҳофаза қилиш бўйича фуқаролик бурчини адо этиш муносабати билан ҳалок бўлган шахсларнинг мол-мулки учун;

уй-жой (квартира) учун ёки уй-жой-қурилиш кооперативида-ги пай учун, агар улар мерос қолдирувчининг вафот этиш қунига-ча бирга яшаган, турар жойда қайд этилган бўлса ва мерос қолди-рувчининг вафотидан кейин ҳам шу уй-жойда (квартирада) яшаёт-ган бўлса;

банклардаги омонатлар, шахсий ва мулкӣ суғурта шартно-малари бўйича суғурта суммалари, давлат заём облигациялари учун, иш ҳақи суммалари учун;

фан, адабиёт ва санъат асарлари, ихтиро, селекция ютуғи, фойдали модель, саноат намунаси, интеграл микросхемалар топо-логияси муаллифининг мулкӣ ҳуқуқлари, шунингдек ижрочининг ижрога доир мулкӣ ҳуқуқлари учун;

фан, адабиёт ва санъат асарлари, ихтиро, селекция ютуғи, фойдали модель, саноат намунаси, интеграл микросхемалар топо-логиясини яратиш ва улардан фойдаланиш, шунингдек ижролар-ни яратиш ҳамда улардан фойдаланиш ҳақи суммалари учун;

6) шахслар – пенсиялар ва нафақалар олиш учун ишончно-мани тасдиқлатганлик учун;

7) оналар – кўп болалик учун уларга орденлар ва медаллар берилганлиги ҳақидаги ишлар бўйича ҳужжатлар кўчирма нусха-ларининг тўғрилигини тасдиқлаб берганлик учун;

8) мактаб-интернатлар – фарзандларининг мактаб-интернат-даги таъминоти учун ота-оналардан қарзларни ундириш тўғриси-даги ижро ёзувларини амалга оширганлик учун;

9) молия органлари – фарзандларининг Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг ихтисослаштирилган мактабларидаги таъминоти учун ота-оналардан қарзларни ундириш тўғрисидаги ижро ёзувларини амалга оширганлик учун;

10) ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодиса туфайли вафот этиш ва ҳалок бўлиш ҳодисасига корхоналар ва ташкилотлар ҳисобидан суғурта қилинган жисмоний шахсларнинг меросхўрлари – суғурта пулига ворислик ҳуқуқини тасдиқловчи гувоҳнома берганлик учун;

11) сурункали руҳий касалликка чалинган, қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда васийлик белгиланган шахслар – мол-мулкка ворислик қилишлари тўғрисида гувоҳнома олганликлари учун;

12) Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги ҳамда унинг жойлардаги органлари – ходимларни ташкилий йўсинда ишга қабул қилиш тартибида тузиладиган меҳнат шартномаларини тасдиқлаганлик учун;

13) 1941–1945 йиллардаги уруш ногиронлари, 1941–1945 йиллардаги уруш фронтларида яраланган шахслар ва 1941–1945 йиллардаги уруш фронтларида ҳалок бўлган ёки бедарак йўқолган шахсларнинг оила аъзолари, 1941–1945 йиллардаги уруш қатнашчилари ҳамда Ватанни ҳимоя қилишда ва Совет Армиясида ўз хизмат бурчини ўтаётганда яраланган шахслар, Афғонистон Республикасида байналмилал бурчини ўтаган шахслар, шунингдек 1986–1987 йилларда Чернобиль АЭСининг захарланган минтақаси доирасида авария оқибатларини тугатишда иштирок этган шахслар, 1986 йилда Чернобиль АЭСидagi авария муносабати билан захарланган минтақадан кўчирилган (шу жумладан, ўз ихтиёри билан чиқиб кетган) шахслар, агар улар вафот этган бўлса, уларнинг оила аъзолари – имтиёзлар берилиши учун зарур бўлган ҳужжатлар кўчирма нусхаларининг тўғрилигини тасдиқлатганлиги учун;

14) Ўзбекистон Республикасининг Интеллектуал мулк агентлиги – муаллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар бўйича тўланиши керак бўлган мукофотнинг ундирилиши тўғрисидаги ижро ёзувларини амалга оширганлик учун;

15) шахслар – уларга йўловчиларнинг мажбурий суғуртаси юзасидан суғурта суммаларига ҳамда фуқароларга қарашли мол-мулкнинг мажбурий суғуртаси юзасидан суғурта товони суммалари бўйича меросга бўлган ҳуқуқи тўғрисида гувоҳнома берганлик учун;

16) фермер хўжалигида фаолиятни давом эттираётган меросхўрлар – уларга фермер хўжалигининг мол-мулки бўйича меросга бўлган ҳуқуқи тўғрисида гувоҳнома берганлик учун;

17) юридик шахс ташкил этган ва ташкил этмаган ҳолда тузилган деҳқон хўжалигида фаолиятни давом эттираётган меросхўрлар – уларга деҳқон хўжалиги мол-мулки бўйича меросга бўлган ҳуқуқи тўғрисида гувоҳнома берганлик учун;

18) хусусий уй-жой мулкдорларининг ширкатлари, коммунал-фойдаланиш ташкилотлари – мажбурий бадалларни тўлаш ва коммунал хизматлар тўлови бўйича қарзларни ундириш тўғрисидаги ижро ёзувларини амалга оширганлик учун.

...

335-модда. Бошқа ҳаракатларни амалга оширганда давлат божини тўлашдан озод қилиш

Фуқароларни турар жойга қайд этганлик ва рўйхатдан чиқарганлик ёхуд турган жойи бўйича ҳисобга олганлик учун давлат божи тўлашдан қуйидагилар озод қилинади:

қариялар ва ногиронларнинг интернат-уйларида яшовчи қариялар ва ногиронлар;

мактаб-интернатлар, академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежларининг тўлиқ давлат таъминотида бўлган ва ётоқхоналарда яшовчи ўқувчилари.

Деҳқон хўжаликларини, давлат корхоналари негизида тузилаётган акциядорлик жамиятларини, Ўзбекистон Республикасида рўйхатга олинган нодавлат нотижорат ташкилотларининг алоҳида бўлинмаларини (ваколатхоналари ва филиалларини), шунингдек хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатларини давлат рўйхатидан ўтказганлик учун давлат божи ундирилмайди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ЖИНОЯТ-ИЖРОИЯ КОДЕКСИ

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси,
1997 йил, 6-сон, 175-модда)*

[К ў ч и р м а]

9-модда. Маҳкумларнинг асосий ҳуқуқлари

Маҳкумлар қўйидаги ҳуқуқларга эга:

жазони ўташ тартиби ва шартлари тўғрисида, ўз ҳуқуқлари ва мажбуриятлари ҳақида ахборот олиш;

жазони ижро этувчи муассаса ёки орган маъмуриятига, бошқа давлат органлари ва жамоат бирлашмаларига ўз она тилида ёки бошқа тилда таклиф, ариза ва шикоятлар билан мурожаат этиш;

ўз таклиф, ариза ва шикоятларига мурожаат этилган тилда жавоб олиш. Мурожаат этилган тилда жавоб беришнинг иложи бўлмаган тақдирда жавоб Ўзбекистон Республикасининг давлат тилида берилади. Жавобни қамоқ жазосига, интизомий қисмга жўнатиш ва озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахс мурожаат этган тилга таржима қилиб бериш жазони ижро этувчи муассаса ёки орган томонидан таъминланади;

тушунтириш бериш ҳамда ёзишмалар олиб бориш, зарур ҳолларда таржимоннинг хизматидан фойдаланиш;

ўқув, бадиий ва бошқа хил ахборот материалларидан фойдаланиш;

соғлиғини сақлаш, шу жумладан тиббий хулосага кўра амбулатория-поликлиника ва стационар шароитда тиббий ёрдам олиш;

ижтимоий таъминот, шу жумладан қонун ҳужжатларига мувофиқ пенсия олиш.

Маҳкум ажнабий фуқаролар, шунингдек ўз давлатларининг дипломатия ваколатхоналари ва консуллик муассасалари билан, Ўзбекистон Республикасида дипломатия ва консуллик муассасалари бўлмаган мамлакатларнинг фуқаролари эса, уларнинг манфаат-

ларини ҳимоя қилишни ўз зиммасига олган давлатнинг дипломатия ваколатхоналари билан алоқа қилиб туриш ҳуқуқига эга.

Маҳкумларнинг ҳуқуқларини рўёбга чиқариш тартиби ушбу Кодекс, бошқа қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

...

88-модда. Маҳкумларни меҳнатга жалб этиш

Маҳкумларни меҳнатга жалб этишдан асосий мақсад уларда ижтимоий-фойдали фаолият билан шуғулланиш эҳтиёжини шакллантиришдан иборат.

Озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахслар жинси, ёши, соғлиғининг ҳолати, меҳнат қобилияти ва иложи борича, ихтисосини инобатга олган ҳолда меҳнатга жалб этилади. Маҳкумларнинг меҳнатга оид муносабатлари меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатлари билан, ушбу Кодексда назарда тутилган истисно ва чеклашларни ҳисобга олган ҳолда, тартибга солинади.

Озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахслар, одатда, шу муассасаларнинг корхоналарида, айрим ҳолларда эса, керакли тарзда қўриқлаш ва батамом ажратиб қўйиш таъминланган тақдирда, бошқа корхоналарда меҳнатга жалб этилади. Маҳкумларнинг хусусий шахслар фойдасига меҳнат қилишига йўл қўйилмайди.

Олтмиш ёшдан ошган эркаклар, эллик беш ёшдан ошган аёллар, I ва II гуруҳ ногиронлари меҳнатга ўз хоҳишларига кўра жалб этиладилар.

Маҳкума аёллар ҳомиладорлик ва туғиш муносабати билан қонун ҳужжатларида белгиланган муддатга ишдан озод қилинадилар.

Меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларида бажариш тақиқланган ишларда аёл ва вояга етмаган маҳкумлар меҳнатидан фойдаланишга йўл қўйилмайди.

Маҳкумлардан фойдаланиш тақиқланган ишлар ва лавозимлар рўйхати қонун ҳужжатлари билан белгилаб қўйилади.

Маҳкумлар топширилган ишни ҳалол, виждонан бажаришга, меҳнат ва технология интизомига, меҳнатни муҳофаза қилиш бўйи-

ча талабларга риоя этишлари шарт. Уларнинг меҳнатга оид ва бошқа низоларни ҳал этиш мақсадида ишни тўхтатиб қўйиши тақиқланади.

...

92-модда. Маҳкумлар меҳнатига ҳақ тўлаш

Озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахслар меҳнатига меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳақ тўланади.

Меҳнат нормаларини ва меҳнат вазифаларини бажарган маҳкумлар меҳнатига тўланадиган ойлик ҳақ қонун ҳужжатларида Меҳнатга ҳақ тўлаш ягона тариф сеткасининг биринчи разряди бўйича белгиланган миқдордан кам бўлиши мумкин эмас.

Барча чегирмалардан қатъи назар, маҳкумлар шахсий ҳисобварағига уларга ёзилган иш ҳақининг камида йигирма беш фоизи, олтмиш ёшдан ошган эркакларнинг, эллик беш ёшдан ошган аёлларнинг, I ва II гуруҳ ногиронларининг, хомиладор аёлларнинг ҳамда жазони ижро этиш муассасалари қошидаги болалар уйида боласи бор аёлларнинг, шунингдек манзил-колониялар ва тарбия колонияларидаги маҳкумларнинг ҳисобварағига эса, камида эллик фоизи ўтказиб қўйилади.

...

96-модда. Маҳкумлар ижтимоий суғуртаси ва пенсия таъминоти

Озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахсларнинг иш ҳақидан давлат ижтимоий суғуртасига ажратмалар ажратилмайди.

Озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахслар жазодан озод бўлганларидан сўнг қонун ҳужжатларига мувофиқ давлат пенсия таъминоти ҳуқуқига эга бўлади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ОИЛА КОДЕКСИ

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси,
1998 йил, 5–6-сонга илова)*

[К ў ч и р м а]

23-модда. Эр ва хотиннинг умумий мулки

Эр ва хотиннинг никоҳ давомида орттирган мол-мулклари, шунингдек никоҳ қайд этилгунга қадар, бўлажак эр-хотиннинг умумий маблағлари ҳисобига олинган мол-мулклари, агар қонун ёки никоҳ шартномасида бошқача ҳол кўрсатилмаган бўлса, уларнинг биргаликдаги умумий мулки ҳисобланади.

Эр ва хотиннинг никоҳ давомида орттирган мол-мулклари жумласига (эр ва хотиннинг умумий мол-мулкига) эр ва хотин ҳар бирининг меҳнат фаолиятидан, тадбиркорлик фаолиятидан ва интеллектуал фаолият натижаларидан орттирган даромадлари, улар томонидан олинган пенсиялар, нафақалар, шунингдек махсус мақсадга мўлжалланмаган бошқа пул тўловлари (моддий ёрдам суммаси, майиб бўлиш ёки саломатлигига бошқача зарар етказиш оқибатида меҳнат қобилиятини йўқотганлик муносабати билан етказилган зарарни қоплаш тарзида тўланган суммалар ва бошқалар) киради. Эр ва хотиннинг умумий даромадлари ҳисобига олинган кўчар ва кўчмас ашёлар, қимматли қоғозлари, пайлари, омонатлари, кредит муассасаларига ёки бошқа тижорат ташкилотларига киритилган капиталдаги улушлари ҳамда эр ва хотиннинг никоҳ давомида орттирган бошқа ҳар қандай мол-мулклари, улар эр ёки хотиндан бирининг номига расмийлаштирилган ёхуд пул маблағлари кимнинг номига ёки эр ва хотиннинг қайси бири томонидан киритилган бўлишидан қатъи назар улар ҳам эр ва хотиннинг умумий мол-мулки ҳисобланади.

Эр ва хотиндан бири уй-рўзғор ишларини юритиш, болаларни парвариш қилиш билан банд бўлган ёки бошқа узрли сабабларга кўра мустақил иш ҳақи ва бошқа даромадга эга бўлмаган тақдир-

да ҳам эр ва хотин умумий мол-мулкка нисбатан тенг ҳуқуққа эга бўлади.

Фермер хўжалиги ва деҳқон хўжалиги аъзоларининг биргалликдаги мулки бўлган мол-мулкка нисбатан эр ва хотиннинг эгалик қилиш, фойдаланиш ва тасарруф этиш ҳуқуқлари фермер хўжалиги ва деҳқон хўжалиги тўғрисидаги қонунларда белгиланади. Фермер хўжалиги ва деҳқон хўжалигининг мол-мулкни бўлиш Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 223 ва 225-моддаларида назарда тутилган қоидалар асосида амалга оширилади.

...

118-модда. Никоҳдан ажралганидан кейин собиқ эр (хотин)нинг таъминот олиш ҳуқуқи

Етарли маблағга эга бўлган собиқ эр (хотин)дан:

собиқ хотин ҳомиладорлик даврида ва ўртада бола туғилган кундан бошлаб уч йил давомида;

ўртадаги ногирон бола ўн саккиз ёшга тўлгунча ёки болаликдан I гуруҳ ногирони бўлган болага қараган ёрдамга муҳтож собиқ хотин (эр);

никоҳдан ажралгунга қадар ёки никоҳдан ажралган пайтдан бошлаб бир йил давомида меҳнатга лаёқатсиз бўлиб қолган ёрдамга муҳтож собиқ хотин (эр);

никоҳдан ажралган пайтдан бошлаб беш йил ичида пенсия ёшига етган ёрдамга муҳтож хотин (эр), агар эр-хотин узоқ вақт никоҳда туришган бўлса, суд тартибида алимент талаб қилиш ҳуқуқига эгадир.

Никоҳдан ажралгандан кейин собиқ эр ёки хотинга тўланадиган алимент миқдори ва уни тўлаш тартиби собиқ эр-хотин ўртадаги келишув билан белгиланиши мумкин.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING УЙ-ЖОЙ КОДЕКСИ

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси,
1999 йил, 1-сон, 4-модда)*

[К ў ч и р м а]

80-модда. Бошқа турар жой берган ҳолда хизмат турар жойларидан кўчириш

Бошқа турар жой берган ҳолда хизмат турар жойларидан қуйидагилар кўчириладилар:

I ва II гуруҳ ногиронлари;

1941–1945 йиллардаги уруш фахрийлари ва байналмилалчи жангчилар;

ҳарбий хизматни ўтаётганида ҳалок бўлган ёки бедарак йўқолган ҳарбий хизматчиларнинг оилалари;

ногирон фарзандлари бўлган оилалар;

тарбиячи-ота-оналар, оилавий болалар уйи тугатилган тақдирда;

хизмат турар жойи берган ташкилотларда камида ўн йил ишлаган (хизмат қилган) шахслар;

эгаллаб турган лавозими муносабати билан турар жой берилган бўлиб, лавозимидан бўшаган, лекин турар жойни берган корхона, муассаса, ташкилот билан меҳнат муносабатларини узмаган шахслар;

ходимлар сони (штати) ёки иш хусусиятининг ўзгариши ёхуд корхона, муассаса, ташкилот тугатилиши муносабати билан меҳнат шартномаси бекор қилинган шахслар;

ўзи ишлаган корхона, муассаса, ташкилотдан пенсияга чиққан ходимлар;

хизмат турар жойи берилган шахс вафот этганда унинг оила аъзолари;

вояга етмаган фарзандлари билан бирга яшаётган ёлғиз шахслар.

Ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатиб ўтилган фуқароларга шу Кодекснинг 9-моддасида белгиланган талабларга жавоб берадиган ҳамда ушбу аҳоли пункти чегараси доирасида бўлган турар жой берилади.

. . .

84-модда. Махсус мақсадли уйлардан турар жойлар бериш

Ногиронлар, фахрийлар, ёлғиз қариялар учун интернат-уйлардан, болалар уйларида ҳамда бошқа махсус мақсадли уйлардан, уларни тузган орган қарорига биноан турар жойлар берилади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ҚОНУНИ

ДАВЛАТ УЙ-ЖОЙ ФОНДИНИ ХУСУСИЙЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси,
1993 йил, 5-сон, 230-модда)*

[К ў ч и р м а]

9-модда.

Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотларга ўз ходимлари ҳамда пенсионерлари уй-жой қурилиши ёки уйни хусусийлаштириш мақсадида олган қарзи ёки кредитини тўлиқ ёхуд қисман тўлаш ҳуқуқи берилади.

10-модда.

Фуқаролар томонидан белгиланган тартибда хусусийлаштирилган турар жойлар давлат уй-жой фондидан чиқарилиб, яқка тартибдаги уй-жой фонди таркибига киритилади.

11-модда.

Меҳнатга қобилиятсизлар, ёлғиз қариялар, пенсионерлар ва уларнинг оила аъзоларига, агар уларнинг жон бошига тўғри келадиган ўртача ойлик даромадлари энг кам иш ҳақидан оз бўлса, шунингдек биринчи марта никоҳдан ўтган турар жойга муҳтож ёш оилаларга, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган рўйхатга биноан фуқароларнинг ижтимоий ҳимояланмаган ва таъминоти оз бошқа тоифаларига маҳаллий давлат ҳокимият органлари ҳузурида аниқ мақсадга қаратилган ижара шартномаси талаблари асосида хусусийлаштириш ҳуқуқисиз фойдаланиладиган коммунал уй-жой фонди ташкил этилади.

...

13-модда.

1. Ўзбекистон Республикаси ҳудудда доимий яшаб турган (уй рўйхатидан ўтган) Ўзбекистон Республикасининг, бошқа давлатларнинг фуқаролари, фуқаролиги бўлмаган шахслар хусусийлаштириш субъектлари ҳисобланадилар.

2. Ўзбекистон Республикасининг вазирликлари, давлат қўмиталари, идоралари, корхоналари, муассасалари, ташкилотлари ва бошқа юридик шахслари, бошқа давлатларнинг юридик шахслари ўз ходимлари ва пенсионерларини уй-жой билан таъминлаш учун уй-жой фонди эгасидан уй-жой сотиб олишлари мумкин.

3. Давлат уй-жой фонди таркибидаги уйларда ижара шартномаси асосида турар жойни эгаллаб турган фуқаролар биргаликда яшаб турган барча балоғат ёшидаги оила аъзолари ва турар жой майдонида ҳақи бўлган бошқа шахсларнинг розилиги билан шу турар жойни ушбу Қонунда кўзда тутилган шартларда ўз мулки қилиб, шу жумладан биргаликда ёки улушбай асосида эгалик қилиш учун сотиб олишга ҳақлидирлар.

4. Хусусийлаштирилган турар жой эгасининг оила аъзолари ҳамда турар жой майдонига ҳақли бўлиб, уни хусусийлаштиришга розилик берган шахслар шу турар жой майдонидан фойдаланиш ҳуқуқини сақлаб қоладилар, хусусийлаштирилган уй-жойни сотиш ёки ижарага бериш уларнинг розилиги билан амалга оширилади.

...

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

Тошкент ш,
1993 йил, 7 май
846–XII-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ

ФУҚАРОЛАРНИНГ ДАВЛАТ ПЕНСИЯ ТАЪМИНОТИ ТЎҒРИСИДА

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси,
1993 йил, 9-сон, 338-модда)*

Ушбу Қонун Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг қари-
ганда, меҳнат қобилиятини тўлиқ ёки қисман йўқотганда, боқув-
чисиз қолганда ижтимоий таъминланишдан иборат конституция-
вий ҳуқуқларини рўёбга чиқариш, давлат пенсияларининг ягона
тизимини, уларни тайинлаш, ҳисоблаб чиқариш, қайта ҳисоблаш
ва тўлаш тартибини белгилайди.

I боб. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти- га тааллуқли ҳуқуқлари

Ўзбекистон Республикаси фуқаролари ушбу Қонунда назар-
да тутилган тартибда давлат томонидан пенсия билан таъминла-
ниш ҳуқуқига эгадирлар.

Республика ҳудудидан ташқарида яшаб турган Ўзбекистон
Республикасининг фуқароларини пенсия билан таъминлаш Ўзбе-
кистон Республикасининг халқаро шартномалари асосида амалга
оширилади.

Ўзбекистон Республикасида доимий яшаб турган чет эл фу-
қаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар, Ўзбекистон Респуб-
ликаси фуқаролари билан тенг равишда пенсия олиш ҳуқуқига
эгадирлар.

Иш стажига эга бўлмаган фуқаролар ва уларнинг оилалари
ушбу Қонунга биноан давлат пенсиялари олиш ҳуқуқига эга эмас-
лар. Уларнинг ижтимоий таъминланиш тартибини Ўзбекистон Рес-
публикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилаб қўяди.

2-модда. Давлат пенсияларининг турлари

Ушбу Қонун билан давлат пенсияларининг қуйидаги турлари белгиланади:

ёшга доир пенсия;
ногиронлик пенсияси;
боқувчисини йўқотганлик пенсияси.

3-модда. Пенсия тайинлашни сўраб мурожаат этиш

Фуқаролар пенсия олиш ҳуқуқи пайдо бўлганидан сўнг ис-талган пайтда пенсия тайинлашни сўраб мурожаат этишлари мум-кин.

4-модда. Пенсияни танлаш ҳуқуқи

Давлат пенсияларининг турли хилларини олиш ҳуқуқига эга бўлган фуқароларга уларнинг ўзлари танлаган битта пенсия тайин-ланади.

5-модда. Ҳарбий хизматчиларнинг, ички ишлар органларининг бошлиқлар ва оддий ходим-лар таркибидан бўлган шахсларининг, судьяларнинг ва прокуратура органлари да-ражали унвонларга (ҳарбий унвонларга) эга бўлган ходимларининг пенсия таъми-ноти

Ҳарбий хизматчиларни, ички ишлар органларининг бошлиқ-лар ва оддий ходимлар таркибидан бўлган шахсларни, судьяларни ва прокуратура органларининг даражали унвонларга (ҳарбий ун-вонларга) эга бўлган ходимларини, шунингдек уларнинг оила аъзо-ларини пенсия билан таъминлаш шартлари, нормалари ва тартиби Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари билан белгиланади. Уларга ушбу Қонунда назарда тутилган асосларда пенсия олиш ҳуқуқи ҳам берилади. Бунда ҳарбий хизматчилар, ички ишлар органларининг бошлиқлар ва оддий ходимлар таркибидан бўлган шахслар, судьялар ва прокуратура органларининг даражали ун-

вонларга (ҳарбий унвонларга) эга бўлган ходимлари пул таъминотининг барча турлари фуқароларнинг иш ҳақи сингари бир хилда ҳисобга олинади.

6-модда. Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисидаги қонун ҳужжатлари

Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисидаги қонун ҳужжатлари ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир.

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг фуқаролар давлат пенсия таъминоти тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилганидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

II боб. ЁШГА ДОИР ПЕНСИЯЛАР

7-модда. Ёшга доир пенсия олиш ҳуқуқи

Ёшга доир пенсия олиш ҳуқуқига:

эркаклар – 60 ёшга тўлганда ва иш стажлари камида 25 йил бўлган тақдирда;

аёллар – 55 ёшга тўлганда ва иш стажлари камида 20 йил бўлган тақдирда эга бўладилар.

8-модда. Иш стажи тўлиқ бўлмаган чоғдаги пенсия

Пенсия тайинлаш учун (7-модда) етарлича иш стажига эга бўлмаган шахсларга ёшга доир пенсиялар ушбу Қонун 37-моддаси биринчи қисмининг «а», «б», «в» ва «г» бандларида назарда тутилган камида 5 йил иш стажи мавжуд бўлган тақдирда, бор стажга мутаносиб миқдорда (29-модда) тайинланади.

9-модда. Имтиёзли шартлардаги пенсиялар

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлайдиган рўйхатларга мувофиқ фуқароларнинг айрим тоифалари имтиёзли шартларда пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар, чунончи:

Ёшидан қатъи назар пенсия олиш ҳуқуқини берадиган ишлаб чиқаришлар, муассасалар, ишлар, касблар ва лавозимларнинг 1-сонли рўйхати;

Умумий белгиланган ёшни 10 йилга қисқартирилган ҳолда пенсия олиш ҳуқуқини берадиган ишлаб чиқаришлар, муассасалар, ишлар, касблар, лавозимлар ва кўрсаткичларнинг 2-сонли рўйхати;

Умумий белгиланган ёшни 5 йилга қисқартирилган ҳолда пенсия олиш ҳуқуқини берадиган ишлаб чиқаришлар, муассасалар, ишлар, касблар, вазифалар ва кўрсаткичларнинг 3-сонли рўйхати.

Имтиёзли шартларда пенсия олиш ҳуқуқига уруш ногиронлари, болаликдан ногирон фарзандларнинг оналари, лилипутлар ва паканалар ҳам эга.

10-модда. Ёшидан қатъи назар имтиёзли пенсия олиш ҳуқуқи

Ёшидан қатъи назар, қуйидагилар имтиёзли пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар:

а) кон саноатидаги етакчи касб эгалари бўлган ходимлар – башарти, улар ана шу ишларда камида 20 йил ишлаган бўлсалар (1-сонли рўйхат, I қисм);

б) бевосита ер ости ва очиқ кон ишларида (шу жумладан, кон-қутқарув қисмларининг шахсий таркиби) кўмир, маъданлар ва бошқа фойдали қазилмаларни қазиб олишда, шахталар ва конлар қурилишида тўлиқ иш куни давомида банд бўлган ходимлар – башарти, улар ана шу ишларда камида 25 йил ишлаган бўлсалар (1-сонли рўйхат, II қисм);

в) учувчилар ва учувчи-синовчилар таркибига кирувчи ходимлар, улар хизмат қилган корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг идоравий бўйсунувидан қатъи назар, белгиланган хизмат муддатини ана шу лавозимларда эркаклар камида 25 йил ва аёллар камида 20 йил адо этганлари тақдирда (1-сонли рўйхат, III қисм).

Юқорида қайд этиб ўтилган ходимлар саломатлигига (касаллигига) кўра учиш ишларидан бўшатиш тақдирда, белгиланган

хизмат муддатини – эркаклар камида 20 йил ва аёллар камида 15 йил адо этган бўлсалар;

г) театрлар ва бошқа театр-томоша корхоналари артистларининг айрим тоифалари:

ижодий иш стажи камида 20 йил бўлганда (1-сонли рўйхат, IV қисм);

ижодий иш стажи камида 25 йил бўлганда (1-сонли рўйхат, V қисм);

ижодий иш стажи камида 30 йил бўлганда (1-сонли рўйхат, VI қисм);

д) спортчиларнинг айрим тоифалари – иш стажи камида 20 йил бўлганда (1-сонли рўйхат, VII қисм).

11-модда. Умумий белгиланган ёшни 10 йилга қисқартирилган ҳолда имтиёзли пенсия олиш ҳуқуқи

Охирги иш жойидан қатъи назар, қуйидагилар ушбу Қонуннинг 7-моддасида белгиланган ёшни 10 йилга қисқартирилган ҳолда пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар:

а) ер ости ишларида, меҳнат шароити ўта зарарли ва ўта оғир ишларда тўлиқ иш кунни давомида банд бўлган ходимлар (2-сонли рўйхат, I қисм):

эркаклар – иш стажи камида 20 йил бўлиб, бундан камида 10 йили кўрсатиб ўтилган ишларга тўғри келган тақдирда;

аёллар – иш стажи камида 15 йил бўлиб, бундан камида 7 йилу 6 ойи кўрсатиб ўтилган ишларга тўғри келган тақдирда.

Ер ости ишларидаги меҳнат стажи эркакларда 10 йилдан кам ва аёлларда 7 йилу 6 ойдан кам бўлган ҳолларда ходимларга бу ишлардаги ҳар бир тўлиқ йил учун ушбу Қонуннинг 7-моддасида назарда тутилган пенсия ёши 1 йилга қисқартирилади.

Меҳнат шароити ўта зарарли ва ўта оғир ишларда – эркаклар камида 5 йил, аёллар камида 3 йил 9 ой – ишлаган ходимларга пенсия ушбу Қонуннинг 7-моддасида назарда тутилган пенсия ёши шундай ишда банд бўлинган ҳар бир тўлиқ йил учун 1 йилга қисқартирилган ҳолда тайинланади;

б) цирклар ва концерт ташкилотлари артистларининг айрим тоифалари – ижодий ишдаги стажи камида 20 йил бўлган тақдирда (2-сонли рўйхат, II қисм).

12-модда. Умумий белгиланган ёшни 5 йилга қисқартирилган ҳолда имтиёзли пенсия олиш ҳуқуқи

Охириги иш жойидан қатъи назар, қуйидагилар ушбу Қонуннинг 7-моддасида белгиланган ёшни 5 йилга қисқартирилган ҳолда пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар:

а) уруш ногиронлари ва уларга тенглаштирилган шахслар;

б) меҳнат шароити зарарли ва оғир ишларда тўлиқ иш куни давомида банд бўлган ходимлар (3-сонли рўйхат, I қисм):

эркаклар – иш стажи камида 25 йил бўлиб, бундан камида 12 йилу 6 ойи кўрсатиб ўтилган ишларга тўғри келган тақдирда;

аёллар – иш стажи камида 20 йил бўлиб, бундан камида 10 йили кўрсатиб ўтилган ишларга тўғри келган тақдирда. Меҳнат шароити зарарли ва оғир ишларда – эркаклар камида 6 йилу 3 ой, аёллар камида 5 йил – ишлаган ходимларга пенсия ушбу Қонуннинг 7-моддасида назарда тутилган пенсия ёши эркакларнинг бундай ишдаги ҳар 2 йилу 6 ойи учун ва аёлларнинг бундай ишдаги ҳар 2 йили учун 1 йилга қисқартирилган ҳолда тайинланади;

(«в» банд *Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ–272-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 йил, 51-сон, 483-модда*)

(«г» банд *Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ–272-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 йил, 51-сон, 483-модда*)

(«д» банд *Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ–272-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 йил, 51-сон, 483-модда*)

(«е» банд *Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ–272-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 йил, 51-сон, 483-модда*)

(«ж» банд *Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ–272-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 йил, 51-сон, 483-модда*)

з) болаликдан ногирон фарзандларнинг оналари уларни сак-киз ёшгача тарбиялаган бўлса – иш стажи камида 20 йил бўлган тақдирда. Башарти, аёл ўгай ўғил ва ўгай қизни улар 8 ёшга тўлгунига қадар камида 5 йил тарбиялаган бўлса, пенсия тайинлашда улар ҳақиқий фарзандлар билан тенг равишда ҳисобга олинади;

(«и» банд Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ–272-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 йил, 51-сон, 483-модда)

к) ногирон болалар учун ихтисослашган таълим муассасалари, «Меҳрибонлик» уйлари, ҳарбий академик лицейлар, тарбия колониялари ўқитувчилари – махсус иш стажи камида 25 йил бўлган тақдирда (3-сонли рўйхат, VII қисм);

л) ихтисослашган тиббий муассасаларнинг шифокорлари ва ўрта тиббий ходимлари – махсус иш стажи қишлоқ жойда камида 25 йил ва шаҳарларда камида 30 йил бўлган тақдирда (3-сонли рўйхат, VIII қисм);

м) меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш органларининг қариялар, ногиронлар ва ёлғиз фуқароларга хизмат кўрсатишда бевосита банд бўлган ходимлари (3-сонли рўйхат, IX қисм):

эркаклар – махсус иш стажи камида 25 йил бўлган тақдирда; аёллар – махсус иш стажи камида 20 йил бўлган тақдирда.

12¹-модда. Умумий белгиланган ёшни бир йилга қисқартирилган ҳолда пенсия олиш ҳуқуқи

Ушбу Қонун 37-моддасининг «а», «б», «в» ва «г» бандларида назарда тутилган камида йигирма йиллик иш стажи бўлган аёллар эллик тўрт ёшга тўлганда пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

13-модда. Лилипутлар ва паканаларга пенсиялар

Ушбу Қонуннинг 7-моддасида белгиланган ёшни 15 йилга қисқартирилган ҳолда пенсия олиш ҳуқуқига гипофизар миттилик касалига чалинганлар (лилипутлар) ва гавда тузилишида мутаносиблик бузилган паканалар:

эркаклар – иш стажи камида 20 йил бўлганда; аёллар – иш стажи камида 15 йил бўлганда эга бўладилар.

14-модда. Ёшга доир пенсияларни муддатидан олдин тайинлаш

Технологиядаги, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишдаги ўзгаришлар, ходимлар сони (штати) ёки иш хусусиятининг ўзгаришига олиб келган ишлар ҳажмининг қисқарганлиги ёхуд корхонанинг тугатилганлиги муносабати билан ишдан озод этилган ва ишсиз деб эътироф этилган шахслар:

эркаклар – 58 ёшга тўлганда ва иш стажи камида 25 йил бўлган тақдирда;

аёллар – 53 ёшга тўлганда ва иш стажи камида 20 йил бўлган тақдирда пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

III боб. НОГИРОНЛИК ПЕНСИЯЛАРИ

15-модда. Пенсияларни тайинлаш шартлари

Ногиронлик пенсиялари қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда I ва II гуруҳ ногиронлари деб топилган шахсларга тайинланади.

16-модда. Ногиронлик гуруҳлари

Соғлиғини ёки меҳнат қобилиятини йўқотганлик даражасига қараб, ногиронликнинг уч гуруҳи аниқланади.

Ногиронлик сабаблари ва гуруҳлари, шунингдек ногиронлик бошланган вақт ва ногиронликнинг қанча муддатга белгиланиши Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлайдиган улар тўғрисидаги Низом асосида ишловчи тиббий-меҳнат эксперт комиссиялари (ТМЭК) томонидан аниқланади.

17-модда. Пенсия олиш ҳуқуқини берадиган иш стажи

Меҳнатда майибланганда ёки касб касаллигига учраганда бериладиган ногиронлик пенсиялари иш стажидан қатъи назар тайинланади.

Умумий касаллик туфайли бериладиган ногиронлик пенсиялари ногиронлик бошланган пайтга қадар қуйидагича иш стажига эга бўлган тақдирда тайинланади:

Ёш	Иш стажи
23 ёшга қадар	2
23 ёшдан 26 ёшга қадар	3
26 ёшдан 31 ёшга қадар	5
31 ёшдан 36 ёшга қадар	7
36 ёшдан 41 ёшга қадар	9
41 ёшдан 46 ёшга қадар	11
46 ёшдан 51 ёшга қадар	14
51 ёшдан 56 ёшга қадар	17
56 ёш ва ундан ошганда	20

20 ёшга тўлгунга қадар умумий касаллик туфайли иш даврида ёки ишлаш тўхтатилганидан кейин ногирон бўлиб қолган шахсларга пенсиялар иш стажидан қатъи назар тайинланади.

Меҳнатда майибланганда ёки касб касаллигига учраганда бериладиган ногиронлик пенсиясидан умумий касаллик туфайли бериладиган ногиронлик пенсиясига ўтказилганда зарур стаж ногиронлик дастлаб белгиланган вақтдаги ёшга қараб аниқланади.

18-модда. Иш стажи тўлиқ бўлмаган чоғдаги пенсия

Пенсия тайинлаш учун етарлича иш стажига эга бўлмаган (17-модда) умумий касаллик оқибатидаги I ва II гуруҳ ногиронларига ногиронлик пенсияси бор стажга мутаносиб миқдорда (29-модда) тайинланади.

IV боб. БОҚУВЧИСИНИ ЙЎҚОТГАНЛИК ПЕНСИЯЛАРИ

19-модда. Пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлган оила аъзолари

Вафот этган боқувчининг қарамоғида (20-модда) бўлган меҳнатга қобилиятсиз оила аъзолари боқувчисини йўқотганлик пенсияси олиш ҳуқуқига эга бўлади. Бунда фарзандларга ва ушбу модданинг «в» бандида кўрсатиб ўтилган шахсларга пенсия улар боқувчининг қарамоғида турган-турмаганидан қатъи назар тайинланади.

Мархумнинг қарамоғида турмаган ота-онаси ва эри (хотини) ҳам, кейинчалик кун кечириш учун зарур маблағ манбаидан маҳрум бўлиб қолсалар, пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Қуйидагилар оиланинг меҳнатга қобилиятсиз аъзолари ҳисобланадилар:

а) болалар, ака-укалар, опа-сингиллар ва набиралар 16 ёшга тўлмаган бўлса ёки 16 ёшдан катта бўлса ҳам 16 ёшга тўлмасдан ногирон бўлиб қолган бўлсалар. Бунда ака-укалар, опа-сингиллар ва набираларнинг меҳнатга қобилиятли ота-онаси бўлмаса;

б) ота, она, ўғай ота, ўғай она, хотин, эр, башарти, улар 7-моддада назарда тутилган пенсия ёшига тўлган ёки ногирон бўлсалар;

в) ёшидан ва меҳнат қобилиятидан қатъи назар, ота ва онадан бири ёки эр(хотин) ёхуд бува, буви, ака-ука ёки опа-сингил, агар у вафот этган боқувчининг болалари, ака-укалари, опа-сингиллари ёки набираларини, ишловчиларга болага қараш учун иш ҳақи сақланмаган таътилда бўлиш ҳуқуқини берадиган ёшга тўлгунга қадар боқиш билан машғул бўлса ва ишламаса;

г) бува ва буви – агар қонунга мувофиқ уларни боқиши шарт бўлган кишилар бўлмаса.

Ўқувчилар 18 ёшга тўлгунга қадар боқувчисини йўқотганлик пенсияси олиш ҳуқуқига эгадирлар.

Боқувчисини йўқотганлик пенсияси олиш ҳуқуқига эга бўлган вояга етмаган фарзандлар, улар фарзандликка олинганларида ҳам бу ҳуқуқни сақлаб қоладилар.

Ўғай ўғил ва ўғай қиз, агар улар ота-оналаридан алимент олмаган бўлсалар, ҳақиқий фарзандлар сингари пенсия олиш ҳуқуқига эгадирлар.

Ўғай ота ва ўғай она, агар вафот этган ўғай ўғилни (қизни) 18 ёшга тўлгунга қадар камида 5 йил тарбиялаган ёки боққан бўлсалар, ҳақиқий ота ва она сингари пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Ушбу Қонуннинг вафот этганлар оилаларига тааллуқли ҳамма қоидалари бедарак йўқолганларнинг оилаларига ҳам, агар боқувчининг бедарак йўқолганлиги белгиланган тартибда тасдиқланган бўлса, тегишли равишда жорий қилинади.

20-модда. Қарамоқда деб ҳисобланувчи оила аъзолари

Ушбу Қонуннинг 19-моддасида кўрсатиб ўтилган оила аъзолари, агар улар марҳумнинг тўлиқ боқувида бўлган ёки ундан ёрдам олиб турган бўлсалар, бу ёрдам улар учун доимий ва асосий кун кечириш маблағининг манбаи ҳисобланган бўлса, марҳумнинг қарамоғида турган деб ҳисобланадилар.

Марҳумнинг бирон турдаги пенсия олаётган оила аъзолари, агар марҳумнинг ёрдами улар учун доимий ва асосий кун кечириш маблағининг манбаи ҳисобланган бўлса – боқувчисини йўқотганлик пенсиясига ўтиш ҳуқуқига эгадирлар.

21-модда. Боқувчининг пенсия олиш ҳуқуқини берувчи иш стажи

Меҳнатда майибланганлик ёки касб касаллигига чалинганлик оқибатида вафот этган боқувчининг оиласига, шунингдек марҳум пенсионернинг оиласига пенсия боқувчининг иш стажидан қатъи назар тайинланади.

Башарти, боқувчи вафот этган кунга қадар унга ногиронлик пенсияси тайинланиши учун зарур иш стажига эга бўлган (17-модда) бўлса, умумий касаллик ёки иш билан боғлиқ бўлмаган майибланиш оқибатида вафот этган боқувчисини йўқотганлик пенсияси тайинланади.

Бошқа мамлакатлардан кўчиб келган Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг оилаларига, башарти, боқувчи Ўзбекистон Республикасида ишламаган бўлса, пенсиялар қўйидаги ҳолларда тайинланади:

а) бошқа мамлакатларда боқувчисини йўқотганлик пенсиясини олган оилаларга – боқувчисининг иш стажидан қатъи назар;

б) пенсия олмаган оилаларга – башарти, боқувчи ишлаш тўхтатилган кунга қадар тегишли стажга эга бўлган (17-модда) бўлса, меҳнатда майибланганлик ёки касб касаллигига чалинганлик оқибатида вафот этган тақдирда эса – боқувчининг иш стажидан қатъи назар.

22-модда. Иш стажи тўлиқ бўлмаган чордаги пенсия

Умумий касаллик оқибатида вафот этган ҳамда ногиронлик пенсиясини тайинлаш учун етарлича иш стажига эга бўлмаган (17-модда) боқувчисини йўқотган оила аъзоларига пенсия боқувчининг бор стажига мутаносиб равишдаги миқдорда (29-модда) тайинланади.

23-модда. Янги никоҳдан ўтилганида пенсияни сақлаб қолиш

Эр (хотин)нинг вафот этганлиги сабабли тайинланган пенсия пенсионер янги никоҳдан ўтганида ҳам сақланиб қолади.

24-модда. Боқувчининг оила аъзоларига пенсиядан улуш ажратиб бериш

Оиланинг пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлган барча аъзоларига битта умумий пенсия тайинланади.

Оила аъзосининг талаби билан унинг пенсиядаги улуши ажратиблиб, алоҳида тўланади.

Пенсиядан улуш ажратиб бериш пенсияни бўлиш тўғрисида ариза тушган ойдан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб амалга оширилади.

V боб. ПЕНСИЯЛАРНИ ВА ИШ ҲАҚИНИ ҲИСОБЛАБ ЧИҚИШ ТАРТИБИ

25-модда. Пенсия миқдори

Пенсия миқдори иш стажининг муддатига боғлиқ бўлиб, қуйидагилардан таркиб топади:

- пенсиянинг таянч миқдоридан;
- иш стажи учун пенсиянинг оширилишидан;
- пенсияга қўшиладиган устама ҳақлардан.

26-модда. Пенсияларнинг таянч миқдорлари

Ушбу Қонун билан пенсияларнинг қуйидаги таянч миқдорлари белгиланади:

- а) ёшга доир пенсия учун – пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун (31 ва 33-моддалар) олинadиган ўртача ойлик иш ҳақининг 55 фоизи,

лекин расмий белгиланган ёшга доир энг кам пенсиянинг камида 100 фоизи миқдорида;

б) I ва II гуруҳ ногиронларига ногиронлик пенсияси учун – пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинадиган ўртача ойлик иш ҳақининг 55 фоизи, лекин ёшга доир энг кам пенсиянинг камида 100 фоизи миқдорида;

(«в» банд Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ–272-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 йил, 51-сон, 483-модда)

г) оиланинг меҳнатга лаёқатсиз ҳар бир аъзосига боқувчисини йўқотганлик пенсияси учун – пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинадиган ўртача ойлик иш ҳақининг 30 фоизи, лекин ёшга доир энг кам пенсиянинг камида 50 фоизи миқдорида;

д) ота-онасидан жудо бўлган (чин етим) болаларга ёки вафот этган ёлғиз онанинг болаларига, ҳар бир болага боқувчисини йўқотганлик пенсияси учун – пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинадиган ўртача ойлик иш ҳақининг 30 фоизи, лекин ёшга доир энг кам пенсиянинг камида 100 фоизи миқдорида.

27-модда. Иш стажи учун пенсияларнинг оширилиши

Пенсия тайинлашда талаб этиладиганидан ортиқча иш стажининг ҳар бир тўлиқ йили учун (37–40-моддалар) пенсияларнинг таянч миқдорлари (26-модда) қуйидагича оширилади:

а) ёшга доир пенсиялар – пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун (31 ва 33-моддалар) олинадиган ўртача ойлик иш ҳақининг 1 фоизи миқдорида;

б) I ва II гуруҳ ногиронларига ногиронлик пенсиялари – пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинадиган ўртача ойлик иш ҳақининг 1 фоизи миқдорида;

(«в» банд Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ–272-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 йил, 51-сон, 483-модда)

г) боқувчисини йўқотганлик пенсиялари оиланинг меҳнатга қобилиятсиз ҳар бир аъзоси учун – боқувчининг ўртача ойлик иш ҳақининг 0,5 фоизи миқдорида оширилади.

Отасидан ҳам, онасидан ҳам жудо бўлган (чин етим) болаларга тайинланадиган боқувчисини йўқотганлик пенсияларини оши-

риш ота ва она иш ҳақларининг умумий миқдоридан келиб чиқиб, энг кам ойлик иш ҳақининг саккиз баробари миқдори доирасида амалга оширилади.

(Учинчи қисм Ўзбекистон Республикасининг 2002 йил 5 апрелдаги 364-II-сон Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2002 йил, 4–5-сон, 74-модда)

28-модда. Пенсияларга устама ҳақлар

Ушбу Қонуннинг 26, 27 ва 29-моддаларига мувофиқ ҳисоблаб чиқарилган пенсияларга устама ҳақлар қўйидаги миқдорларда белгиланади:

а) I гуруҳ уруш ногиронларига – энг кам ойлик иш ҳақининг 150 фоизи;

б) II гуруҳ уруш ногиронларига – энг кам ойлик иш ҳақининг 125 фоизи;

(«в» банд Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ–272-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 йил, 51-сон, 483-модда)

г) кўзи ожизлик бўйича I гуруҳ ногиронларига – энг кам ойлик иш ҳақининг 100 фоизи;

д) I гуруҳ ногиронларига – энг кам ойлик иш ҳақининг 75 фоизи;

е) II гуруҳ ёлғиз ногиронларига – энг кам ойлик иш ҳақининг 50 фоизи;

ж) уруш қатнашчилари ва уларга тенглаштирилган шахсларга – энг кам ойлик иш ҳақининг 50 фоизи;

з) 1941–1945 йиллардаги уруш даврида мамлакат ичкарасида ишлаган ва ҳарбий мажбуриятни бажарган шахсларга – энг кам ойлик иш ҳақининг 30 фоизи;

и) вафоти ҳарбий хизмат ёки ички ишлар органларидаги хизмат мажбуриятларини бажариш билан боғлиқ ҳарбий хизматчиларнинг ҳамда ички ишлар органлари ходимларининг ота-оналарига ва янги никоҳдан ўтмаган бева хотинларига (бева эрларига) – энг кам ойлик иш ҳақининг 30 фоизи;

к) Ўзбекистон Республикаси олдида алоҳида хизматлари бўлган шахсларга – хизматларига қараб – энг кам ойлик иш ҳақининг 100 фоизидан 150 фоизигача;

л) ёшидан қатъи назар имтиёзли пенсияга чиқиш ҳуқуқига эга бўлган артистларга – энг кам ойлик иш ҳақининг 75 фоизи;

м) театр-концерт ташкилотлари артистлари ва бадий ходимларига, театр ва мусиқа санъати ижодий ходимлари тайёрловчи ўқув муассасаларининг профессор-ўқитувчилари ва концертмейстерларига, Вазирлар Маҳкамаси белгилайдиган рўйхатга кўра – энг кам ойлик иш ҳақининг 50 фоизи.

29-модда. Иш стажи тўлиқ бўлмаган чоғдаги пенсияни ҳисоблаб чиқариш

Иш стажи тўлиқ бўлмаган чоғдаги пенсиялар (8, 18 ва 22-моддалар) бор стажга мутаносиб миқдорда тайинланади.

Иш стажи тўлиқ бўлмаган чоғдаги пенсиялар:

ёшга доир пенсиялар учун – ёшга доир энг кам пенсиянинг 50 фоизидан;

I гуруҳ ногиронларига ногиронлик пенсиялари учун – ёшга доир энг кам пенсиянинг 100 фоизидан;

II гуруҳ ногиронларига ногиронлик пенсиялари учун – ёшга доир энг кам пенсиянинг 50 фоизидан;

(иккинчи қисмининг бешинчи хатбошиси Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ–272-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 йил, 51-сон, 483-модда)

оиланинг меҳнатга лаёқатсиз ҳар бир аъзосига боқувчисини йўқотганлик пенсияси учун – ёшга доир энг кам пенсиянинг 50 фоизидан;

ҳам отаси, ҳам онасидан жудо бўлган (чин етим) ҳар бир болага боқувчисини йўқотганлик пенсияси учун – ёшга доир энг кам пенсиянинг 100 фоизидан кам бўлмаслиги лозим.

30-модда. Устама ҳақларни ҳисоблаб чиқариш шартлари

Устама ҳақлар тайинланаётган пенсиянинг туридан қатъи назар қўшиб ҳисобланади.

Пенсия сўраб мурожаат этган кишиларга ушбу Қонуннинг 28-моддаси «а» ёки «б» бандларида назарда тутилган устама ҳақ билан бир пайтда шу модданинг «и»–«м» бандларида кўрсатилган устама ҳақлардан бири қўшиб ҳисобланиши мумкин. Пенсия сўраб

мурожаат этган кишининг танлови бўйича ушбу Қонуннинг 28-моддаси «г», «д» ёки «е» бандларида назарда тутилган устама ҳақ билан бир пайтда шу модданинг «ж»–»м» бандларида кўрсатилган устама ҳақлардан бири қўшиб ҳисобланиши мумкин.

31-модда. Ўртача ойлик иш ҳақини аниқлашнинг умумий тартиби

Пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун, ишдаги мавжуд танаффуслардан қатъи назар, охирги ўн йиллик меҳнат фаолияти давомидаги исталган кетма-кет беш йилдаги (пенсия сўраб мурожаат этган кишининг танлови бўйича) иш ҳақи олинади.

Пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинadиган иш ҳақи ўтган йиллардаги иш ҳақларини пенсия тайинланadиган кундаги иш ҳақи даражасига келтириш учун Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланadиган тартибда қайта ҳисобланади.

Пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинadиган ўртача ойлик иш ҳақи кетма-кет ишланган олтмиш календарь ойлар учун қайта ҳисобланган иш ҳақининг умумий миқдорини олтмишга бўлиш йўли билан аниқланади. Бунда пенсия сўраб мурожаат этган кишининг хоҳишига кўра, ишга қабул қилиш ёки меҳнат шартномасини бекор қилиш муносабати билан иш кунлари сони тўлиқ бўлмаган ойлар тўлиқ ишланган календарь ойлар сифатида ҳисобга олинади.

Пенсия сўраб мурожаат этган киши беш йилдан кам ишлаган ҳолларда, пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинadиган ўртача ойлик иш ҳақи ишланган календарь ойлар учун қайта ҳисобланган иш ҳақининг умумий миқдорини шу ойлар сонига бўлиш йўли билан аниқланади.

Мавсумий ишларда банд бўлган ходимларга пенсиялар тайинлашда пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинadиган ўртача ойлик иш ҳақи, ишдаги мавжуд танаффуслардан қатъи назар, меҳнат фаолиятининг охирги ўн йили давомидаги исталган кетма-кет беш мавсумдаги (пенсия сўраб мурожаат этган кишининг танлови бўйича) қайта ҳисобланган иш ҳақининг умумий миқдорини олтмишга бўлиш йўли билан аниқланади.

Пенсияни ҳисоб-китоб қилиш учун энг кам ойлик иш ҳақининг саккиз баробаридан ортиқ бўлмаган миқдордаги ўртача ойлик иш ҳақи олинади.

Пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинадиган ўртача ойлик иш ҳақи энг кам ойлик иш ҳақи миқдоридан оз бўлган ёки иш ҳақи тўғрисидаги маълумотлар умуман мавжуд бўлмаган ҳолларда пенсия энг кам ойлик иш ҳақидан келиб чиққан ҳолда ҳисоблаб чиқарилади.

32-модда. Пенсияларни ҳисоблаб чиқаришда эътиборга олинадиган иш ҳақи турлари

Пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинадиган иш ҳақиға қонун ҳужжатларига мувофиқ суғурта бадаллари ҳисобланадиган меҳнатга ҳақ тўлаш тарзидаги барча даромадлар қўшилади.

Давлат томонидан ижтимоий суғурталанмайдиган шахсларга пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинадиган иш ҳақиға қонун ҳужжатларига мувофиқ суғурта бадаллари ҳисобланадиган меҳнатга ҳақ тўлаш тарзидаги даромадларга ўхшаш пул таъминотининг барча турлари қўшилади.

Ўқиш даврида тўланган стипендия пенсия сўраб мурожаат этган кишининг хоҳишиға кўра иш ҳақиға тенглаштирилади.

Иш вақтини ҳисобга олиб бўлмайдиган ходимларнинг (деҳқон хўжаликларининг аъзолари, айрим фуқароларнинг юмушларини бажарувчи шахслар ва бошқаларнинг) пенсиясини ҳисоблаб чиқариш учун олинадиган иш ҳақининг миқдори Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига тўланган суғурта бадалларининг миқдоридан келиб чиққан ҳолда аниқланади.

Иш ҳақининг натурал қисми Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси учун ҳисобланган суғурта бадалларининг миқдоридан келиб чиққан ҳолда аниқланади.

33-модда. Иш ҳақиға минтақавий коэффицентлар белгиланган ҳудудларда яшовчи шахсларнинг иш ҳақини ҳисоблаб чиқиш

Ишловчиларнинг иш ҳақиға минтақавий коэффицент белгиланган ҳудудларда яшовчи шахслар ва оилаларға пенсия тайинлашда минтақавий коэффицент эътиборга олинган ҳолда ҳисоблаб чиқилган амалдаги иш ҳақи ҳисобга олинади.

34-модда. Пенсионерларнинг оилаларига пенсияларни ҳисоблаб чиқариш

Пенсионерларнинг оилаларига боқувчисини йўқотганлик пенсиялари пенсионернинг (боқувчининг) ўз пенсияси қайси иш ҳақидан ҳисоблаб чиқарилган бўлса, ўша иш ҳақидан ҳисоблаб чиқарилади.

35-модда. Бошқа давлатлардан кўчиб келган фуқароларга пенсиялар ҳисоблаб чиқариш

Бошқа давлатлардан кўчиб келган, Ўзбекистон Республикасида ишламаган фуқароларга пенсиялар Ўзбекистондаги тегишли касб ҳамда малакадаги ходимларнинг пенсия тайинланаётган вақтдаги ўртача ойлик иш ҳақига асосланган ҳолда ҳисоблаб чиқарилади.

Башарти, бундай касб ҳамда малакалар республикада бўлмаса, ўртача ойлик иш ҳақини аниқлаш тартибини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилаб беради.

36-модда. Чет элда ишланган давр учун иш ҳақини ҳисоблаб чиқариш

Чет элда ишлаган Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг пенсиясини ҳисоблаб чиқариш учун олинadиган иш ҳақи Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига тўланган суғурта бадалларининг миқдоридан келиб чиққан ҳолда аниқланади, ушбу модданинг иккинчи қисмида назарда тутилган ҳол бундан мустасно.

Ўзбекистон Республикасининг дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасалари ходимлари, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги томонидан халқаро ҳукуматлараро ташкилотларга квота қилинган лавозимларга хизмат сафарига юборилган шахсларга пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун иш ҳақини аниқлаш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

VI боб. ИШ СТАЖИНИ ҲИСОБЛАБ ЧИҚАРИШ

37-модда. Иш стажига қўшиб ҳисобланадиган меҳнат фаолияти турлари

Қуйидагилар иш стажига қўшиб ҳисобланади:

а) фаолият тури, мулк ва хўжалик юритиш шаклларида қатъи назар, ходим давлат томонидан ижтимоий суғурталанган ҳолда бажарган ҳар қандай иш, агар у Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига суғурта бадаллари тўлаган бўлса.

1965 йилдан кейинги давр учун жамоа хўжалигидаги иш стажини ҳисоблаб чиқаришда, агар жамоа хўжалиги аъзоси узрсиз сабабларга кўра жамоа хўжалигида белгиланган меҳнатда иштирок этиш минимумини бажармаган бўлса, ишланган вақтнинг амалда давом этган даври ҳисобга олинади.

Ижодий фаолият билан машғул ходимларнинг иш стажини, башарти улар Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига суғурта бадаллари тўлаган бўлсалар, ижодий уюшмаларнинг бошқарувлари ана шу муаллифнинг асари эълон қилинган ёки биринчи марта жамоат олдида ижро ёки намойиш этилган кундан эътиборан белгилайдилар;

б) ҳарбий хизмат ва партизан отрядлари ҳамда қўшилмаларида бўлиш, давлат хавфсизлиги органларида ва ички ишлар органларида хизмат қилиш;

в) идоравий бўйсунувидан қатъи назар, ҳарбийлаштирилган соқчиликдаги, махсус алоқа органлари ва тоғ-кон-қутқарув қисмларидаги хизмат;

г) якка тартибдаги меҳнат фаолияти, шу жумладан якка (гурухли) ижара шароитидаги ёки шахсий ёрдамчи, деҳқон (фермер) хўжалигидаги фаолият – Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига суғурта бадаллари тўланган тақдирда;

д) I гуруҳ ногиронига ёки 16 ёшгача бўлган ногирон болага, шунингдек ўзгаларнинг парваришига муҳтож бўлган (даволаш

муассасасининг хулосасига кўра) 80 ёшга тўлган қарияларга қараб турилган вақт;

е) олий таълим муассасаларида, аспирантурада, стажёр-тадқиқотчи-изланувчилар институтида, докторантурада, катта илмий ходим-изланувчилар институтида ва клиник ординатурада кундузги ўқиш, шу жумладан чет элда ўқиш;

ж) бола 3 ёшга тўлгунча болани парваришlash таътилларида бўлиш вақти, лекин ҳаммасини жамлаганда кўпи билан 3 йил;

з) офицерлар таркибидан бўлган шахсларнинг, прапоршчикларнинг, мичманларнинг ва муддатдан ташқари хизмат ҳарбий хизматчиларининг хотинлари, уларни ишга жойлаштириш имконияти бўлмаган жойларда эрлари билан яшаган вақт, лекин 10 йилдан ошмаган давр;

и) Ўзбекистон Республикасининг дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасалари ходимларининг, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги томонидан халқаро ҳукуматлараро ташкилотларга квота қилинган лавозимларга хизмат сафарига юборилган шахсларнинг хотини (эри) чет элда бўлган, лекин 10 йилдан ошмаган давр.

(Биринчи қисмининг «к» банди Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ–272-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 йил, 51-сон, 483-модда)

«д»–«и» бандларда назарда тутилган даврлар ушбу модданинг «а»–«г» бандларида кўрсатиб ўтилган умумий стаж камида 5 йил бўлган тақдирда иш стажига қўшиб ҳисобланади.

Ногирон бўлиб қолган шахслар стажига «д»–«и» бандларда назарда тутилган даврлар ушбу модданинг «а»–«г» бандларида кўрсатиб ўтилган стаж муддатидан қатъи назар қўшилади.

Меҳнатда майибланиш ёки касб касаллиги оқибатида I ва II гуруҳ ногиронлигида бўлинган вақт ёшга доир ёки боқувчисини йўқотганлик пенсияси тайинланаётганида стажга қўшиб ҳисобланади.

Ёшга доир пенсия тайинланганидан кейинги ишланган вақт пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун стажга қўшиб ҳисобланмайди.

Ота-онасидан жудо бўлган (чин етим) болаларга тайинладиган боқувчисини йўқотганлик пенсияларини ҳисоблаб чиқариш ҳам ота,

хам онанинг умумий иш стажига қараб, ушбу Қонуннинг 27-моддаси «г» бандида кўрсатиб ўтилган миқдорларда амалга оширилади.

38-модда. Иш стажига имтиёзли тарзда қўшиб ҳисобланадиган фаолият даврлари

Стажга қўйидагилар имтиёзли тарзда қўшиб ҳисобланади:

а) ҳаракатдаги армия таркибига кирувчи ҳарбий қисмлар, штаблар ва муассасалардаги, жанговар ҳаракатлар даврида партизан отрядлари ва қўшилмаларидаги хизмат ва эркин ёлланганлар таркибидаги иш, байналмилал бурчни бажаришда жанговар ҳаракатларда иштирок этиш – уч ҳисса баробарида;

б) 1941–1945 йиллардаги уруш даврида мамлакат ичкарисида ишлаш, шу жумладан ҳарбий қисмлардаги эркин ёлланганлар таркибидаги иш ва ушбу модданинг «а» бандида назарда тутилган хизматдан ташқари ҳарбий хизмат – икки ҳисса баробарида;

в) ушбу Қонун 10-моддасининг «а» ва «б» бандларига ҳамда 11-моддасининг «а» бандига мувофиқ имтиёзли шартларда пенсия олиш ҳуқуқини берадиган – эркакларда 10 йилдан ортиқ ва аёлларда 7 йилу 6 ойдан ортиқ ишланган ҳар бир тўлиқ йил – икки ҳисса баробарида;

г) моховхоналарда, вабога қарши муассасаларда, иммунодефицит вируси билан касалланган шахслар даволанадиган юқумли касалликлар муассасаларида ишлаш – икки ҳисса баробарида;

д) патологоанатомия муассасалари ва суд-тиббий экспертиза муассасаларининг тиббий ходимларидан айрим тоифаларининг иши – бир ярим ҳисса баробарида;

е) асосиз равишда жиноий жавобгарликка тортилган, асосиз равишда қатағон қилинган ва кейинчалик оқланган фуқароларнинг қамокда бўлиш ва ҳибсда сақлаш жойларида турган вақти – бир ярим ҳисса баробарида.

39-модда. Айрим тоифадаги фуқаролар стажини ҳисоблаб чиқаришнинг ўзига хос хусусиятлари

Саноатнинг мавсумий тармоқларига оид корхоналар ва ташкилотларда банд бўлган ходимларнинг тўлиқ мавсум мобайнидаги

иши бир йил ишлаган деб, тўлиқ мавсум давомида ишламаган бўлса, ҳақиқий ишлаган даври ҳисобга олинади.

Имтиёзли шартларда ёшга доир пенсия олиш ҳуқуқини берадиган ер ости ишлари стажини ҳисоблаб чиқишда (10-модданинг «а», «б» бандлари ва 11-модданинг «а» банди) ана шу ишда орттирилган меҳнатда майибланиш ёки касб касаллиги оқибатида ногиронликда бўлган вақти ушбу Қонун 38-моддасининг «в» бандида белгиланган қоидалар қўлланмасдан кўрсатиб ўтилган стажга қўшилади.

40-модда. Чет элда ишлаш вақтини стажга қўшиш шартлари

Чет элда ишланган даврлар Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига белгиланган суғурта бадаллари тўланган тақдирда меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади, ушбу модданинг учинчи қисмида назарда тутилган ҳол бундан мустасно.

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ёлланма (битим) асосда чет элда ишлаганлиги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ваколат берган органлар меҳнат дафтарчасига киритган қайдномаларга қараб аниқланади.

Ўзбекистон Республикасининг дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасалари ходимларининг, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги томонидан халқаро ҳукуматлараро ташкилотларга квота қилинган лавозимларга хизмат сафарига юборилган шахсларнинг чет элда ишлаган даврини меҳнат стажига киритиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

Чет эл фуқароларига ва фуқаролиги бўлмаган шахсларга чет элдаги иши Ўзбекистон Республикасида ишланганига тўғри келадиган стажнинг 1/3 ҳиссасидан ошмаган миқдорда стажга қўшилади.

41-модда. Имтиёзли шартларда пенсия тайинлашда иш стажини ўзаро ҳисобга олиш хусусиятлари

Имтиёзли шартларда пенсия тайинлашда, башарти, ҳисобга ўтадиган ишлар айни шундай ёки анча имтиёзли шартларда пен-

сия олиш ҳукукини берган тақдирда, 1, 2 ва 3-сонли рўйхатларда назарда тутилган иш даврлари ўзаро ҳисобга олинади.

42-модда. Иш стажини тасдиқлаш тартиби

Меҳнат дафтарчаси иш стажини тасдиқловчи асосий ҳужжат ҳисобланади. Меҳнат дафтарчаси ёки унда тегишли ёзувлар бўлмаган тақдирда иш стажини тасдиқлаш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

VII боб. ПЕНСИЯЛАР ТАЙИНЛАШ

43-модда. Пенсия тайинлашни сўраб мурожаат этиш тартиби

Ходимларга ва уларнинг оила аъзоларига (боқувчисини йўқотган тақдирда) пенсия тайинлаш тўғрисидаги ариза охириги иш жойидаги корхона, муассаса, ташкилот маъмурияти орқали берилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативлари (ширкат хўжаликлари), бошқа кооперативларнинг аъзоларига ва уларнинг оила аъзоларига пенсия тайинлаш тўғрисидаги ариза кооператив бошқаруви орқали берилади. Маъмурият (бошқарув) ариза тушган кундан эътиборан 10 кунлик муддат ичида стаж ва иш ҳақи тўғрисидаги зарур ҳужжатларни расмийлаштиради ҳамда уларни берилган ариза ва ўз тақдимномаси билан бирга аризачи истиқомат қиладиган Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасининг туман (шаҳар) бўлимига юборади. Башарти, пенсия тайинлашни сўраб мурожаат этган ходимга пенсия тайинлашга тавсия этиш рад қилинса, унга рад этиш сабаблари кўрсатилган ҳолда ёзма хабар қилинади.

Пенсия тайинлашни сўраб мурожаат этган шахс маъмуриятнинг (бошқарувнинг) пенсия тайинлашга тавсия этишни рад этган қарорига рози бўлмаган ҳолларда, у пенсия тайинланишини сўраб бевосита Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасининг туман (шаҳар) бўлимига ариза бериши мумкин.

Деҳқон хўжаликлари аъзоларига, яқка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи шахсларга, бошқа фуқароларга ва

уларнинг оила аъзоларига пенсия тайинлаш тўғрисидаги ариза бевосита аризачининг истиқомат жойидаги Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасининг туман (шаҳар) бўлимига берилади.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси бўлимлари пенсиялар тайинлаш масалалари юзасидан тушунтириш ва маълумотлар беришлари, шунингдек аризачига зарур ҳужжатларни олишида кўмаклашишлари шарт.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси бўлимлари корхоналар, ташкилотлар ва айрим шахслардан тегишли ҳужжатларни талаб қилиш, зарур ҳолларда эса, уларнинг берилиши асослилигини текшириш ҳуқуқига эгадирлар.

Корхоналар ва ташкилотлар пенсия учун (пенсия қайта ҳисобланиши учун) ҳужжатларни ўз вақтида тақдим этмаслик ёки ишончсиз маълумотлари бўлган ҳужжатларни тақдим этиш оқибатида пенсионерга етказилган зарар учун унинг олдида қонун ҳужжатларида белгиланганидек жавобгар бўладилар.

Корхона ёки пенсионер томонидан маълумотлари ишончсиз ҳужжатлар тақдим этилганлиги оқибатида давлатга зарар етказилган тақдирда, етказилган зарарнинг ўрни Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига қопланади. Бунда корхона томонидан етказилган зарарнинг ўрни Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси бўлимидан тегишли хабарнома олинган кундан эътиборан бир ой ичида, пенсионер томонидан етказилган зарарнинг ўрни эса ушбу Қонуннинг 65-моддасида назарда тутилган тартибда қопланади.

44-модда. Пенсия тайинловчи органлар

Пенсияларни Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасининг туман (шаҳар) бўлимлари тайинлайди.

45-модда. Пенсия тайинлаш тўғрисидаги ҳужжатларни қараб чиқиш муддатлари

Пенсия тайинлаш тўғрисидаги ҳужжатлар улар тушган кундан эътиборан 10 кундан кечиктирмасдан қараб чиқилади.

Пенсия тайинлаш рад этилган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси бўлими тегишли қарор чиқарилганидан кейин беш кун ичида корхона, ташкилот ёки аризачига пенсия тайинлаш рад этилгани ҳақида рад этиш сабаблари ва шикоят бериш тартиби кўрсатилган хабарномани беради ёки жўнатади ҳамда айни чоғда барча ҳужжатларни қайтаради.

46-модда. Пенсия учун мурожаат этилган кун

Тақдимнома ёки ариза барча зарур ҳужжатлар билан қабул қилиб олинган кун пенсия учун мурожаат этилган кун деб ҳисобланади.

Тақдимномага ёки аризага барча зарур ҳужжатлар илова қилинмаган ҳолларда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси бўлими корхона, ташкилот маъмуриятига ёки аризачига қўшимча равишда қайси ҳужжатлар тақдим этилиши кераклиги ҳақида хабар қилади. Башарти, улар қўшимча ҳужжатлар тақдим этилиши зарурлиги ҳақидаги хабарнома олинган кундан эътиборан уч ой ичида тақдим этилса, унда пенсия тайинланиши тўғрисидаги тақдимнома ёки ариза қабул қилинган кун пенсия тайинланиши учун мурожаат этилган кун деб ҳисобланади

47-модда. Пенсиялар тайинлаш муддатлари

Пенсиялар:

а) ёшга доир пенсия – агар пенсия олиш ҳуқуқи пайдо бўлган кундан бошлаб уч ой ичида уни сўраб мурожаат этилган бўлса, пенсия ёшига тўлган кундан эътиборан тайинланади. Ушбу пенсия умрбод тайинланади;

б) ногиронлик пенсияси – агар ногиронлик белгиланган кундан бошлаб уч ой ичида пенсия сўраб мурожаат этилган бўлса, ТМЭК ногиронликни белгилаган кундан эътиборан тайинланади. Ушбу пен-

сия бутун ногиронлик даври учун тайинланади. 60 ёшдан ошган эркак ва 55 ёшдан ошган аёл ногиронларга – ногиронлик пенсиялари умрбод тайинланади. Ана шу ногиронларни қайта тиббий кўриқдан ўтказиш фақат уларнинг аризасига биноан амалга оширилади;

в) боқувчисини йўқотганлик пенсияси – пенсия олиш ҳуқуқи пайдо бўлган кундан бошлаб, лекин пенсия тайинланиши учун мурожаат этишдан олдинги 6 ойдан ошмаган муддатдан эътиборан тайинланади. Пенсия ушбу Қонуннинг 19-моддасига мувофиқ марҳумнинг оила аъзоси меҳнатга қобилиятсиз деб ҳисобланган бутун давр учун, оиланинг: эркаклар – 60 ёшга, аёллар – 55 ёшга тўлган аъзолари учун эса – умрбод тайинланади.

Бошқа барча ҳолларда пенсия мурожаат этилган кундан эътиборан тайинланади.

Бир пенсиядан бошқасига ўтказиш пенсионер тегишли ариза ва барча зарур ҳужжатлар билан мурожаат этган ойдан кейинги ойнинг биринчи кунидан эътиборан амалга оширилади.

48-модда. Пенсия тайинлаш тўғрисидаги қарор устидан шикоят қилиш

Пенсия тайинлаш тўғрисидаги қарор устидан шикоят туман (шаҳар) судига берилиши мумкин.

VIII боб. ПЕНСИЯЛАРНИ ҚАЙТА ҲИСОБЛАШ

49-модда. Пенсияларни қайта ҳисоблаш шартлари

Пенсияларни қайта ҳисоблаш:

пенсионер пенсия миқдорига таъсир кўрсатувчи (пенсия тайинланишигача бўлган иш стажи ва иш ҳақи тўғрисидаги ҳамда бошқа) қўшимча ҳужжатларни тақдим этган тақдирда;

ногиронлик гуруҳи ўзгарганда;

боқувчисини йўқотганлик пенсияси оладиган оила аъзолари сони ўзгарганда;

энг кам ойлик иш ҳақи миқдорлари ўзгарган тақдирда;

(биринчи қисмининг олтинчи хатбоииси Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ–272-сонли Қонуни билан чиқарил-

ган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 йил, 51-сон, 483-модда)

даромадлар индексация қилинган тақдирда амалга оширилади.

Пенсионерлар пенсияни қайта ҳисоблаш учун ана шундай ҳуқуқ пайдо бўлганидан кейин исталган вақтда мурожаат этишлари мумкин.

51-модда. *Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ–272-сонли Қонуни билан чиқарилган – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2010 йил, 51-сон, 483-модда*

51-модда. Тайинланган пенсияни қайта ҳисоблаш муддатлари

Пенсияни ошириш ҳуқуқи пайдо бўлганида тайинланган пенсияни қайта ҳисоблаш пенсионер пенсияни қайта ҳисоблаш учун мурожаат этган ойдан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб амалга оширилади.

Пенсия миқдорини камайтиришга сабаб бўладиган ҳолатлар вужудга келган тақдирда қайта ҳисоблаш ана шу ҳолатлар пайдо бўлган ойдан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб амалга оширилади.

IX боб. ПЕНСИЯЛАР ТЎЛАШ

52-модда. Ишламайдиган пенсионерларга пенсиялар тўлаш

Ишламайдиган пенсионерларга пенсияларни улар истиқомат қилиб турган жойдаги Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси бўлиmlари тўлайди.

53-модда. Ишлаб турган пенсионерларга пенсияларни тўлаш

Ишлаб турган пенсионерларга пенсиялар уларнинг иш жойида, қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тўланади.

54-модда. Меҳнат қобилияти тикланганда пенсияларни тўлаш муддати

Қайта кўриқдан ўтказилган шахс меҳнатга қобилиятли деб тан олинган тақдирда пенсия уни меҳнатга қобилиятли деб топилган ойнинг охиригача, лекин ногиронлик белгилаб қўйилган кунгача бўлган муддатга тўланади.

55-модда. Ногиронлик даврида танаффуслар бўлганда пенсия тўлашни қайта давом эттириш шартлари

Агар ногирон узрсиз сабабларга кўра белгиланган муддатда қайта кўриқдан ўтиш учун ТМЭЖга бормаган бўлса, унга пенсия тўлаш тўхтатиб қўйилади, уни яна ногирон деб тан олинган тақдирда тўхтатиб қўйилган кундан, лекин кўпи билан ўтган бир ойдан бошлаб пенсия тўлаш давом эттирилади.

Узрли сабабга кўра қайта кўриқдан ўтиш муддати ўтказиб юборилганда, агар ТМЭЖ уни ана шу даврда ногирон бўлган деб топса, пенсия тўлаш тўлов тўхтатиб қўйилган кундан бошлаб то қайта кўриқдан ўтиш кунигача, лекин кўпи билан ўтган уч йил учун давом эттирилади. Бунда ногирон қайта кўриқдан ўтказиш чоғида ногиронликнинг бошқа гуруҳига (юқори ёки паст гуруҳга) ўтказилган бўлса, пенсия кўрсатиб ўтилган вақт учун аввалги гуруҳ бўйича тўланади.

Умумий касаллик оқибатида меҳнат қобилиятини йўқотган ногиронга меҳнат қобилияти тикланганлиги сабабли пенсия тўлаш тўхтатилган ёки узрсиз сабабларга кўра қайта кўриқдан ўтишга келмаганлиги оқибатида тўхтатиб қўйилган бўлса, уни яна ногирон деб тан олинган тақдирда, агар пенсияни тўлаш тўхтатилганидан кейин беш йилдан ортиқ вақт ўтмаган бўлса, илгари тайинланган пенсияни тўлаш ногиронлик белгиланган кундан бошлаб давом эттирилади. Агар беш йилдан ортиқ вақт ўтган бўлса, пенсия яна умумий асосларда тайинланади.

56-модда. Тўлиқ давлат таъминотида турган болаларга боқувчисини йўқотганлик пенсияси тўлаш

Чин етим болаларга тўлиқ давлат таъминотида турган даврида энг кам ойлик иш ҳақининг 100 фоизи миқдорида пенсия тўланади.

Ота-онасининг биридан ажралган ва тўлиқ давлат таъминотида турган болаларга энг кам ойлик иш ҳақининг 50 фоизи миқдорида пенсия тўланади.

Шу даврдаги тўланиши лозим бўлган пенсия пули боланинг номига жамғарма банкида очилган омонатга ўтказиб қўйилади.

57-модда. Боқувчисини йўқотганлик пенсиялари тўлаш муддати

Боқувчисини йўқотганлик пенсияси тўлашни тўхтатишга сабаб бўлувчи ҳолатлар пайдо бўлганида пенсияни тўлаш ана шундай ҳолат пайдо бўлгандан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб тўхтатилади.

58-модда. Пенсия тўланишига таъсир кўрсатувчи шарт-шароитлар ўзгарганлиги тўғрисида пенсионернинг Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси бўлимини хабардор қилиш мажбурияти

Меҳнатга қобилиятсиз оила аъзолари учун боқувчисини йўқотганлик пенсиясини олаётган пенсионер оиланинг пенсия тўланаётган аъзолари таркибидаги ўзгаришлар тўғрисида, улар ўқишни тўхтатганлиги ҳақида, шунингдек тўлиқ давлат таъминотида ўтказилганлиги тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси бўлимини хабардор қилиши шарт.

Пенсионер (боқувчисини йўқотганлик пенсиясини олаётган пенсионердан ташқари) ишга кирган тақдирда, бу ҳақда ўзининг истиқомат жойидаги Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасининг туман (шаҳар) бўлимини хабардор қилиши шарт.

59-модда. Ўтган давр учун пенсия тўлаш

Пенсионерга ҳисоблаб чиқариб қўйилган, лекин унинг томонидан ўз вақтида талаб қилиб олинмаган пенсия пули пенсияни олиш мақсадида мурожаат этилганидан олдинги ўн икки ойдан ошмаган давр учун тўланади.

Пенсияни тайинловчи ёки тўловчи органнинг айби билан ўз вақтида олинмай қолган пенсия пули ўтган давр учун муддати чекланмаган ҳолда тўланади.

60-модда. Қариялар ва ногиронлар интернат уйларида яшовчи шахсларга пенсиялар тўлаш

Қариялар ва ногиронлар интернат уйларида (пансионатларида) яшовчи ёлғиз пенсионерларга пенсия билан улар таъминоти учун сарф-харажат ўртасидаги фарқ, лекин тайинланган пенсиянинг камида 10 фоизи, уруш ногиронларига эса камида 20 фоизи тўланади. Рухий беморлар интернат уйларида яшовчи пенсионерларга пенсия тўланмайди.

61-модда. Стационар даволанишда бўлган даврда пенсия тўлаш

Пенсионернинг стационар даволанишда бўлган даври учун пенсия тўлиқ тўланади.

62-модда. Озодликдан маҳрум қилинган давр учун пенсия тўлашни тўхтатиб қўйиш

Пенсионер озодликдан маҳрум қилинган тақдирда тайинланган пенсияни тўлаш озодликдан маҳрум қилинган давр учун тўхтатиб қўйилади.

63-модда. Пенсионернинг вафоти муносабати билан олинмай қолган пенсияни тўлаш ва дафн этиш учун нафақа тўлаш

Пенсионер олиши лозим бўлган ва унинг вафоти муносабати билан олинмай қолган пенсия пули мерос таркибига киритилмасдан боқувчисини йўқотганлик пенсияси билан таъминланадиган

шахслар (19, 20-моддалар) доирасига кирувчи оила аъзоларига тўланади. Ота-онаси, эри (хотини), шунингдек пенсионер билан у вафот этган кунигача биргаликда яшаб турган оила аъзолари бу пулни, улар боқувчисини йўқотганлик пенсияси билан таъминланадиганлар доирасига кирмаганлари тақдирида ҳам олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Пенсионер вафот этган ой учун олинмай қолган пенсия пули кўрсатиб ўтилган оила аъзоларига ойнинг у вафот топгунга қадар ўтган кунлари учун тўланади.

Оиланинг бир неча аъзоси мурожаат этган тақдирда пенсиянинг уларга тегишли суммаси уларнинг ўртасида тенг тақсимланади.

Пенсионер вафот этган тақдирда унинг оиласига ёки пенсионернинг дафн маросимини ўтказган шахсга энг кам ойлик иш ҳақининг тўрт баробари миқдорида дафн этиш нафақаси тўланади.

Кўрсатиб ўтилган пуллар, уларни олиш учун пенсионер вафот этганидан кейин 6 ой ичида мурожаат этилган тақдирда тўланади.

64-модда. Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан чиқиб кетган фуқароларга пенсиялар тўлаш

Чет элга доимий яшаш учун чиқиб кетишдан олдинроқ тайинланган пенсиялар Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасининг туман (шаҳар) бўлимига чиқиб кетиш тўғрисида ариза берилган кундаги ҳолатга кўра пенсия миқдори ҳисобидан чет элга чиқиб кетиш олдидан 6 ой аввал тўланади.

Бу фуқароларнинг чет элда бўлган вақти учун меҳнатда майибланиш ёки касб касаллиги оқибатида тайинланган пенсияларгина тўланади.

65-модда. Пенсиялардан чегирмалар

Пенсиялардан чегирмалар:

а) суднинг ҳал қилув қарорлари, ажримлари, қарорлари ва ҳукмлари (мулкий ундиришлар борасида), нотариал идораларнинг

ижро варақалари ҳамда Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига мувофиқ ижроси суд ҳал қилув қарорларини ижро этиш учун белгиланган тартибда амалга ошириладиган бошқа ҳал қилув қарорлари ва қарорлар асосида;

б) Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси туман (шаҳар) бўлимининг қарорига биноан – пенсионерга унинг томонидан қилинган суиистеъмолликлар оқибатида (қасддан нотўғри ҳужжатларни тақдим этиш, боқувчисини йўқотганлик пенсияси тайинланган оила аъзолари таркибидаги ўзгаришлар ҳақида маълумотлар тақдим этмаслик натижасида) ёхуд ҳисоблашдаги ёки бошқа техник хато оқибатида пенсия миқдоридан ортиқча пуллар тўланган тақдирда қилиниши мумкин.

Пенсиялардан юқорида кўрсатиб ўтилганидан ташқари бошқа ҳеч қандай чегирмалар қилиш мумкин эмас.

Пенсиядан чегирмалар қилиш миқдори пенсионерга тўланиши лозим бўлган пулдан ҳисоблаб чиқарилади.

Ҳар ойлик чегирмалар миқдори пенсиянинг 50 фоизидан ошиши мумкин эмас.

Ортиқча тўланган пенсия пули бўйича қарздорлик тўлиқ узилгунга қадар пенсия тўлаш тўхтатилган ҳолларда (масалан, меҳнат қобилияти тикланганлиги туфайли) қолган қарз суд тартибида ундирилади.

66-модда. Пенсиялар тўлаш учун ажратиладиган маблағлар

Ушбу Қонунга мувофиқ тайинланган пенсияларни, шунингдек дафн этиш нафақасини тўлаш Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси маблағлари ҳисобидан амалга оширилади. Пенсия жамғармасини шакллантириш тартиби Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

Мулк шаклидан қатъи назар, корхоналар ва ташкилотлар корхонанинг айби билан меҳнатда майибланиш ёки касб касаллиги оқибатидаги ногиронлик учун тайинланган пенсияларни тўлаш,

шунингдек ходим ушбу Қонуннинг 7-моддасида назарда тутилган пенсия ёшига тўлгунга қадар ушбу Қонун 12-моддасининг «б»–«ж» бандларига мувофиқ тайинланган пенсияларни тўлаш учун иш ҳақи тўлашга мўлжалланган маблағлар ҳисобидан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига харажатларни қопловчи пул ўтказадилар.

Пенсионер ушбу Қонуннинг 7-моддасида назарда тутилган ёшга тўлгунга қадар ушбу Қонуннинг 14-моддасига мувофиқ тайинланган пенсияларни тўлаш Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига ажратиладиган Аҳолини иш билан таъминлашга кўмаклашувчи жамғарма маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

67-модда. Пенсияларни солиқлардан озод қилиш

Ушбу Қонунга мувофиқ тўланадиган пенсияларга солиқ солинмайди.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1993 йил 3 сентябрь,
938–ХII-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ

ФУҚАРОЛАР СОҒЛИҒИНИ САҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси,
1996 йил, 9-сон, 128-модда)*

[К ў ч и р м а]

16-модда. Фуқароларнинг тиббий-ижтимоий ёрдам олиш ҳуқуқи

Касал бўлиб қолганда, меҳнат лаёқатини йўқотганда ва бошқа ҳолларда фуқаролар профилактик, ташхис қўйиш-даволаш, куч-қувватни тиклаш, санаторий-курорт, протез-ортопедия ёрдами ва бошқа хил ёрдамни, шунингдек беморларни, меҳнатга лаёқатсиз ва ногирон кишиларни боқиш-парваришlash юзасидан ижтимоий чора-тадбирларни, шу жумладан, вақтинча меҳнатга лаёқатсизлик нафақаси тўлашни ўз ичига оладиган тиббий-ижтимоий ёрдам олиш ҳуқуқига эга.

Тиббий-ижтимоий ёрдам тиббиёт ходимлари ва бошқа мутахассислар томонидан кўрсатилади.

Фуқаролар ўзларини ихтиёрий равишда тиббий суғурта қилдириш асосида, шунингдек корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг маблағлари, ўз шахсий маблағлари ҳамда қонун ҳужжатларида тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан қўшимча тиббий ва бошқа хил хизматлардан фойдаланиш ҳуқуқига эга.

Фуқароларнинг айрим тоифалари протезлар, ортопедик ва мослама буюмлар, эшитиш аппаратлари, ҳаракатланиш воситалари ва бошқа махсус воситалар билан имтиёзли тарзда таъминланиш ҳуқуқига эга. Бундай ҳуқуққа эга бўлган фуқароларнинг тоифаларини, шунингдек уларни таъминлаш шартлари ва тартибини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилайди.

Фуқаролар ихтисослашган соғлиқни сақлаш, меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш муассасаларида тиббий экспертизадан ўтиш ҳуқуқига эга.

...

21-модда. Пенсия ёшидаги фуқароларнинг ҳуқуқлари

Пенсия билан таъминланиш ҳуқуқини берадиган ёшга етган фуқароларга давлат соғлиқни сақлаш ва меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш тизими муассасаларида тиббий-ижтимоий ёрдам кўрсатилади. Тиббий-ижтимоий ёрдам кўрсатиш ўз ичига стационар-амбулатория йўли билан даволашни, санаторий ва дам олиш уйларида соғломлаштиришни, ёлғиз кексаларга уларнинг ўз уйида ҳамда интернат-уйларда хизмат кўрсатишни қамраб олади.

Пенсия ёшидаги фуқаролар тиббий хулоса асосида қонун ҳужжатларига мувофиқ ижтимоий суғурта маблағлари, меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш органларининг маблағлари ҳамда корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг маблағлари ҳисобидан куч-қувватни тиклаш ҳуқуқига эга.

...

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

Тошкент ш.,
1996 йил 29 август,
265–I-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ҚОНУНИ

ШАҲАР ЙЎЛОВЧИЛАР ТРАНСПОРТИДАН БЕПУЛ Фойдаланишни тартибга солиш тўғрисида

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси,
1996 йил, 9-сон, 141-модда)*

[К ў ч и р м а]

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси **қарор қилади:**

1. Шаҳар йўловчилар транспортдан (таксидан ташқари) бепул фойдаланиш ҳуқуқи фақат:

1941–1945 йиллардаги уруш қатнашчилари жумласидан бўлмиш ҳарбий хизматчилар;

1941–1945 йиллардаги уруш ногиронлари ва урушнинг I гуруҳ ногиронига ҳамроҳлик қилувчи шахс;

1941–1945 йиллардаги уруш даврида фронт ортида фидокорона меҳнати ва бенуқсон ҳарбий хизмати учун орден ва медаллар билан тақдирланган шахслар;

Афғонистон Республикасида ва бошқа мамлакатларнинг ҳудудидаги жанговар ҳаракатларда қатнашган собиқ байналмилалчи жангчилар жумласидан бўлмиш фуқаролар;

ҳақиқий муддатли ҳарбий хизматни ўтаётган ҳарбий хизматчилар ва контракт бўйича оддий аскарлар ҳамда сержантлар таркибидаги ҳарбий хизматчилар;

Чернобиль АЭС ҳалокати оқибатида нурланиш касаллигига чалинган ва уни бошдан кечирган шахслар;

кўзи ожиз ногиронлар ва кўзи ожиз ногиронга ҳамроҳлик қилувчи шахс учун сақлаб қолинсин.

...

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1996 йил 30 август,
278–I-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ҚОНУНИ

«АҲОЛИНИ ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИГА ЎЗГАРТИШЛАР ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси,
1998 йил, 5–6-сон, 97-модда)*

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси **қарор қилади:**

Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 13 январда қабул қилинган «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги Қонунига (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1992 йил, № 4, 175-модда; 1993 йил, № 6, 238-модда; 1994 йил, № 5, 161-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1995 йил, № 6, 118-модда) ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилиб, унинг янги таҳрири тасдиқлансин (илова қилинади).

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

Тошкент ш.,
1998 йил 1 май,
616–I-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ҚОНУНИ

АҲОЛИНИ ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

(янги таҳрири)

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси,
1998 йил, 5–6-сон, 97-модда)*

[К ў ч и р м а]

5-модда. Аҳолини иш билан таъминлаш соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий принциплари

Аҳолини иш билан таъминлаш соҳасидаги давлат сиёсати куйидаги принципларга асосланади:

меҳнат қилиш ва ишни эркин танлаш ҳуқуқини амалга оширишда барча фуқароларга жинси, ёши, ирқи, миллати, тили, ижтимоий келиб чиқиши, мулкӣ аҳволи ва мансаб мавқеидан, динга муносабати, эътиқодидан, жамоат бирлашмаларига мансублигидан, шунингдек ходимларнинг ишчанлик жиҳатларига ҳамда улар меҳнатининг натижаларига боғлиқ бўлмаган бошқа ҳолатлардан қатъи назар, тенг имкониятларни таъминлаш;

кишиларнинг меҳнат ва тадбиркорлик ташаббусларини қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш, уларда меҳнат қилиш ва ҳаёт кечиришда муносиб шароитларни таъминлайдиган унумли ва ижодий меҳнат қобилятини ривожлантиришга кўмаклашиш;

меҳнат қилишнинг ихтиёрийлиги;

иш билан таъминланиш соҳасида ижтимоий кафолатлар бериш ва аҳолини ишсизликдан ҳимоя қилишни таъминлаш;

ижтимоий ҳимояга ўта муҳтож ва иш топишда қийналаётган фуқаролар учун мавжуд иш жойларини сақлаб қолаётган ва янги иш жойларини яратаётган иш берувчиларни рағбатлантириш;

иш билан таъминлаш соҳасидаги тадбирларни иқтисодий ва ижтимоий сиёсатнинг бошқа йўналишлари билан мувофиқлаштириш;

аҳолини иш билан таъминлаш чора-тадбирларини ишлаб чиқиш, амалга ошириш ва уларнинг бажарилишини назорат қилишда давлат органлари, қасаба уюшмалари, ходимларнинг вакиллик органлари ва иш берувчиларнинг ўзаро ҳамкорлиги;

аҳолини иш билан таъминлаш муаммоларини ҳал қилишда давлатлараро ҳамкорлик.

...

7-модда. Аҳолининг айрим тоифаларини ишга жойлаштиришдаги қўшимча кафолатлар

Давлат:

ижтимоий ҳимояга муҳтож, иш топишда қийналадиган ва меҳнат бозорида тенг шароитларда рақобатлашишга қодир бўлмаган шахсларга, шу жумладан, ўн тўрт ёшга тўлмаган болалари ва ногирон болалари бор ёлғиз ота, ёлғиз оналарга ҳамда кўп болали ота-оналарга;

ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларини тамомлаган ёшларга, шунингдек олий ўқув юрларининг давлат грантлари асосида таълим олган битирувчиларига;

Ўзбекистон Республикаси Қурулли Кучларидан муддатли ҳарбий хизматдан бўшатирилганларга;

ногиронларга ва пенсия ёшига яқинлашиб қолган шахсларга;

жазони ижро этиш муассасаларидан озод қилинган ёки суд қарорига кўра тиббий йўсиндаги мажбурлов чораларига тортилган шахсларга;

одам савдосидан жабрланганларга қўшимча кафолатларни таъминлайди.

Қўшимча кафолатлар қўшимча иш жойлари, ихтисослаштирилган корхоналар, шу жумладан, ногиронлар меҳнат қиладиган корхоналар барпо этиш, иш ўргатишнинг махсус дастурларини ташкил этиш, корхона, муассаса ва ташкилотларга ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган тоифадаги фуқароларни ишга жойлаштириш учун иш жойларининг энг кам миқдорини белгилаш, шунингдек қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа чоралар билан таъминланади.

Иш берувчи иш жойларининг белгиланган энг кам миқдори ҳисобидан иш жойларига ишга жойлаштириш учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда маҳаллий меҳнат органлари ва бошқа органлар томонидан юбориладиган, ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган шахсларни ишга қабул қилиши шарт. Мазкур шахсларни ишга қабул қилишни асоссиз рад этган иш берувчи ва унинг ваколатли шахслари белгиланган тартибда жавобгар бўлади.

...

25-модда. Меҳнат шартномаси алоҳида асосларга кўра бекор қилинганда ходимларга моддий мадад бериш учун белгиланган қўшимча кафолатлар

Меҳнат шартномаси:

ходим янги меҳнат шартлари асосида ишлашни давом эттиришни рад этганлиги сабабли;

технологиядаги, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишдаги ўзгаришлар, ходимлар сони (штати) ёки иш хусусиятининг ўзгаришига олиб келган ишлар ҳажмининг қисқарганлиги ёхуд корxonанинг тугатилганлиги сабабли;

ходимнинг малакаси етарли бўлмаганлиги ёки соғлиғи ҳолатига кўра бажараётган ишига нолойиқлиги сабабли;

шу ишни илгари бажариб келган ходим ишга қайта тикланиши сабабли бекор қилинган ҳолларда иш қидириш даврида икки ойдан ортиқ бўлмаган давр мобайнида ходимларнинг ўртача ойлик иш ҳақи сақланиб қолади, бунда ходимга тўланган бир ойлик ишдан бўшатиш нафақаси ҳам қўшиб ҳисобга олинади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган кафолатлар мулкдор ўзгарганлиги сабабли корхона раҳбари билан тузилган меҳнат шартномаси бекор қилинган ҳолларда ҳам татбиқ этилади.

Агар ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмида кўрсатилган ходимлар меҳнат шартномаси бекор қилинган кундан бошлаб ўн календарь кун мобайнида маҳаллий меҳнат органида иш қиди-

раётган шахс сифатида рўйхатдан ўтсалар, маҳаллий меҳнат органи берган маълумотномага биноан учинчи ой учун ҳам олдинги иш жойларидан ўрточа иш ҳақи олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмида кўрсатилган ходимларга уч ой мобайнида мақбул келадиган иш топиб берилмаган тақдирда, улар ишсиз деб эътироф этилади.

Ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмида кўрсатилган, меҳнат шартномаси бекор қилингандан кейин ўн кун ичида маҳаллий меҳнат органида рўйхатга олинган ва касби бўйича қайта ўқитилаётган ёки ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда малакасини ошираётган ходимларга ушбу Қонуннинг мазкур моддаси саккизинчи қисмида ҳамда 26-моддасида назарда тутилган тартибда ва миқдорларда стипендия тўланади.

Агар иш берувчи ночор (банкрот) деб топилса, у билан меҳнатга оид муносабатларда бўлган ходимлар иш ҳақи ва ўзларига тегишли бошқа тўловлар хусусида бошқа барча кредиторларнинг талабларига нисбатан имтиёзли ҳуқуқдан фойдаланадилар.

Тугатилаётган корхоналарнинг маблағи бўлмаган тақдирда, ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган ходимларга компенсациялар Иш билан таъминлашга кўмаклашувчи давлат жамғармаси маблағлари ҳисобидан тўланади.

Корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар тугатилиши, ходимлар сони (штати) қисқартирилиши муносабати билан ишдан озод этилган, меҳнат шартномаси бекор қилингандан кейин ўн кун ичида меҳнат органларида рўйхатга олинган ҳамда касби бўйича қайта ўқитилаётган ёки ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда малакасини ошираётган ходимларга меҳнатга оид муносабатлар тўхтатилган кундан бошлаб дастлабки уч ой давомида олдинги ишидаги ўрточа иш ҳақидан кам бўлмаган миқдорда стипендия тўланади.

Меҳнат органи корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг бошқа корхоналар, муассасалар ва ташкилотлардан ишдан бўшатилаётган шахсларни ишга қабул қилишда уларнинг ўқишини ташкил этиш харажатларини тўла ёки қисман қоплаши мумкин.

Ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ходиса туфайли ёки ўзларига боғлиқ бўлмаган сабабларга кўра касб касаллигига йўлиқиш натижасида ишдан маҳрум бўлган ҳамда ишга жойлашишга ва касб-

га тайёрлашга ва қайта тайёрлашга, малакани оширишга муҳтож шахслар ишдан озод этилган ходимларга тенглаштирилади.

Технологиядаги, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишдаги ўзгаришлар, ходимлар сони (штати) ёки иш хусусиятининг ўзгаришига олиб келган ишлар ҳажмининг қисқарганлиги ёхуд корхонанинг тугатилганлиги муносабати билан ишдан озод этилган ва ишсиз деб эътироф этилган, пенсия таъминоти тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ пенсияга чиқиш учун талаб этиладиган умумий меҳнат стажига эга бўлган шахсларга муддатидан олдин (қонун ҳужжатларида белгиланган умумий асосларга кўра пенсия тайинлаш муддатидан икки йил олдин) пенсияга чиқиш ҳуқуқи берилади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ҚОНУНИ

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА НОГИРОНЛАРНИ ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИГА ЎЗГАРТИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА

*(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами,
2008 йил, 29–30-сон, 277-модда)*

Қонунчилик палатаси томонидан
2008 йил 22 апрелда қабул қилинган

Сенат томонидан 2008 йил 27 июнда
маъқулланган

1-модда. Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 18 ноябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасида ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисида»ги 422-ХII-сонли Қонунига (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1992 йил, № 2, 78-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1998 йил, № 5-6, 102-модда; 2001 йил, № 5, 89-модда; 2004 йил, № 9, 171-модда; 2005 йил, № 1, 18-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2005 йил, № 5, 152-модда) қуйидаги ўзгартиш ва қўшимчалар киритилиб, унинг янги таҳрири тасдиқлансин (илова қилинади).

2-модда. Ушбу Қонун расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучга киради.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

Тошкент ш.,
2008 йил 11 июль,
ЎРҚ–162-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ҚОНУНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА НОГИРОНЛАРНИ ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

(янги таҳрири)

1-БОБ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Ушбу Қонуннинг мақсади

Ушбу Қонуннинг мақсади ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборат.

2-модда. Ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари

Ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир.

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилганидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

3-модда. Асосий тушунчалар

Ушбу Қонунда қуйидаги асосий тушунчалар қўлланилади:

ногирон – жисмоний, ақлий, руҳий ёки сенсор (сезги) нуқсонлари борлиги туфайли турмуш фаолияти чекланганлиги муносабати билан қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ногирон деб топилган ҳамда ижтимоий ёрдамга ва ҳимояга муҳтож шахс;

ногирон болалар – жисмоний, ақлий, руҳий ёки сенсор (сезги) нуқсонлари борлиги туфайли турмуш фаолияти чеклан-

ганлиги муносабати билан қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ногирон деб топилган ҳамда ижтимоий ёрдамга ва ҳимояга муҳтож ўн саккиз ёшгача бўлган шахслар;

ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш – ногиронларга турмуш фаолияти чекланганлигини бартараф этиши, қоплаши (компенсация қилиши) учун шарт-шароитларни таъминловчи ҳамда уларга жамият ҳаётида бошқа фуқаролар билан тенг иштирок этиш имкониятларини яратишга қаратилган, давлат томонидан кафолатланган иқтисодий, ижтимоий ва ҳуқуқий чора-тадбирлар тизими;

ногиронларни реабилитация қилиш – ногиронларга организмининг издан чиққан ёки йўқолган функцияларини тиклашига ва уларни компенсация қилишига, турмуш фаолияти чекланганлигини бартараф этиши учун ёрдам беришга қаратилган тиббий, ижтимоий, психологик, педагогик, жисмоний, касбга, меҳнатга доир чора-тадбирлар тизими;

тиббий-ижтимоий экспертиза – муайян шахс организмининг барча тизимларини комплекс текшириш асосида унинг соғлигини йўқотганлик даражасини, организми функциялари турғун бузилиши оқибатида турмуш фаолиятининг чекланганлик даражасини, ногиронлик гуруҳини, ногиронликнинг юз берганлиги сабаблари ҳамда вақтини аниқлаш, шунингдек шахс учун соғлиғининг ҳолатига кўра амалга ошириши мумкин бўлган меҳнат фаолияти турлари ва меҳнат шароитлари, ўзгаларнинг парваришига, санаторий-курортда даволанишнинг тегишли турларига ҳамда ижтимоий ҳимояга бўлган эҳтиёжлари ҳақида тавсиялар тайёрлаш;

шахснинг турмуш фаолияти чекланганлиги – шахснинг ўзига ўзи хизмат қилиш, ҳаракатланиш, йўлни топа олиш, мулоқот қилиш, ўз хатти-ҳаракатини назорат этиш, шунингдек ўқиш ва меҳнат фаолияти билан шуғулланиш қобилиятини ёки имкониятини тўла ёхуд қисман йўқотганлиги.

4-модда. Шахсни ногирон деб топиш

Шахсни, шу жумладан ўн олти ёшдан ўн саккиз ёшгача бўлган болаларни ногирон деб топиш тиббий-меҳнат эксперт комиссия-

лари томонидан, ўн олти ёшгача бўлган болаларни ногирон деб топиш эса, тиббий-маслаҳат комиссиялари томонидан амалга оширилади.

Тиббий-меҳнат эксперт комиссиялари ва тиббий-маслаҳат комиссияларини тузиш, шунингдек улар томонидан хулосалар бериш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

5-модда. Ногиронлар ҳуқуқларининг кафолатлари

Давлат ногиронлар турмуш фаолиятининг чекланганлигини баҳолаш асосида уларнинг ижтимоий ёрдам ҳамда ҳимоя чоратадбирларига бўлган эҳтиёжлари ҳисобга олиниши таъминланишини, ногиронларни реабилитация қилиш ва ижтимоий ҳимоя қилишнинг қонун ҳужжатларида назарда тутилган турларидаги дастурлар амалга оширилишини, ногиронларнинг жамият билан уйғунлашиши учун шароитлар яратилишини, ногиронларни камситишнинг барча шаклларида ҳимоя қилишни таъминлаш юзасидан зарур чора-тадбирлар кўрилишини кафолатлайди.

6-модда. Ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш соҳасидаги давлат сиёсати

Ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий йўналишлари қуйидагилардан иборат:

ногиронларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини таъминлаш;

ногиронларнинг камситилишига йўл қўймаслик;

ногиронларнинг шаъни ва қадр-қимматини ҳимоя қилиш;

ногиронларнинг ҳуқуқлари ва улар учун имкониятлар тенглигини таъминлаш;

ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилишини таъминлаш;

ногирон болаларнинг мактабгача ва мактабдан ташқари таълимини, ногиронларнинг касб тайёргарлигини, умумий ўрта, ўрта махсус, касб-хўнар ва олий таълим олишини таъминлаш;

давлат органлари ҳамда улар мансабдор шахсларининг ногиронлар ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини таъминлаш борасидаги фаолиятининг ошкоралигини ҳамда очиқ-ойдинлигини таъминлаш;

ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш соҳасида давлат органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва нодавлат нотижорат ташкилотлари ўртасидаги ҳамкорликни ривожлантириш.

7-модда. Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш соҳасидаги ваколатлари

Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари ўз ваколатлари доирасида:

ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш соҳасида давлат сиёсатини шакллантиради ва амалга оширади;

ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш бўйича устувор йўналишларни белгилайди;

ногиронларни реабилитация қилиш, ижтимоий ҳимоя қилиш ҳамда уларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини таъминлашга доир давлат дастурларини, шунингдек ҳудудий дастурларни шакллантиради ва амалга оширади;

ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг ижросини таъминлайди;

давлат органларининг, фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш соҳасидаги фаолиятини мувофиқлаштириб боради;

ногиронлар ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини таъминловчи давлат органларининг фаолияти устидан назоратни амалга оширади;

ногиронларни тиббий, касбий ва ижтимоий реабилитация қилиш соҳасида илмий тадқиқотлар ўтказишни ҳамда мутахассислар тайёрлашни молиялаштиради ва ташкил этади;

ўзгаларнинг парваришига ва ёрдамига муҳтож бўлган ногиронларга ижтимоий хизмат кўрсатувчи стационар муассасалар тармоғини ривожлантиришга доир чора-тадбирлар кўради;

ногиронларни ишга жойлаштириш учун иш жойларининг энг кам сонини захирада сақлайди;

реабилитация, илмий-ишлаб чиқариш марказлари, давлат соғлиқни сақлаш тизимидаги амбулатория ва стационар даволаш-профилактика муассасаларида, ногиронларга ижтимоий хизмат кўрсатиш стационар муассасаларида тиклаш терапияси бўлинмалари, ихтисослаштирилган таълим муассасалари, ихтисослаштирилган санаторий-курорт муассасалари тизимини, шунингдек ногиронларга ижтимоий-маиший хизматлар кўрсатиш бўйича корхоналар ва ташкилотлар ташкил этади.

Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни ҳам амалга оширишлари мумкин.

8-модда. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва нодавлат нотижорат ташкилотларининг ногиронлар ҳуқуқларини таъминлаш ҳамда уларни ижтимоий ҳимоя қилишда иштирок этиши

Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва нодавлат нотижорат ташкилотлари ногиронларнинг ҳуқуқларини таъминлаш ҳамда уларни ижтимоий ҳимоя қилишга кўмаклашади.

Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва нодавлат нотижорат ташкилотлари:

ногиронларнинг ҳуқуқларини таъминлашга доир ваколатларни амалга оширишда давлатдан ва белгиланган тартибда халқаро ташкилотлардан ҳуқуқий, услубий, ташкилий ҳамда молиявий ёрдам олиши;

ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш билан боғлиқ муаммоларни ҳал қилишда, шунингдек тегишли тадбирларни молиялаштиришда иштирок этиши мумкин.

2-бoб. НОГИРОНЛАРНИНГ ИЖТИМОЙ ИНФРАТУЗИЛМА ОБЪЕКТЛАРИГА ТЎСҚИНЛИКСИЗ КИРИШИ, ТРАНСПОРТДАН, АЛОҚА ВА АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИДАН ТЎСҚИНЛИКСИЗ ФойДАЛАНИШИ УЧУН ШАРОИТЛАР ЯРАТИШ

**9-мoддa. Аҳоли пунктларини лoйиҳалаш ва қуриш,
транспорт воситалари, алоқа ва ахборот
воситаларини яратиш ҳамда ишлаб чиқар
ишда ногиронларнинг эҳтиёжларини
ҳисобга олиш**

Ногиронларнинг кириши ва фойдаланиши учун мослаштирилмаган ҳолда аҳоли пунктларини лойиҳалаш ва қуришга, турар жой даҳаларини барпо этишга, янги қурилиш учун лойиҳа ечимларини ишлаб чиқишга, бинолар, иншоотлар ва уларнинг комплексларини реконструкция қилишга, шунингдек транспорт воситаларини, умумий фойдаланишдаги алоқа воситалари ва ахборот воситаларини яратиш ҳамда ишлаб чиқаришга йўл қўйилмайди.

Бинолар, иншоотлар ва уларнинг комплексларини қуриш ҳамда реконструкция қилиш нормалари ва қоидалари ногиронларнинг тегишли жамоат бирлашмалари фикрини ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқилиши ҳамда Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги билан келишилиши лозим.

**10-мoддa. Ногиронларнинг ижтимоий инфратузилма
объектларига тўсқинликсиз киришини,
транспортдан, алоқа ва ахборот воситала
ридан тўсқинликсиз фойдаланишини таъ
минлаш**

Давлат бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар (бундан буён матнда ташкилотлар деб юритилади) ногиронларнинг (шу жумладан ўриндиқли аравача ҳамда етакловчи итлардан фойдаланувчи ногиронларнинг) ижтимоий инфратузилма объектларига (турар жойларга, жамоат ва ишлаб чиқариш биноларига, иморатлар ва

иншоотларга, соғлиқни сақлаш ва спорт объектларига, маданий-томошагоҳ ҳамда бошқа муассасаларга) тўсқинликсиз кириши учун, шунингдек темир йўл, ҳаво, сув транспортдан, шаҳарлараро автомобиль транспортдан, шаҳар ва шаҳар атрофига қатнай-диган йўловчилар транспортнинг барча турларидан, транспорт коммуникацияларидан, умумий фойдаланишдаги алоқа воситалари ва ахборот воситаларидан тўсқинликсиз фойдаланиши учун шароитлар яратиши шарт.

Аҳолига транспорт хизмати кўрсатишни амалга оширувчи ташкилотлар вокзалларни, аэропортларни ҳамда бошқа объектларни уларнинг хизматларидан ногиронлар тўсқинликсиз фойдаланиши имконини берувчи махсус мосламалар билан жиҳозлашни таъминлайди.

Ногиронлар ёки ўз таркибда ногирон бор оилалар эгаллаган турар жойлар, шунингдек ногиронлар учун қурилатган уй-жойлар ногиронни реабилитация қилишнинг яқка тартибдаги дастурига мувофиқ махсус воситалар ва мосламалар билан жиҳозланиши керак. Бундай турар жойларни жиҳозлаш уй-жой фонди ўз тасарруфида бўлган ташкилотлар томонидан амалга оширилади. Бу тадбирларни молиялаштириш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади. Мазкур объектларни уларга ногиронларнинг тўсқинликсиз кириши учун мослаштиришнинг имкони бўлмаган ҳолларда, тегишли ташкилотлар ногиронларнинг эҳтиёжларини қаноатлантиришни таъминловчи зарур чора-тадбирларни ишлаб чиқиши ва амалга ошириши керак.

11-модда. Ногиронларнинг ижтимоий инфратузилма объектларига тўсқинликсиз киришини, транспортдан, транспорт коммуникацияларидан, алоқа ва ахборот воситаларидан тўсқинликсиз фойдаланишини таъминлашга доир вазифаларни бажармаганлик учун жавобгарлик

Ногиронларнинг ижтимоий инфратузилма объектларига (турар жойларга, жамоат ва ишлаб чиқариш биноларига, иморатлар ва иншоотларга, соғлиқни сақлаш ва спорт объектларига, мада-

ний-томошагоҳ муассасаларга ва бошқа муассасаларга) тўсқинликсиз кириши учун, шунингдек темир йўл, ҳаво, сув, шаҳарлараро автомобиль транспортдан, шаҳар ва шаҳар атрофига қатнай-диган йўловчилар транспортнинг барча турларидан, транспорт коммуникацияларидан, умумий фойдаланишдаги алоқа ва ахборот воситаларидан тўсқинликсиз фойдаланиши учун шароитлар яратиш бўйича ушбу Қонунда назарда тутилган талабларни бажармаганлик учун ташкилотларнинг мансабдор шахслари маъмурий жавобгарликка тортилади.

Маъмурий жазо чораси қўлланилганлиги ташкилотларни ушбу Қонуннинг ногиронлар ижтимоий инфратузилма объектларига тўсқинликсиз кириши, транспортдан, транспорт коммуникацияларидан, умумий фойдаланишдаги алоқа ва ахборот воситаларидан тўсқинликсиз фойдаланиши учун шароитлар яратишга доир талабларини бажариш мажбуриятдан озод этмайди.

3-боб. НОГИРОНЛАРНИ РЕАБИЛИТАЦИЯ ҚИЛИШ

12-модда. Ногиронларни реабилитация қилишнинг мақсади

Ногиронларни реабилитация қилишнинг мақсади ногиронларга тўлақонли турмуш кечириш ҳамда ўз ҳуқуқлари ва потенциал имкониятларини рўёбга чиқариш имконини берувчи ижтимоий мақомини, ўзига ўзи хизмат кўрсатишга ва касбий фаолиятнинг ҳар хил турларига доир қобилиятларини тиклашдан иборатдир.

13-модда. Ногиронларни реабилитация қилиш турлари

Ногиронларни реабилитация қилиш қуйидагиларни ўз ичига оловчи чора-тадбирларнинг яхлит тизимидир:

ногиронларни тиббий реабилитация қилиш, бу тиклаш терапияси, реконструктив жарроҳлик, протезлаш ва ортезлашдан иборат бўлади;

ногиронларни касбий реабилитация қилиш, бу касбга йўналтириш, касб таълими бериш, касб-ҳунар-ишлаб чиқариш мослашувидан ва ишга жойлаштиришдан иборат бўлади;

ногиронларни ижтимоий реабилитация қилиш, бу ижтимоий-мухитда йўлини топа олиш ва ижтимоий-маиший мослашувдан иборат бўлади.

14-модда. Ногиронни реабилитация қилишнинг якка тартибдаги дастури

Ногиронни реабилитация қилишнинг якка тартибдаги дастури тиббий-ижтимоий экспертиза асосида ишлаб чиқилган, ногирон учун энг мақбул реабилитация қилиш чора-тадбирлари комплекси бўлиб, у организмнинг издан чиққан ёки йўқолган функцияларини, шунингдек ногироннинг меҳнат фаолияти муайян турларини бажаришга бўлган қобилиятларини тиклашга, уларни компенсация қилишга қаратилган тиббий, касбий реабилитация қилиш чора-тадбирларини ҳамда реабилитация қилишнинг бошқа чора-тадбирларини рўёбга чиқаришнинг айрим турлари, шакллари, ҳажмлари, муддатлари ва тартибини ўз ичига олади.

Ногиронни реабилитация қилишнинг якка тартибдаги дастури ташкилотлар бажариши учун мажбурийдир.

Ногиронни реабилитация қилишнинг якка тартибдаги дастури ногирон учун тавсия тусига эга бўлиб, ногирон реабилитация қилиш чора-тадбирларининг у ёки бу турини, шаклини ва ҳажмини, шунингдек дастурнинг амалга оширилишини бутунлай рад этиши мумкин. Ногирон ўзини муайян техника воситаси ёки бошқа восита ёхуд реабилитация қилиш тури, шу жумладан автомобиллар, ўриндиқли аравачалар, протез-ортопедия буюмлари, махсус ҳарфли матбаа нашрлари, овоз кучайтиргич аппаратлар, сигнализаторлар, субтитрли ёки сурдо таржимаси бўлган видеоматериаллар, бошқа шунга ўхшаш воситалар билан таъминлаш тўғрисидаги масалани мустақил равишда ҳал қилишга ҳақлидир.

Ногиронларга реабилитация қилишнинг техника воситаларини тақдим этиш ва реабилитация хизматлари кўрсатиш, қоида тариқасида, натура шаклида амалга оширилади.

Агар ногиронга ногиронни реабилитация қилишнинг якка тартибдаги дастурида назарда тутилган техника воситасини тақдим этишнинг ёхуд хизмат кўрсатишнинг имкони бўлмаса ёки агар ногирон ўз ҳисобидан тегишли воситани олган ёхуд хизмат учун

хақ тўлаган бўлса, унга ногирон учун тақдим этилиши лозим бўлган техника воситасининг ёхуд кўрсатилиши лозим бўлган хизматнинг қиймати миқдорида компенсация тўланади.

Ногирон реабилитация қилишнинг яқка тартибдаги дастурини бутунлай рад этган ёки бу дастурнинг айрим қисмлари рўёбга чиқарилишини рад этган тақдирда, тегишли ташкилотлар мазкур дастурнинг ёки дастур айрим қисмларининг бажарилмаганлиги учун жавобгар бўлмайди.

4-боб. НОГИРОНЛАРНИНГ ТАЪЛИМИ ВА УЛАРНИ КАСБГА ТАЙЁРЛАШ

15-модда. Ногиронларнинг таълим олиши, уларни касбга тайёрлаш ва малакасини ошириш шакллари

Ногиронларнинг таълим олиши, уларни касбга тайёрлаш ва малакасини ошириш: ишлаб чиқаришдан ажралган ва ажралмаган шаклларда, экстернат, масофадан ўқитиш, давлат таълим стандартлари асосида оиладаги таълим ва мустақил таълим шаклларида амалга оширилади.

16-модда. Ногирон болаларнинг мактабгача таълими

Ногирон болаларнинг мактабгача таълими мактабгача таълим муассасаларида амалга оширилади. Агар ногирон болаларнинг соғлиғи мактабгача таълим муассасаларида бўлиши имкониятини истисно этса, ногирон болаларнинг мактабгача таълими ихтисослаштирилган таълим муассасаларида, шу жумладан интернат-уйларда амалга оширилади.

17-модда. Ногиронларнинг умумий ўрта, ўрта махсус, касб-ҳунар ва олий таълими

Ногиронларнинг умумий ўрта, ўрта махсус, касб-ҳунар ва олий таълими барча таълим муассасаларида, зарур бўлган ҳолларда эса ихтисослаштирилган таълим муассасаларида амалга оширилади.

Стационар даволаш-профилактика ёки реабилитация қилиш муассасаларида даволанаётган ногирон болалар учун ўқув машғулоти ташкил этилади.

18-модда. Ногиронларни касбга тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш

Ногиронларни касбга тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш таълим муассасаларида, шу жумладан ихтисослаштирилган таълим муассасаларида, шунингдек ногиронлар жамоат бирлашмаларининг корхоналарида ижтимоий таъминот муассасалари билан биргаликда ногиронни реабилитация қилишнинг яқка тартибдаги дастурига мувофиқ таъминланади.

Касбга тайёрлаш ва малакасини ошириш даврида ногиронларни моддий жиҳатдан таъминлаш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

19-модда. Ногирон болаларнинг мактабдан ташқари таълими

Давлат бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ногирон болаларнинг уларни ҳар томонлама ва уйғун ривожлантиришга, уларда ижтимоий фаолликни, меҳнатга қизиқишни тарбиялашга, уларни илм-фан, техника, санъат ва спортга жалб этишга қаратилган мактабдан ташқари таълимдан фойдаланишини таъминлайди, бунинг учун зарур шароитлар яратади.

20-модда. Ногирон болаларнинг оиладаги таълими

Ногирон болаларнинг оиладаги таълими таълим муассасаларида, шу жумладан ихтисослаштирилган таълим муассасаларида таълим олишнинг имкони бўлмаган тақдирда, ота-онанинг ёки ота-она ўрнини босувчи шахсларнинг истаги ҳисобга олинган ҳолда амалга оширилади. Бунда ота ёки онага ёхуд ота ёки она ўрнини босувчи шахсга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган тартибда ва шартларда моддий таъминот ҳамда имтиёзлар берилади.

Таълим муассасалари, шу жумладан ихтисослаштирилган таълим муассасалари ногирон болаларнинг оилада таълим олишида ота-онага ёки ота-она ўрнини босувчи шахсларга ёрдам кўрсатиши шарт.

21-модда. Ногирон болаларни стационар муассасаларда тарбиялаш ва ўқитиш

Стационар муассасаларда доимий равишда турадиган ногирон болалар учун мазкур муассасалар томонидан тарбия ва таълимнинг ижтимоий-маиший ҳамда меҳнат кўникмаси ҳосил қилиш билан уйғун ҳолдаги узлуксизлиги таъминланади.

22-модда. Имо-ишора тили

Имо-ишора тили Ўзбекистон Республикаси томонидан шахслар ўртасидаги мулоқот воситаси сифатида тан олинади. Имо-ишора тилининг ҳуқуқий мақоми ва унинг қўлланилиши соҳаси қонун ҳужжатларида белгиланади.

5-БОБ. НОГИРОНЛАР МЕҲНАТИ

23-модда. Ногиронларнинг меҳнат шaroитлари

Ташкилотларда банд бўлган ногиронларга ногиронни реабилитация қилишнинг яқка тартибдаги дастурига мувофиқ зарур меҳнат шaroитлари яратилади.

Жамоа ёки яқка тартибдаги меҳнат шартномасида белгиланган меҳнат шaroитлари, шу жумладан меҳнатга ҳақ тўлаш, иш вақти ва дам олиш вақти режими, йиллик ҳамда қўшимча таътиллarning муддати норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда назарда тутилганидан кам бўлмаслиги ва бошқа ходимларга нисбатан ногиронларнинг аҳволини ёмонлаштирмаслиги ёки ҳуқуқларини чекламаслиги керак.

24-модда. Меҳнат қилиш ҳуқуқини ногиронлар томонидан рўёбга чиқариш

Ногирон меҳнат шaroитлари одатдагича бўлган ташкилотларда, ногиронлар меҳнатидан фойдаланиладиган ихтисослаштирилган корхоналарда, цехлар ва участкаларда ишлашга, шунингдек

қонун билан тақиқланмаган якка тартибдаги меҳнат фаолиятини ёки бошқа фаолиятни амалга оширишга ҳақлидир.

Ногиронлиги туфайли ногирон билан меҳнат шартномаси тузишни ёки иш юзасидан уни юқори лавозимга қўтаришни рад этишга, у билан тузилган меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилишга, ногиронни унинг розилигисиз бошқа ишга ўтказишга йўл қўйилмайди, тиббий-ижтимоий экспертизанинг хулосасига кўра ногироннинг соғлиғи касб вазифаларини бажаришга монелик қилган ёки ногироннинг ёхуд бошқа шахсларнинг соғлиғи ва меҳнат хавфсизлигига таҳдид қилган ҳоллар бундан мустасно. Ногирон ўз меҳнат қобилиятини тиклаганидан кейин илгариги ишига ёки шунга тенг ишга жойлашиш ҳуқуқига эга.

25-модда. Ногиронларни иш билан таъминлаш

Ходимларининг сони йигирма кишидан ортиқ бўлган корхоналарда, муассасалар ва ташкилотларда маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ногиронларни ишга жойлаштириш учун ходимлар сонининг камида уч фоизи миқдорида иш жойларининг энг кам сонини белгилайди ва захирада сақлайди.

Ногиронларни ишга жойлаштириш учун иш жойларининг энг кам сонини яратишга доир маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг қарорларини бажармаганлик учун ташкилотларнинг мансабдор шахслари маъмурий жавобгарликка тортилади.

Маъмурий жазо чораси қўлланилганлиги ташкилотларни ушбу Қонуннинг ногиронларни иш билан таъминлашга доир талабларини бажариш мажбуриятидан озод этмайди.

Ногиронлар меҳнатидан фойдаланиш учун ногиронларнинг эҳтиёжларини ва маҳаллий хусусиятларни ҳисобга олган ҳолда ихтисослаштирилган корхоналар, цехлар ва участкалар ташкил этилади. Кўзи ожиз ногиронлар шароитлари ўз имкониятларига мос келадиган ишлаб чиқаришда иштирок этишда имтиёзли ҳуқуққа эга.

Маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, ташкилотлар уйда ишловчи ногиронларга, шунингдек тадбиркорлик фаолиятини амалга оширувчи ногиронларга мазкур фаолият учун яшашга мўлжалланмаган жойлар берилишида, хом ашё олиши ва маҳсулот сотишида зарур ёрдам кўрсатади.

6-боб. НОГИРОНЛАРГА ИЖТИМОЙ ЁРДАМ КЎРСАТИШ

26-модда. Ногиронларга ижтимоий ёрдам кўрсатиш турлари

Ногиронларга қуйидаги турлардаги ижтимоий ёрдам кўрсатилади: пул тўловлари (пенсиялар, нафақалар, бир йўла бериладиган тўловлар);

техника воситалари ёки бошқа воситалар, шу жумладан автомобиллар, ўриндиқли аравачалар, протез-ортопедия буюмлари, махсус харфли матбаа нашрлари, овоз кучайтиргич аппаратлар ва сигнализаторлар билан таъминлаш;

тиббий, касбий, ижтимоий реабилитация қилиш ва маиший хизматлар кўрсатиш;

транспорт хизматлари кўрсатиш;
дори воситалари билан таъминлаш.

27-модда. Ногиронларга ижтимоий ёрдам кўрсатувчи давлат органлари

Ногиронларга маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, соғлиқни сақлаш, халқ таълими, бошқа давлат органлари томонидан тиббий-меҳнат эксперт комиссиялари ва тиббий-маслаҳат комиссияларининг хулосалари асосида қонун ҳужжатларига мувофиқ ижтимоий ёрдам кўрсатилади.

28-модда. Ногиронларга ижтимоий-маиший хизмат кўрсатиш

Ногиронларга ижтимоий-маиший хизмат кўрсатиш меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш органлари, ҳомийлик ташкилотлари ва бошқа ташкилотлар томонидан фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари иштирокида қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Ўзгаларнинг парваришига ва ёрдамига муҳтож ногиронларга туман, шаҳар меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш орган-

лари томонидан уйда ёки ногиронларга ижтимоий хизмат кўрсатиш стационар муассасаларида тиббий ва маиший хизматлар кўрсатилади.

Агар ходим иш берувчининг айби билан ногирон бўлиб қолса ҳамда ўзгаларнинг парваришига ва ёрдамига муҳтож бўлса, унда иш берувчи ногирон меҳнат қобилятини йўқотган даврда уни тиббий-меҳнат эксперт комиссиялари ёки тиббий-маслаҳат комиссияларининг хулосасига биноан парвариш қилаётган шахсни ўз ҳисобидан таъминлаши ҳамда жабрланган ходимга етказилган моддий зарар ва маънавий зиённинг ўрнини қоплаши шарт.

29-модда. Ногиронларнинг интернат-уйларда ёки ногиронларга ижтимоий хизмат кўрсатишнинг бошқа стационар муассасаларида бўлиш шароитлари

Ногиронларнинг интернат-уйларда ёки ногиронларга ижтимоий хизмат кўрсатишнинг бошқа стационар муассасаларида бўлиш шароитлари ногиронларнинг ушбу Қонунга мувофиқ ўз ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини рўёбга чиқариш имкониятини таъминлаши, уларнинг эҳтиёжлари қаноатлантирилишига қўмаклашиши керак.

30-модда. Ногиронларга кўрсатиладиган ижтимоий ёрдамни молиялаштириш манбалари

Ногиронларга қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда республика бюджети ва маҳаллий бюджетлар, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси, ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш жамғармалари маблағлари, шунингдек ташкилотлар ва фуқароларнинг ихтиёрий бадаллари ҳисобидан ижтимоий ёрдам берилади.

31-модда. Ногиронларга ва ўз таркибида ногирон бор оилаларга имтиёзлар

Ногиронларга ва ўз таркибида ногирон бор оилаларга уй-жой бериш, уларнинг уй-жой олиши, қуриши ва ундан фойдаланиши

бўйича имтиёзлар уй-жой тўғрисидаги қонун ҳужжатларида белгиланади.

Уй-жойга эга бўлмаган ногироннинг соғлиғини реабилитация қилиш чора-тадбирлари натижасида интернат-уйда ёки ногиронларга ижтимоий хизмат кўрсатишнинг бошқа стационар муассасасида бундан кейин бўлишига зарурат қолмаган тақдирда, унга яшаш учун қулай уй-жой майдони берилади.

Болалиқдан ногиронларга ҳамда бошқа I ва II гуруҳ ногиронларига турар жой уларнинг иш жойларига, даволаш-профилактика муассасаларига ва транспорт йўналишларига яқин бўлиши зарурлиги ҳисобга олинган ҳолда берилади.

Интернат-уйларда ёки ногиронларга ижтимоий хизмат кўрсатишнинг бошқа стационар муассасаларида турадиган етим ёки ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган ногирон болалар вояга етганидан кейин ногиронни реабилитация қилишнинг яқка тартибдаги дастурига мувофиқ, агар дастурда ўзига ўзи хизмат кўрсатиш ва мустақил турмуш тарзи олиб бориш имконияти назарда тутилган бўлса, уй-жой майдони билан навбатдан ташқари таъминланади.

Ногиронларни дори-дармонлар билан таъминлаш, уларга техник ёки бошқа воситалар бериш, шунингдек маиший хизматлар ва транспорт хизматлари кўрсатиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда бепул ёки имтиёзли шартлар асосида амалга оширилади.

7-боб. НОГИРОНЛАРНИНГ ЖАМОАТ БИРЛАШМАЛАРИ

32-модда. Ногиронларнинг жамоат бирлашмалари тушунчаси

Ногиронлар ўзларининг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, улар учун бошқа фуқаролар билан тенг имкониятларни таъминлаш мақсадида ногиронлар томонидан ташкил этилган ташкилотлар ногиронларнинг жамоат бирлашмалари деб эътироф этилади.

33-модда. Ногиронларнинг жамоат бирлашмаларини тузиш

Ногиронларнинг жамоат бирлашмалари қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тузилади.

34-модда. Ногиронларнинг жамоат бирлашмаларига моддий-техник ва молиявий ёрдам кўрсатиш

Ташкилотлар ва фуқаролар ногиронларнинг жамоат бирлашмаларига моддий-техник ҳамда молиявий ёрдам кўрсатиши мумкин.

8-боб. ЯКУНЛОВЧИ ҚОИДАЛАР

35-модда. Низоларни ҳал этиш

Ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш соҳасидаги низолар қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ҳал этилади.

36-модда. Ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгарлик

Ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганликда айбдор шахслар белгиланган тартибда жавобгар бўлади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН ФАХРИЙЛАРНИ ИЖТИМОЙ
ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ «НУРОНИЙ»
ЖАМҒАРМАСИ ТЎҒРИСИДА

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси,
1997 йил, 1-сон, 5-модда)*

1. Ўзбекистонда ўтказилаётган ижтимоий сиёсатнинг самарадорлигини ошириш, кексаларни ижтимоий ҳимоя қилиш ва уларнинг ёш авлодни тарбиялашдаги фаоллигини ошириш мақсадида иловада кўрсатилган қатор Республика жамоат ташкилотлари, вазирликлар, муассасалар, корхоналарнинг, Ўзбекистон фахрийларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш «Нуроний» жамғармасини таъсис этиш ҳақидаги таклифлари қабул қилинсин.

2. Жамғарма ўзини-ўзи мустақил бошқарувчи, маблағ билан таъминловчи ва мустақил фаолият кўрсатувчи ноҳукумат жамоат бирлашмаси эканлиги таъкидлансин.

3. Жамғарма қўйидаги мақсад ва вазифаларни ўз фаолиятининг асоси этиб белгилаганлиги эътиборга олинсин:

– республикада ўтказилаётган кучли ижтимоий сиёсатни амалга оширишда, айниқса уруш ва меҳнат фахрийлари, ногиронларни эъзозлаш, уларнинг атрофида эҳтиромли муҳит ҳосил қилиш, зарур моддий, маънавий, тиббий ёрдам кўрсатиш чораларини кўришда фаол қатнашиш;

– мустақил Ўзбекистонни янгилаш ва ривожлантиришнинг маънавий-ахлоқий негизларини мустаҳкамлаш, фахрийларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётда фаол иштирок этишлари, бор билим ва салоҳиятларини истиқлол ишига сафарбар этишлари, мустабид совет тузумининг халқимиз, ўлкамиз тараққиётига етказган зарарини чуқур таҳлил қилиш ҳамда жамоатчиликка етказишлари учун зарур шарт-шароитлар яратиш;

– миллий қадриятларимиз, ўзбекона эрксеварлик, ватанпарварлик, меҳнатсеварлик, тотувлик, бошқаларга иззат-икром хислатларини авлоддан-авлодга ўтиб янада бойишига ҳисса қўшиш ёшларни она Ватанга, халқимизга, истиқлол ишига садоқат, буюк келажак учун курашчанлик руҳида тарбиялашда самарали фаолият кўрсатиш;

– фахрийлар ва ногиронларнинг моддий шароитини яхшилаш, улар учун белгиланган имтиёзларнинг, нафақа тўғрисидаги қонунчиликнинг тўла ва ўз вақтида амалга оширилишида раҳнамолик қилиш, бу борада ижрочи ҳокимият оргаларига кўмаклашиш, кексалар, ёрдамга муҳтож ва бошқа турли табақаларга савдо, маданий-маиший, тиббий ёрдамлар кўрсатиш, шу мақсадларга йўналтирилган ишлаб чиқариш, тижорат, ноцирлик, хайрия ишларини амалга ошириш, оммавий тадбирлар ўтказиш;

4. Жамғармани қўллаб-қуватлаш, унинг фаолияти учун зарур шарт-шароитлар яратиш, давлат идорлари, жамоат ташкилотлари ҳамда ишлаб чиқариш корхоналари раҳбарлари, тадбиркорлар, бошқа юридик шахслар ва фуқароларнинг кекса авлод олдидаги фарзандлик бурчи деб ҳисоблансин.

5. Жамғарма барча юридик ва жисмоний шахслар, шу жумладан хорижий хомийлар учун очиқ эканлиги маълум қилинсин.

6. Жойларда жамғарманинг тегишли тузилмаларини ташкил этиш билан боғлиқ бўлган масалаларни ҳал қилиш Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар, Тошкент шаҳар ҳокимликлари зиммасига юклатилсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси «Нуроний» жамғармасининг фаолият кўрсатиши билан боғлиқ бўлган масалалар юзасидан тегишли қарор қабул қилсин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1996 йил 4 декабрь,
ПФ–1655-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ФАРМОНИ

ЯДРО ПОЛИГОНЛАРИДА ВА БОШҚА ЯДРОВИЙ-РАДИАЦИЯ ОБЪЕКТЛАРИДА ҲАРБИЙ ХИЗМАТНИ ЎТАГАН ПЕНСИЯ ЁШИДАГИ ШАХСЛАРНИ ИЖТИМОЙ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ТЎҒРИСИДА

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси,
2002 йил, 4–5-сон, 97-модда)*

«Қарияларни кадрлаш йили» Давлат дастурига мувофиқ ҳамда ядро полигонларида ва бошқа ядровий-радиация объектларида ҳарбий хизматни ўтаган пенсия ёшидаги шахсларни ижтимоий муҳофаза қилишни кучайтириш мақсадида:

1. 2002 йилнинг 1 июнидан бошлаб, ядро полигонларида ва бошқа ядровий-радиация объектларида ҳарбий хизматни ўтаган пенсия ёшидаги шахсларга:

санаторий-курорт йўлланмалари, протез-ортопедия буюмлари (тишни протез қилишдан ташқари) ва эшитиш аппаратлари, шифокорнинг рецепти бўйича дори-дармонлар билан бепул таъминлаш;

2. Ядро полигонларида ва бошқа ядровий-радиация объектларида ҳарбий хизматни ўтаган пенсия ёшидаги шахслар жумласига қирувчи ногиронлар учун қўшимча равишда қуйидаги имтиёз турлари белгилансин:

меҳнат қобилиятини вақтинча йўқотганлик бўйича нафақаларни иш стажидан қатъи назар тўлиқ иш ҳақи миқдоридан тўлаш;

йиллик таътилдан ўзлари учун қулай вақтда фойдаланиш, шунингдек ҳар йили иш ҳақи сақланган ҳолда камида 12 иш куни давомидаги қўшимча таътил олиш;

истиқомат жойида маъмурий туман доирасидаги қишлоқ жойларда жамоат фойдаланадиган автомобиль транспортида (такси бундан мустасно), шунингдек шаҳар атрофида қатновчи темирйўл транспортида ва шаҳар атрофи йўналишларидаги автобусларда бепул юриш.

3. Ядро полигонларида ва бошқа ядровий-радиация объектларида ҳарбий хизматни ўтаган пенсия ёшидаги шахслар жумласига кирувчи ногиронларга саломатликни тиклаш учун қуйидаги миқдорларда йиллик бир йўла моддий ёрдам белгилансин:

1 ва 2-гурӯх ногиронларига – энг оз иш ҳақининг уч қарра миқдорига;

3-гурӯх ногиронларига – энг оз иш ҳақининг икки қарра миқдорига.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта муддатда мазкур Фармонни ижро этиш юзасидан қарор қабул қилсин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2002 йил 30 май,
ПФ–3079-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ФАРМОНИ

2003 ЙИЛНИНГ 1 АПРЕЛИДАН БОШЛАБ
УЙ-ЖОЙ-КОММУНАЛ ХИЗМАТЛАР ҲАҚИНИ
ТЎЛАШ БЎЙИЧА БЕРИЛАДИГАН ИМТИЁЗЛАР
ЎРНИГА КОМПЕНСАЦИЯ ПУЛ ТЎЛОВЛАРИНИ
ЖОРИЙ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

*(Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси,
2003 йил, 3–4-сон, 56-модда)*

Бозор ислохотларини чуқурлаштириш ва иқтисодий эркинлаштириш шароитида аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш борасидаги чора-тадбирларнинг аниқ йўналтирилишини кучайтириш мақсадида:

1. 2003 йилнинг 1 апрелидан бошлаб уй-жой-коммунал хизматлар ҳақини тўлаш бўйича қонунчилик асосида бериладиган имтиёзлар ўрнига энг кам иш ҳақи ҳисобидан табақалаштирилган микдорларда ойлик компенсация пул тўловлари жорий этилсин (иловага мувофиқ).

2. Уй-жой-коммунал хизматлар ҳақини тўлаш бўйича компенсация пул тўловларининг суммаси жисмоний шахсларнинг жами даромадига қўшилиши ҳамда иш ҳақи (пенсиялар) тўланадиган муддатларда тўланиши белгилаб қўйилсин.

3. Республика Давлат бюджети маблағлари ушбу Фармонга мувофиқ уй-жой-коммунал хизматлар ҳақини тўлаш бўйича компенсация пул тўловларини жорий этиш билан боғлиқ сарф-харажатларни молиялаш манбаи этиб белгилансин.

4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги билан биргаликда бир ҳафта муддатда уй-жой-коммунал хизматлар ҳақини тўлаш бўйича компенсация пул тўловлари механизми тўғрисидаги Низомни ишлаб чиқиб, белгиланган тартибда тасдиқласин.

5. 2003 йилнинг 1 апрелидан бошлаб қуйидагилар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Коммунал хизмат кўрсатиш соҳасида иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг янги босқичи тўғрисида» 2001 йил 17 апрелдаги ПФ–2832-сон Фармонининг 6-банди ва 3-илоvasи;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ядро полигонларида ва бошқа ядровий-радиация объектларида ҳарбий хизматни ўтаган пенсия ёшидаги шахсларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш тўғрисида» 2002 йил 30 майдаги ПФ–3079-сон Фармони 1-бандининг учинчи хатбоши ва 4-банди.

6. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги бир ой муддатда:

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги ҳамда бошқа тегишли идоралар билан биргаликда қонунчиликка ушбу Фармондан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги таклифларни Вазирлар Маҳкамасига тақдим этсин;

вазирликлар ва идораларнинг меъёрий ҳужжатлари мазкур Фармонга мувофиқ ҳолга келтирилишини таъминласин.

7. Ушбу Фармон матбуотда эълон қилинсин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2003 йил 27 март,
ПФ–3227-сон

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ФАРМОНИ**

**АҲОЛИНИ ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ ҚИЛИШ
ТИЗИМИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ
ВА МУСТАҲҚАМЛАШГА ОИД ЧОРА-ТАДБИРЛАР
ТЎҒРИСИДА**

*(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами,
2007 йил, 11-сон, 105-модда)*

«Ижтимоий ҳимоя йили» Давлат дастурига мувофиқ ҳамда аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш бўйича чора-тадбирларни амалга оширишда аниқ йўналтирилган ва табақалашган ёндашувни янада кучайтириш, кам таъминланган оилаларни зарур моддий ёрдам кўрсатиш орқали қўллаб-қувватлашни таъминлаш, ижтимоий хизмат кўрсатиш тизими ходимлари меҳнатини рағбатлантириш ва ҳақ тўлаш механизмини такомиллаштириш, шунингдек, аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш мақсадида:

1. Белгилаб қўйилсинки, болали эҳтиёжманд оилаларга, икки ёшгача бўлган фарзанди тарбияси билан банд ишламаётган оналарга нафақа ҳамда кам таъминланган оилаларга моддий ёрдам тайинлаш ва тўлаш фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари томонидан:

ижтимоий адолат, холислик ва ошкоралик тамойилларига қатъий амал қилиш;

кўрсатилаётган моддий ёрдамнинг аниқ йўналтирилишини таъминлаш, уни ҳақиқий эҳтиёжманд оилаларга бериш, боқимандаликка йўл қўймаслик, оилалар даромади ва мол-мулкани ҳар томонлама ҳисобга олиш;

ажратилган маблағлардан мақсадли ва самарали фойдаланиш асосида амалга оширилади.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоят, шаҳар, туманлар ҳокимликлари нафақа ва моддий ёрдам тайинлаш ҳамда тўлаш бўйича белгиланган тартибга риоя қилиш устидан қатъий назорат амалга оширилишини таъминласин.

2. 2007 йилнинг 1 сентябридан:

давлат бюджетидан кам таъминланган оилаларга моддий ёрдам тўлаш учун ажратиладиган бюджет маблағлари ҳажмини, айни вақтда уни тайинлаш ва тўлаш муддатини 6 ойгача узайтирган ҳолда, 1,5 бараварга;

«Мурувват» болалар интернат-уйлари тарбиячилари, ўқув-ёрдамчи ходимлари ва санитар-энагалари иш ҳақи, айни вақтда бир тарбиячи учун иш меъёрини 15–18 нафар боладан 5–6 нафар болага камайтирган ҳолда, ставкаларни тариф сеткаси бўйича бир разрядга кўтариш ҳисобидан;

болалар, қариялар ва ногиронларнинг «Мурувват» ва «Саховат» интернат-уйлари, жисмоний ривожланиш имконияти чекланган ва жисмоний нуқсонлари бўлган шахслар учун ихтисослаштирилган коллежлар, уруш ва меҳнат фахрийлари санаторийлари, ногиронлар реабилитация марказлари ва уйда ижтимоий ёрдам кўрсатиш хизмати ходимларини моддий рағбатлантириш фонди миқдори меҳнатга ҳақ тўлаш фонди ҳисобидан 25 фоизгача оширилсин.

3. 2007 йилнинг 1 июлидан:

уруш ва меҳнат фахрийлари санаторийлари ходимларининг тариф ставкаларига 15 фоиз миқдоридида кўшимча;

жисмоний ривожланиш имконияти чекланган ва жисмоний нуқсонлари бўлган шахслар учун ихтисослаштирилган коллежларда ногирон-ўқувчиларнинг бепул овқатланиши;

уйда ижтимоий ёрдам кўрсатиш хизмати ходимлари, шунингдек, ногирон болаларни уйда ўқитаётган педагоглар учун Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарорлари билан белгиланадиган миқдорларда ойлик йўл ҳақи компенсацияси жорий этилсин.

4. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари, вазирликлар, идоралар, уюшмалар, компаниялар, хўжалик бошқарувининг бошқа органлари, корхоналар, ташкилотлар, хайрия жамғармалари, тадбиркорлик тузилмалари фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари орқали эҳтиёжманд оилаларга ҳар томонлама кўшимча моддий ёрдам кўрсатсин.

Белгилаб қўйилсинки, Ижтимоий ҳимоя йили деб эълон қилинган 2007 йилда хўжалик юритувчи субъектлар ва тадбиркорлик

тузилмалари томонидан фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига юқорида қайд этилган мақсадлар учун ажратиладиган маблағлар даромад солиғидан тўлиқ озод этилади.

5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 23 январдаги 573-қарори билан тасдиқланган «Ижтимоий ҳимоя йили» Давлат дастурида 28 та «Меҳрибонлик» уйи, шунингдек, 86 та санаторий типигадаги ҳамда жисмоний ва руҳий ривожланишдан орқада қолган болалар учун мўлжалланган ихтисослаштирилган мактаб-интернатларни капитал таъмирлаш, жиҳозлаш, улар учун микроавтобуслар сотиб олиш мақсадида давлат бюджетидан қўшимча 8,2 миллиард сўм йўналтириш кўзда тутилганлиги эътиборга олинсин.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Иқтисодиёт вазирлиги ҳамда Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигининг болалар, қариялар ва ногиронларнинг «Мурувват» ҳамда «Саховат» интернат-уйлари, уруш ва меҳнат фахрийлари санаторийлари, ногиронлар реабилитация марказларини капитал таъмирлаш, жиҳозлаш, уларнинг таъминотини янада яхшилаш бўйича жорий йилда ушбу мақсадларга давлат бюджети маблағлари ҳисобидан қўшимча 5,2 миллиард сўм йўналтириш ҳақидаги таклифи маъқуллансин.

6. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, Молия вазирлиги ва бошқа манфаатдор вазирлик ҳамда идоралар билан ҳамкорликда бир ой муддатда амалдаги қонун ҳужжатларига ушбу Фармондан келиб чиққан ҳолда киритиладиган ўзгартиш ва қўшимчалар ҳақида Вазирлар Маҳкамасига таклиф киритсин.

7. Мазкур Фармон ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари Р.Азимов зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикаси
Президенти**

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2007 йил 19 март,
ПФ–3864-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ФАРМОНИ

**ПЕНСИОНЕРЛАРНИ ИЖТИМОЙ ҚЎЛЛАБ-
ҚУВВАТЛАШНИ КУЧАЙТИРИШ БОРАСИДАГИ**
ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

*(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами,
2007 йил, 37–38-сон, 381-модда)*

Аҳоли даромадлари ва фаровонлиги даражасини муттасил ўстириб бориш бўйича аниқ мақсадга йўналтирилган сиёсатни амалга оширишни давом эттириш, кексалар тўғрисидаги ғамхўрликни ҳар томонлама кучайтириш, уларнинг пенсиялари миқдорини ошириш, шунингдек пенсия таъминоти тизимини изчиллик билан такомиллаштириб бориш мақсадида:

1. 2007 йилнинг 1 октябридан пенсияни ҳисоблаш учун қабул қилинадиган иш ҳақининг максимал миқдори энг кам иш ҳақи миқдорининг етти каррасидан саккиз каррасигача миқдорга оширилсин.

2. Мазкур Фармонни бажариш билан боғлиқ сарф-харажатлар Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси маблағлари, шунингдек зарур ҳолларда, Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширилсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги пенсияни ҳисоблашда қабул қилинадиган иш ҳақининг максимал миқдори оширилишини ҳисобга олган ҳолда пенсияларнинг миқдорлари ўз вақтида қайтадан ҳисоблаб чиқилишини таъминласин.

4. Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта муддатда «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Қонунга ушбу Фармондан келиб чиқадиган ўзгартишларни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасига тасдиқлаш учун киритсин.

5. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ш.М. Мирзиёев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2007 йил 17 сентябрь,
ПФ-3921-сон

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ФАРМОНИ**

**1941–1945 ЙИЛЛАРДАГИ УРУШ ВА МЕХНАТ
ФРОНТИ ФАХРИЙЛАРИНИ ИЖТИМОЙ
ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШНИ ЯНАДА КУЧАЙТИРИШ
ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА**

*(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами,
2014 йил, 42-сон, 517-модда)*

1941–1945 йиллардаги уруш ва меҳнат fronti фахрийлари-ни манзилли ижтимоий қўллаб-қувватлашни янада кучайтириш, тиббий ҳамда санаторий-соғломлаштириш соҳасида хизмат кўрсатиш даражаси ва сифатини ошириш ҳисобига уларнинг соғлиғини мустаҳкамлаш учун қулай шарт-шароитлар яратиш мақсадида:

1. 2015 йилдан бошлаб шундай тартиб жорий этилсинки, унга мувофиқ 1941–1945 йиллардаги уруш ва меҳнат фахрийлари йилига бир марта ўзлари учун мақбул муддатларда Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, Ўзбекистон Қасаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши ҳамда республика давлат ва хўжалик бошқаруви органларининг санаторий-соғломлаштириш муассасаларида бепул соғломлаштириш курсидан ўтиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Белгилаб қўйилсинки, уруш ва меҳнат фахрийлари учун санаторий-соғломлаштириш муассасаларига йўлланмалар қиймати Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан қопланади.

2. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги 2015 йил ва ундан кейинги йиллардаги Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети параметрларида уруш ва меҳнат fronti фахрийларини соғломлаштиришга сарфланадиган харажатларни молиялаштириш учун маблағлар ажратилишини назарда тутсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Ўзбекистон Қасаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши ва «Нуроний» жамғармаси:

бир хафта муддатда уруш ва меҳнат fronti фахрийларини соғломлаштириш Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан таъминланадиган Касаба уюшмалари Федерацияси Кенгашига, давлат ва хўжалик бошқаруви органларига қарашли санаторий-соғломлаштириш муассасаларининг рўйхатини аниқлаштирсинлар;

санаторий-соғломлаштириш муассасаларининг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш, уларда уруш ва меҳнат fronti фахрийларининг бекаму кўст соғломлаштирилишини таъминлаш учун зарур шарт-шароитларни яратиш чораларини кўрсинлар.

4. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, Молия вазирлиги, Ўзбекистон Касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши, ўз қарамоғида санаторий-соғломлаштириш муассасалари бўлган вазирликлар, идоралар, компаниялар, уюшмалар ва йирик корхоналар:

бир ой муддатда 1941–1945 йиллардаги уруш ва меҳнат fronti фахрийларини ўз қарамоғидаги санаторий-соғломлаштириш муассасаларида соғломлаштириш тартиби тўғрисидаги Низомни ишлаб чиқиб, тасдиқласинлар, унда уруш ва меҳнат fronti фахрийлари учун йўлланмалар қийматини Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети маблағлари ҳисобига белгиланган нархларда тўлаш тартибини назарда тутсинлар;

Низом тасдиқлангандан кейин 10 кун мобайнида уни вазирликлар ва идоралар ҳайъатларида, компаниялар, уюшмалар ва йирик корхоналарнинг бошқаруви йиғилишларида кўриб чиқсинлар;

кўриб чиқиш натижалари бўйича тегишли идоравий меъерий-ҳуқуқий ҳужжатларни қабул қилсинлар.

5. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги Адлия вазирлиги ҳамда бошқа манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда бир ой муддатда ушбу Фармонга мувофиқ қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар бўйича Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

6. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири Ш.М. Мирзиёев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2014 йил 13 октябрь,
ПФ-4658-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ФАРМОНИ

КЕКСАЛАРНИ ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ВА
МОДДИЙ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШНИ ЯНАДА
КУЧАЙТИРИШ БЎЙИЧА ҚЎШИМЧА
ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

*(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами,
2015 йил, 16-сон, 195-модда)*

«Кексаларни эъозлаш йили» Давлат дастурига мувофиқ ҳамда 100 ёшга тўлган ва ундан ошган шахсларга муносиб эътибор қаратиш, шунингдек пенсионерлар, 1941–1945 йиллардаги уруш ва меҳнат fronti фахрийларини манзилли ижтимоий ҳимоя қилиш ва моддий қўллаб-қувватлашни кучайтириш мақсадида:

1. Ёши 100 га тўлган ва ундан ошган фуқаролар пенсиясига 2015 йилнинг 1 майдан бошлаб, ҳар ойда энг кам иш ҳақининг 100 фоизи миқдорида қўшимча тўлов тўлаш белгилансин.

Белгилаб қўйилсинки, 100 ёшга тўлган ва ундан ошган фуқаролар пенсиясига ҳар ойда тўланадиган қўшимча тўлов Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги Бюджетдан ташқари пенсия жамғармаси маблағлари ҳисобидан молиялаштирилади.

2. 2015 йилнинг 1 майдан уй-жой-коммунал хизматлар ҳақини тўлаш бўйича энг кам иш ҳақининг табақалаштирилган миқдорида ҳар ойда компенсация пул тўловлари бериладиган шахслар имтиёзли тоифаларининг янги рўйхати 1-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

3. Ёши 75 га тўлган ва ундан ошган фуқаролардан уларга тайинланган пенсия ва нафақаларнинг ҳисобланиши, шунингдек қонунчиликда кўзда тутилган имтиёзларнинг қўлланилиши тўғрисидаги текшириш натижаларига кўра аниқланган ортиқча тўланган пенсия ва нафақалар миқдори 2015 йил давомида ҳисобдан чиқарилсин.

4. 2015 йилнинг 1 майдан 2 ва 3-иловаларга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Президентининг айрим фармонларига тузатишлар киритилсин ва баъзи фармонлари ўз кучини йўқотган, деб топилсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда бир ой муддатда:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига қонун ҳужжатларига мазкур Фармондан келиб чиқадиган ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида таклифлар киритсин;

идоравий меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни ушбу Фармонга мувофиқлаштирсин.

6. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири Ш.М. Мирзиёев зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикаси
Президенти**

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2015 йил 14 апрель,
ПФ-4715-сон

Ўзбекистон Республикаси
Президентининг
2015 йил 14 апрелдаги
ПФ-4715-сонли Фармониغا
1-Илова

**Уй-жой-коммунал хизматлар ҳақини тўлаш
бўйича ҳар ойда компенсация пул тўловлари
бериладиган шахсларнинг имтиёзли тоифалари
РЎЙХАТИ**

Т/р	Шахслар тоифаларининг рўйхати	Ҳар ойда бериладиган компенсация пул тўловлари миқдори (энг кам иш ҳақига нисбатан фоизда)
1	1941–1945 йиллардаги уруш ногиронлари ва қатнашчилари, уларга тенглаштирилган шахслардан ташқари	50
2	1941–1945 йиллардаги уруш ногиронлари ва қатнашчиларига тенглаштирилган шахслар	45
3	Ўзгалар парваришига муҳтож ёлғиз пенсионерлар	45
4	Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари ва «Слава» орденининг учала даражаси билан мукофотланган шахслар. Фашист концлагерларининг собиқ вояга етмаган маҳбуслари, Ленинград шаҳри қамали даврида ишлаган фуқаролар, кўриш қобилияти бўйича I гуруҳ ногиронлари, Чернобиль ҳалокати оқибатида жабрланган фуқаролар, ядро полигонлари ва бошқа радиация-ядро объектларида ҳарбий хизматни ўтаган пенсия ёшидаги шахслар	45
5	1941–1945 йиллардаги урушнинг меҳнат fronti қатнашчилари	25

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ҚАРОРИ

**2011–2015 ЙИЛЛАРДА ЁЛҒИЗ КЕКСАЛАР,
ПЕНСИОНЕР ВА НОГИРОНЛАРНИ ИЖТИМОЙ
ҲИМОЯ ҚИЛИШНИ ЯНАДА КУЧАЙТИРИШ БЎЙИЧА
ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА**

*(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами,
2011 йил, 22–23-сон, 229-модда)*

Ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни манзилли ижтимоий ҳимоя қилиш, уларнинг турмуш даражаси ва ҳаёт сифатини ошириш, уларни ижтимоий таъминлаш тизимини такомиллаштириш, шунингдек тиббий-ижтимоий муассасаларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш мақсадида:

1. 2011–2015 йилларда ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилишни янада кучайтириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар Дастури 1-иловага мувофиқ тасдиқлансин. Унда қуйидагилар назарда тутилади:

ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларга ижтимоий хизмат кўрсатишнинг меъёрий-ҳуқуқий базасини янада такомиллаштириш;

ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларга ижтимоий хизмат кўрсатиш тизимини такомиллаштириш, уларга кўрсатилаётган ижтимоий хизматлар турларини кенгайтириш ва сифатини ошириш;

ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни аниқ мақсадли даволаш ва соғломлаштиришни такомиллаштириш, тиббий-ижтимоий реабилитация чораларини ва геронтология ёрдамини кучайтириш;

ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларнинг уй-жой ва маиший шароитларини янада яхшилаш, тиббий-ижтимоий муассасаларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари, вазирликлар, идоралар ва бошқа ташкилотлар – мутасадди ижрочилар 2011–2015 йилларда

ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилишни янада кучайтириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар Дастурида кўзда тутилган тадбирларнинг ўз вақтида ва сифатли амалга оширилишини таъминласин.

2. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги Ўзбекистон Республикасининг 2012–2015 йилларга мўлжалланган Давлат бюджетини шакллантиришда 2011–2015 йилларда ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилишни янада кучайтириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар Дастури тадбирларини амалга оширишни молиялаш учун зарур маблағларни, ушбу мақсадларга ижрочилар ҳамда ҳомийлар маблағларини кенг жалб қилишни ҳисобга олган ҳолда, назарда тутсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги, Молия вазирлиги, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан ҳамкорликда ҳар йили Инвестиция дастурини шакллантиришда ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронлар учун тиббий-ижтимоий муассасаларнинг қурилиши ва реконструкция қилинишига зарур маблағларни бюджет маблағлари ҳисобидан ҳар йили ажратиладиган капитал қўйилмаларнинг марказлаштирилган лимитлари доирасида молиялашнинг прогноз ҳажмига биноан 2-иловага мувофиқ назарда тутсин.

Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси 2-иловада назарда тутилган объектларни қуриш ва реконструкция қилиш бўйича лойиҳа-смета ҳужжатлари экспертизасини ҳамда қурилиш-монтаж ишларининг сифатли бажарилиши устидан давлат архитектура-қурилиш назоратини белгиланган тартибда таъминласин.

4. Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги: бир ой муддатда манфаатдор вазирлик ва идоралар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан ҳамкорликда 2011–2015 йилларда ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилишни янада кучайтириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар Дастури тадбирларини амалга оширишни назарда тутувчи соҳалар бўйича ва

худудий дастурларнинг белгиланган параметрларга мувофиқ ишлаб чиқиши ва тасдиқланишини таъминласин;

Дастурнинг мазкур қарор билан тасдиқланган тадбирларини ўз вақтида ва сифатли амалга ошириш бўйича ишларнинг мувофиқлаштирилишини таъминласин, унинг бажарилиши ва ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилишни кучайтириш чора-тадбирларининг аниқ натижаларини мунтазам кўриб чиқсин;

ҳар чорақда Вазирлар Маҳкамасига 2011–2015 йилларда ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилишни янада кучайтириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар Дастурида белгиланган тадбирлар бажарилишининг бориши ва натижалари ҳақида таҳлилий ахборот киритсин.

5. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Р. Азимов ва Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари А. Арипов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2011 йил 30 май,
ПҚ–1542-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ҚАРОРИ

«КЕКСАЛАРНИ ЭЪЗОЗЛАШ ЙИЛИ»
ДАВЛАТ ДАСТУРИ ТЎҒРИСИДА

*(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами,
2015 йил, 8-сон, 91-модда)*

Кексаларнинг ҳаёт даражаси ва сифатини янада яхшилаш, уларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш кўламини кенгайтириш, ёши улуғ инсонлар, айниқса, 1941–1945 йиллардаги уруш ва меҳнат fronti фахрийларига ижтимоий, пенсия таъминоти ва тиббий хизмат кўрсатишни такомиллаштириш, оила ва жамиятда, ёшларни ўзбек халқининг кўп асрлик кадрият ва анъаналари руҳида тарбиялашда кексаларнинг ўрнини мустаҳкамлаш мақсадида, шунингдек 2015 йилнинг «Кексаларни эъзозлаш йили» деб эълон қилиниши муносабати билан:

1. «Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дастурини амалга оширишнинг устувор вазифа ва йўналишлари этиб қўйидагилар белгилансин:

кексаларга ғамхўрлик кўрсатиш ва эътиборни кучайтириш, уларнинг ҳаёт даражаси ва сифатини ошириш учун қулай ташкилий-ҳуқуқий шарт-шароитлар яратишга қаратилган қонунчилик ва меъёрий-ҳуқуқий базани янада такомиллаштириш, пенсия таъминоти ва ижтимоий қўллаб-қувватлаш тизимини такомиллаштириш, ёши улуғ инсонларга давлат хизматлари, шу жумладан, турли маълумотнома ва тасдиқловчи ҳужжатларни олиш хизматлари кўрсатишнинг энг қулай тизимини шакллантириш;

кексалар, авваламбор, фашизм устидан қозонилган ғалаба ва Ватанимизни қайта тиклашга муносиб ҳисса қўшган 1941–1945 йиллардаги уруш ва меҳнат fronti фахрийларини манзилли ижтимоий ҳимоя қилиш ва қўллаб-қувватлашни кучайтириш, ёши улуғ инсонлар, биринчи навбатда, ёлғиз қариялар ва ногиронларга кўрсатиладиган ижтимоий ва маиший хизматлар рўйхатини кенгайти-

риш, уларни фаровон ва муносиб турмуш шароитлари билан таъминлаш учун маҳаллалар, «Нуроний» жамғармаси, бошқа нодавлат ташкилотлар ва ижтимоий тузилмалар томонидан моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш миқёсини ошириш;

фахрийлар ва ёши улуғ инсонларга тиббий ва ижтимоий хизмат кўрсатиш даражаси ва сифатини ошириш, уларни тизимли асосда соғломлаштиришни ташкил этиш, профилактика тадбирларини кўпайтириш, кўриш ва эшитиш органлари, таянч-харакат тизими ва юрак-қон томир касалликларини даволашнинг замонавий усуллари билан қамраб олиш ва улардан фойдаланишни кенгайтириш, кексалар ва ногиронларни ёрдамчи ҳамда техник реабилитация воситалари билан, жумладан, имтиёзли асосда таъминлаш, кексаларга хизмат кўрсатишга ихтисослаштирилган санаторий-соғломлаштириш ва ижтимоий хизмат кўрсатиш муассасаларининг моддий-техник базасини янада мустаҳкамлаш;

мамлакатимизнинг мудофаа қобилияти, иқтисодий, маданий ва интеллектуал салоҳиятини ошириш, жамиятимизда тинчлик, тотувлик ва барқарорлик муҳитини мустаҳкамлашга бебаҳо ҳисса қўшган, соғлом ва баркамол униб-ўсаётган авлодни тарбиялашда фаол иштирок этаётган кекса авлод вакилларига муносиб эътибор қаратиш ва уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш бўйича кенг қўламли чора-тадбирларни тизимли асосда амалга ошириш, оила ва жамиятда ёши улуғ инсонларнинг ўрни ва обрўсини ошириш, болалар ва ёшларни ота-оналарни, ҳар бир нуронийни чуқур ҳурмат қилиш, эъзозлаш ва уларга ғамхўрлик кўрсатиш туйғуси руҳида тарбиялаш бўйича аниқ тадбирларни амалга ошириш;

ҳар бир кексага ҳар томонлама эътибор қаратиш бўйича амалга оширилаётган ишлар самарадорлигини кучайтириш ва ошириш, кексаларнинг ҳаёт фаолияти ва дам олишини ташкил этиш тизимини сифат жиҳатидан янги bosқичга кўтариш, бунда улар учун туман ва маҳаллаларда мулоқот марказлари, қизиқиши бўйича клублар ташкил этишга алоҳида эътибор қаратиш, жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланишлари учун шароит яратиш, телевидение, оммавий ахборот воситалари, кинотеатрлар, театр ва бошқа маданий-маърифий муассасаларда ёши улуғ инсонларнинг қизи-

кишларига мос мавзуда янги махсус кўрсатувлар, спектакль ва фильмлар яратиш ва эфирга узатиш ҳажмини кўпайтириш;

махаллалар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ташкилий тузилмасида кексалар ва ногиронларга доимий эътибор қаратадиган секторни мустаҳкамлаш, бунда уларга хизмат кўрсатадиган идора ва хизматлар, биринчи навбатда, пенсия, ижтимоий ва тиббий таъминот хизматлари фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилишни назарда тутиш.

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2014 йил 12 декабрдаги Ф-4393-сон фармойишига мувофиқ тузилган Республика комиссияси томонидан манфаатдор вазирлик ва идоралар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари, жамоат ва нодавлат ташкилотлари ҳамда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари билан ҳамкорликда ишлаб чиқилган «Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дастури иловага мувофиқ тасдиқлансин.

3. Республика комиссиясига (Ш. Мирзиёев) «Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дастурига киритилган тадбирларнинг тўлиқ, ўз вақтида ва сифатли бажарилишини ташкил этиш ва назорат қилиш юклансин.

Республика комиссияси:

бир ҳафта муддатда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри, туман ва шаҳарларда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси ва тегишли ҳудудлар ҳокимлари бошчилигида Давлат дастурини амалга ошириш бўйича тегишли комиссиялар ташкил этилишини таъминласин ва уларнинг зиммасига Давлат дастурида белгиланган вазифаларнинг сўзсиз, тўлиқ ва ўз вақтида бажарилиши учун шахсий жавобгарлик юкласин;

икки ҳафта муддатда вазирликлар, идоралар, компаниялар, уюшмалар ва бошқа хўжалик бирлашмалари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари томонидан ҳар бир вазирлик ва идора, ҳудуд, шаҳар, туман ва аҳоли пунктларининг «Кексаларни эъзозлаш йили» бўйича ҳудудий ва тармоқ дастурлари ишлаб чиқилиши ҳамда қабул қилинишини таъминласин;

республика давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, шунингдек жойлардаги давлат ҳокимияти органлари даражасида тасдиқланган Давлат дастурига киритилган тадбирларни ўз вақтида ва сифатли бажариш бўйича ишларни мувофиқлаштирсин ва ушбу тадбирлар амалга оширилиши устидан тизимли назорат ўрнатсин;

ҳар чорак яқунлари бўйича «Кексаларни эъозлаш йили» Давлат дастурида белгиланган тадбирлар бажарилиши тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президенти девонига ахборот бериб борсин.

4. Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги, Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси, Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги:

босма ва электрон оммавий ахборот воситалари, шу жумладан, интернет-ресурсларни жалб этган ҳолда, аҳоли ўртасида «Кексаларни эъозлаш йили» Давлат дастурининг мақсад ва вазифалари, уни амалга ошириш бўйича асосий йўналишлар ва чора-тадбирлар мунтазам ва кенг кўламда ёритилишини;

давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, жойлардаги давлат ҳокимияти органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва нодавлат ноижорат ташкилотларнинг Давлат дастурида назарда тутилган тадбирларни амалга оширишдаги иштироқи ва қўшган аниқ ҳиссасини акс эттирган ҳолда, Давлат дастурининг бажарилиши ҳақида кенг жамоатчиликни мунтазам хабардор қилиб боришни таъминласин.

5. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири Ш. Мирзиёев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2015 йил 18 февраль,
ПҚ-2302-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ
ҚАРОРИ

ЎЗГАЛАР ПАРВАРИШИГА МУҲТОЖ ЁЛҒИЗ
КЕКСАЛАР, ПЕНСИОНЕРЛАР ВА НОГИРОНЛАРГА
ИЖТИМОЙ ЁРДАМ КЎРСАТИШНИ
КУЧАЙТИРИШ ТЎҒРИСИДА

*(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами,
2002 йил, 5–6-сон, 46-модда)*

Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 24 январдаги 30-сон қарори билан тасдиқланган «Қарияларни кадрлаш йили» давлат дастурининг 3.9-бандини бажариш ҳамда ўзгалар парваришига муҳтож ёлғиз кексалар, пенсионерлар ва ногиронларнинг уйига бориб ижтимоий хизмат кўрсатиш билан тўлиқ камраб олинишини таъминлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигига бандликка кўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш марказлари орқали, ушбу марказларда рўйхатга олинган ишсиз фуқароларни, ҳақ тўланадиган жамоат ишларини ташкил этиш йўли билан, ўзгалар парваришига муҳтож ёлғиз кексалар, пенсионерлар ва ногиронларнинг уйига бориб ижтимоий ёрдам кўрсатишга жалб этиш топширилсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, ўзгалар парваришига муҳтож ёлғиз кексалар, пенсионерлар ва ногиронларнинг уйига бориб ижтимоий хизмат кўрсатишга бандликка кўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш марказлари орқали жалб этиладиган ишсиз фуқароларга иш ҳақи тўлаш (шу жумладан ижтимоий суғуртага ажратмалар) билан боғлиқ харажатларни маблағ билан таъминлаш Иш билан таъминлашга кўмаклашиш давлат жамғармаси маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

3. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги ҳамда Молия вазирлиги ишсиз фуқароларни ёлғиз кексалар, пенсионерлар ва ногиронларнинг уйига

бориб ижтимоий хизмат кўрсатишга жалб этиш тартибини бир ой муддатда ишлаб чиқсинлар ва тасдиқласинлар, унда бир нафар ходим ҳисобига хизмат кўрсатиш нормативларини белгилаш, жалб этиладиган ишсиз фуқароларни уларнинг муайян контингентга хизмат кўрсатишга яроқлилиги ва хоҳишини ҳисобга олган ҳолда комиссия йўли билан танлаш, ушбу ишларни ташкил этиш билан боғлиқ харажатларни Иш билан таъминлашга кўмаклашиш жамғармаси маблағлари ҳисобидан қоплаш тартиби, шунингдек ижтимоий хизмат кўрсатишнинг тўлиқлиги ва сифатини самарали назорат қилиш механизми назарда тутилсин.

4. Вазирлар Маҳкамасининг «Ҳақ тўланадиган жамоат ишларини ташкил қилиш тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида» 1999 йил 19 июлдаги 353-сон қарорига (Ўзбекистон Республикаси ҚТ, 1999 й., 7-сон, 40-модда) иловага мувофиқ қўшимчалар киритилсин.

5. Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз фуқароларга ижтимоий ёрдам кўрсатишда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ролини ошириш тўғрисида» 2000 йил 29 июлдаги 288-сон қарори ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

6. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Р.С. Азимов зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири**

Ў. СУЛТОНОВ

Тошкент шаҳри,
2002 йил 29 март,
106-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ
ҚАРОРИ

«ФУҚАРОЛАРНИНГ ДАВЛАТ ПЕНСИЯ ТАЪМИНОТИ
ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУНИГА ҲАМДА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ
МЕХНАТ КОДЕКСИГА ЎЗГАРТИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР
КИРИТИШ ҲАҚИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА ОШИРИШ
УЧУН ЗАРУР БЎЛГАН НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ
ҲУЖЖАТЛАРНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

*(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами,
2011 йил, 14-сон, 142-модда)*

«Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Ўзбекистон Республикасининг 2010 йил 22 декабрдаги ЎРҚ–272-сонли Қонунини бажариш юзасидан Вазирлар Маҳкамаси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Қуйидаги янгиланган:

Болаликдан ногиронларга ва ўн саккиз ёшга тўлмаган ОИВ инфекциясига чалинган шахсларга нафақалар тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисидаги низом 1-иловага мувофиқ;

Пенсия тайинлаш учун зарур бўлган иш стажига эга бўлмаган қарияларга ва меҳнатга лаёқатсиз фуқароларга нафақалар тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисидаги низом 2-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда Вазирлар Маҳкамасига:

бир ой муддатда – «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига давлат пенсиялари миқдорларини иш ҳақининг яқка тартибдаги коэффицентлари-

ни қўллаган ҳолда ҳисоблаш тартибини жорий этишни назарда ту-
тувчи ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида таклифларни;

икки ой муддатда – ногиронликни ва касбий меҳнатга лаёқат-
ни йўқотиш даражасини аниқлашнинг аниқ мезонларини белги-
ловчи тегишли норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тасдиқлаш бўйи-
ча Ҳукумат қарори лойиҳасини;

уч ой муддатда – давлат пенсияларини тайинлаш ва тўлашнинг
бирхиллаштирилган тартибини, пенсия имтиёзларини қўллашни ва
фуқароларнинг пенсия таъминоти билан боғлиқ бошқа масалалар-
ни тасдиқлаш бўйича Ҳукумат қарори лойиҳасини киритсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг 4-иловага муво-
фиқ айрим қарорлари ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

5. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги манфаатдор
вазирликлар ва идоралар билан биргаликда бир ой муддатда идо-
равий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ушбу қарорга мувофиқ-
лаштирасин.

6. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбеки-
стон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Р.С. Ази-
мов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2011 йил 7 апрель,
107-сон

Вазирлар Маҳкамасининг
2011 йил 7 апрелдаги
107-сон қарорига
2-илова

**Пенсия тайинлаш учун зарур бўлган иш стажига эга
бўлмаган қарияларга ва меҳнатга лаёқатсиз фуқароларга
нафақалар тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисида
НИЗОМ**

I. Умумий қоидалар

1. Ушбу Низом «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ давлат пенсияси тайинлаш учун зарур бўлган иш стажига эга бўлмаган қарияларга ва меҳнатга лаёқатсиз фуқароларга ҳар ойлик нафақалар (кейинги ўринларда нафақа деб аталади) тайинлаш ва тўлаш тартибини белгилайди.

Нафақа Ўзбекистон Республикаси фуқароларига, шунингдек Ўзбекистон Республикасида доимий яшайдиган хорижий фуқароларга ва фуқаролиги бўлмаган шахсларга берилади.

2. Мазкур Низом бўйича:

ёшга доир нафақа;

ногиронлик нафақаси (болаликдан ногиронлардан ташқари);
боқувчисини йўқотганлик нафақаси тайинланади.

3. Нафақа олиш ҳуқуқига эга бўлган шахслар нафақа олиш ҳуқуқи пайдо бўлгандан сўнг бирор-бир муддат билан чеклашсиз, исталган вақтда унинг тайинланиши учун мурожаат қилишлари мумкин.

4. Нафақа қонун ҳужжатларида белгиланган миқдорда тайинланади. Нафақаларни тайинлаш ва тўлаш Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасининг туман (шаҳар) бўлимлари (кейинги ўринларда Пенсия жамғармаси бўлими деб аталади) томонидан амалга оширилади.

II. Ёшга доир нафақалар

5. Ёшга доир нафақа:

иш стажига эга бўлмаган;

«Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 37-моддаси биринчи қисмининг «а», «б», «в» ва «г» бандларида назарда тутилган 5 йилдан кам иш стажига эга бўлмаган шахсларга тайинланади.

6. Ёшга доир нафақа:

эркакларга – 65 ёшга етганларида;

аёлларга – 60 ёшга етганларида тайинланади.

7. Ҳақ тўланадиган иш бажараётган ёки бошқа даромад манбаига эга бўлган (алиментлар ёки стипендиялар олиш бундан мустасно) шахсларга ёшга доир нафақа тайинланмайди.

8. Иш стажига эга бўлмаган шахсга ёшга доир нафақа меҳнатга лаёқатли вояга етган фарзандлари, қариндошлари ёки Ўзбекистон Республикасининг Оила кодексига мувофиқ уларни таъминлашга мажбур бўлган бошқа шахслар бўлмаган тақдирда тайинланади.

Пенсия жамғармаси бўлими томонидан фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари билан биргаликда ўтказилган текширишда иш стажига эга бўлмаган ва ёшга доир нафақа сўраб мурожаат этган шахсни таъминлашга мажбур бўлган қариндошларининг ёки бошқа шахсларнинг моддий ночорлиги аниқланган ҳолларда, ёшга доир нафақа ёшга доир нафақа сўраб мурожаат қилган шахсга моддий ёрдам бера олмайдиган қариндошлар ёки бошқа шахслар бор бўлган тақдирда ҳам ёшга доир нафақа тайинланиши мумкин.

III. Ногиронлик нафақалари

9. Ногиронлик нафақаси ногиронлик содир бўлган ҳолларда, ёшидан қатъи назар, иш стажига эга бўлмаган I ва II гуруҳ ногиронларига фақат меҳнат қобиляти доимий ёки узоқ муддатга йўқотилганда тайинланади ва тўланади.

10. Меҳнат фаолиятига лаёқати чекланганлиги даражасини аниқлаш учун тиббий текшириш (меҳнатга лаёқати доимий ёки

узоқ муддат йўқотилганда) Пенсия жамғармаси бўлимлари йўлланмалари бўйича тиббий-меҳнат эксперт комиссиялари (кейинги ўринларда ТМЭК деб аталади) томонидан амалга оширилади.

11. Фуқаро меҳнат фаолиятига лаёқатли эмас ёки унга меҳнат фаолияти билан шуғулланиш мумкин эмаслиги (ёки зид эканлиги) белгиланган тақдирда ТМЭК меҳнат қобилиятининг доимий ёки узоқ муддатга йўқотилганлиги тўғрисида тегишли хулоса чиқаради.

Қабул қилинган хулоса асосида ТМЭК етти кун муддатда тиббий текшириш далолатномасидан кўчирмани фуқарони текширишга юборган Пенсия жамғармаси бўлимига жўнатади.

12. Ишлаётган ёки ҳаёт кечиришнинг бошқа манбаларига (алиментлар ёки стипендиялар олиш бундан мустасно) эга бўлган I гуруҳ ногиронларига ва II гуруҳ ногиронларига нафақа тайинланмайди.

13. Ногиронлик нафақаси меҳнатга лаёқат йўқотилишининг бутун даври учун тайинланади.

IV. Боқувчисини йўқотганлик нафақаси

14. «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни бўйича давлат пенсияси олиш ҳуқуқига эга бўлмаган шахснинг қарамоғида бўлган оиланинг меҳнатга лаёқатли бўлмаган аъзолари боқувчисини йўқотганлик нафақаси олиш ҳуқуқига эгадирлар.

«Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 19-моддасида айтиб ўтилган шахслар оиланинг меҳнатга лаёқатсиз аъзолари жумласига кириптилади.

15. Боқувчисини йўқотганлик нафақаси вафот этганнинг оила аъзоларига вафот этган фуқаро олган ёки олиш ҳуқуқига эга бўлган нафақага фоиз нисбатида қуйидаги миқдорларда белгиланади:

а) оиланинг уч ва ундан ортиқ меҳнатга лаёқатсиз аъзосига – нафақанинг 100 фоизи;

б) оиланинг меҳнатга лаёқатсиз икки аъзосига – нафақанинг 75 фоизи;

в) оиланинг меҳнатга лаёқатсиз бир аъзосига – нафақанинг 50 фоизи.

16. Нафақа олиш ҳуқуқига эга бўлмаган шахс вафот этган тақдирда вафот этганнинг оила аъзоларига нафақа ушбу Низомнинг 15-бандида назарда тутилган тартибда белгиланади. Бунда боқувчисини йўқотганлик нафақаси миқдори пенсия тайинлаш учун зарур бўлган иш стажига эга бўлмаган қариялар ва меҳнатга лаёқатсиз фуқароларнинг нафақаси миқдоридан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

16¹. Боқувчисини йўқотганлик нафақасини олиш ҳуқуқига эга бўлган оила аъзоларининг барчасига ушбу Низомда белгиланган миқдорда битта умумий нафақа тайинланади. Оила аъзосининг талабига кўра унинг нафақадаги улуши ажратилади ва унга алоҳида тўланади. Бунда тайинланган нафақанинг умумий миқдори олувчиларнинг умумий сонига бўлинади.

Бошқа туманда (шаҳарда) яшайдиган оила аъзоси ўзига нафақа улушини тайинлаш ёки ажратиш тўғрисидаги ариза билан мурожаат қилганда, мурожаат қилганнинг яшаш жойи бўйича Пенсия жамғармаси бўлими оиланинг барча аъзоларига ҳужжатларни расмийлаштирадиган ёки ушбу оиланинг амалдаги ҳужжатлар йиғмажилди турган Пенсия жамғармаси бўлимига тегишли хабарномани юборади. Хабарномага ариза ва янгидан мурожаат қилган оила аъзосининг нафақа олиш ҳуқуқини тасдиқлайдиган ҳужжатлар илова қилинади. Ушбу ҳолатда нафақа боқувчисини йўқотганлик нафақасидан улуш ажратиб бериш тўғрисида мурожаат қилинган ойдан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб тайинланади.

Йиғмажилдни расмийлаштиришда барча ҳолларда унга оила ҳар бир аъзосининг нафақага бўлган ҳуқуқини тасдиқлайдиган барча ҳужжатлар тикиб қўйилади.

Оила аъзосига нафақадан улуш ажратилишида ушбу Низомнинг 15-бандида белгиланган талабларга риоя этилади.

V. Нафақаларни тайинлаш

17. Нафақа тайинлаш тўғрисидаги ариза (кейинги ўринларда ариза деб аталади) ариза берувчининг яшаш жойи бўйича Пенсия жамғармаси бўлимига берилади.

18. Аризага қуйидаги ҳужжатлар илова қилинган бўлиши керак:

а) ариза берувчининг ёшени тасдиқлайдиган ҳужжат (паспорт ёки туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома нусхаси);

б) иш стажига эга бўлмаган шахсга ёшга доир нафақа тайинлашда – ариза берувчининг яшаш жойидаги фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органидан берилган маълумотнома, унда ариза берувчининг барча оила аъзоларининг, шу жумладан, алоҳида яшайдиган вояга етган меҳнатга лаёқатли аъзолари (ёки уларнинг йўқлиги), уларнинг фамилияси, исми ва отасининг исми, туғилган йиллари, қариндошлик даражаси, ариза берувчи оиласи ҳар бир аъзосининг турмуш кечириш манбалари кўрсатилган бўлиши керак;

в) ёшга доир нафақа тайинлаш учун етарли иш стажига эга бўлмаган шахслар учун ёшга доир нафақа тайинлашда, «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 37-моддаси биринчи қисмининг «а», «б», «в» ва «г» бандларида назарда тутилган 5 йилдан кам иш стажига эга бўлганда – меҳнат дафтarchаси;

г) боқувчисини йўқотганлик нафақаси тайинлашда – боқувчининг вафот этганлиги тўғрисидаги гувоҳнома ва боқувчисини йўқотган тақдирда нафақа олиш ҳуқуқига эга бўлган оила аъзоларининг туғилганлиги тўғрисидаги ҳужжатлар (паспорт ва/ёки туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома) нусхалари.

Пенсия жамғармаси бўлими аризага:

ногиронлик нафақаси тайинлашда – ушбу Низомнинг 9-бандида кўрсатилган шахсларни;

боқувчисини йўқотганлик нафақаси тайинлашда – ушбу Низомнинг 9-бандида кўрсатилган вафот этган шахсни Пенсия жамғармаси бўлими томонидан тиббий-меҳнат эксперт комиссиясидан олинган тиббий текшириш далолатномасидан кўчирмани илова қилади.

Иш стажига эга бўлмаган шахсга ёшга доир нафақа тайинлаш тўғрисидаги аризада меҳнатга лаёқатли фарзандларининг, қариндошларининг ёки Ўзбекистон Республикасининг Оила кодексига мувофиқ уларни таъминлаши шарт бўлган бошқа шахсларнинг борлиги ва ариза берувчининг жами даромади тўғрисидаги маълумотлар мажбурий тартибда кўрсатилиши зарур.

19. Аризани қабул қилган Пенсия жамғармаси бўлими томонидан ариза берувчига ариза қабул қилинган сана кўрсатилган ҳолда ариза ва унга илова қилинган ҳужжатлар қабул қилинганлиги тўғрисида тилхат берилади.

20. Ариза барча зарур ҳужжатлар билан тушган кундан бошлаб ўн кундан ортиқ бўлмаган муддатда кўриб чиқилади.

Пенсия жамғармаси бўлими томонидан ушбу Низомнинг 18-бандига мувофиқ ариза барча зарур ҳужжатлар билан бирга қабул қилинган кун нафақа тайинлаш учун мурожаат қилинган кун ҳисобланади.

Агар ариза почта орқали жўнатилса ва бунда барча зарур ҳужжатлар тақдим этилган бўлса, у ҳолда ариза жўнатилган жойдаги почта штемпелида кўрсатилган сана нафақа тайинлаш учун мурожаат қилинган кун ҳисобланади.

Аризага зарур бўлган ҳужжатларнинг айримлари илова қилинмаган ҳолларда, ариза берувчига уч кун муддатда қўшимча равишда қандай ҳужжатлар тақдим этилиши кераклиги маълум қилинади. Агар ушбу ҳужжатлар қўшимча ҳужжатлар тақдим этилиши зарурлиги тўғрисидаги билдиришнома олинган кундан бошлаб уч ойдан кечикмай тақдим этилса, ариза қабул қилинган кун нафақа тайинлаш учун мурожаат қилинган кун ҳисобланади.

21. Нафақа барча зарур ҳужжатлар мавжуд бўлган тақдирда мурожаат қилинган кундан бошлаб тайинланади.

22. Нафақа тайинлаш рад этилган тақдирда Пенсия жамғармаси бўлими ушбу Низомнинг 20-бандида кўрсатилган муддат мобайнида рад этиш сабаби (сабаблари) ва қабул қилинган қарор юзасидан шикоят қилиш тартибини кўрсатиб, ариза берувчи томонидан тақдим этилган барча ҳужжатларнинг асл нусхаларини илова қилган ҳолда билдиришномани ариза берувчининг қўлига беради ёки почта орқали жўнатади.

23. Нафақа тайинлаш ёки нафақа тайинлашни рад этиш тўғрисидаги қарор юзасидан ариза берувчи томонидан бевосита судга ёки Пенсия жамғармаси бўлимининг юқори органига шикоят қилиниши мумкин.

24. Ариза тақдим этилган барча ҳужжатлар билан бирга ва нафақа тайинлаш тўғрисидаги қарор нафақа олувчининг алоҳида шахсий ҳужжатлар йиғмажилдида сақланади.

VI. Нафақаларни тўлаш

25. Нафақаларни тўлаш ҳар ойда, Пенсия жамғармаси бўлимлари томонидан белгиланган муддатларда, бироқ жорий тўлов ойдан кечикмай амалга оширилади.

Нафақалар қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ишончнома бўйича тўланиши мумкин.

Нафақа олувчининг доимий пропискаси бўлмаса ва у фақат вақтинча прописка қилинган бўлса (Тошкент шаҳрида ва Тошкент вилоятида келган жойи бўйича ҳисобга олинган бўлса), нафақа вақтинчалик прописка (Тошкент шаҳрида ва Тошкент вилоятида келган жойи бўйича ҳисобга олиш)нинг амал қиладиган муддати мобайнида тўланади. Ўзбекистон Республикасида доимий яшайдиган хорижий фуқарога ёки фуқаролиги бўлмаган шахсга нафақа яшаш ҳужжати амал қиладиган муддат давомида тўланади.

26. Қайта тиббий текширишдан ўтказиш муддати ўтказиб юборилганда нафақаларни тўлаш «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 55-моддасида назарда тутилган тартибда амалга оширилади.

Нафақа олувчи Ўзбекистон Республикаси ҳудуди доирасида доимий яшаш учун бошқа туман (шаҳар)га кўчганда нафақани тўлаш янги яшаш жойи бўйича тегишли Пенсия жамғармаси бўлими томонидан нафақа олувчининг шахсий ҳужжатлар йиғмажилди олингандан кейин шу туман (шаҳар)да давом эттирилади. Бундай ҳолда нафақа тўлаш илгариги яшаш жойи бўйича нафақа тўлаш тўхтатилган вақтдан бошлаб давом эттирилади. Нафақа олувчиларни ҳисобдан чиқариш ва янги яшаш жойида ҳисобга олиш тартиби, шунингдек уларнинг йиғмажилдларини жўнатиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан белгиланади.

Нафақа олувчи доимий яшаш учун Ўзбекистон Республикаси ташқарисига чиқиб кетганда нафақа тўлаш тўхтатилади.

Нафақа тўлашнинг тўхтатилиши ёки қайта тикланишига олиб келадиган бошқа ҳолатлар (нафақа тайинланган шахслар тўлиқ давлат таъминотига ўтказилганда ёки «Меҳрибонлик», «Саховат», «Мурувват» уйлари ва шу қабиларга юборилганлиги ёки ундан қайтиб келганлиги сабабли тўлиқ давлат таъминотидан чиқарил-

ганда) пайдо бўлганда, нафақа тўлаш тегишли ҳолатлар пайдо бўлган ойдан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб тўхтатилади ёки тикланади.

27. Нафақа олувчи озодликдан маҳрум этишга ҳукм этилган тақдирда тайинланган нафақани тўлаш тўхтатилади ва жазодан озод этилгандан кейин тикланади.

28. Олувчи томонидан ўз вақтида талаб қилинмаган ҳисобланган нафақа суммаси уни олиш учун мурожаат қилишдан олдинги ўн икки ойдан ортиқ бўлмаган муддат учун бир йўла тўланади.

Пенсия жамғармаси бўлимининг айби билан ўз вақтида олинмаган нафақа суммаси бирор-бир муддат билан чеклашсиз бир йўла тўланади.

29. Пенсия тайинлаш учун зарур бўлган иш стажига эга бўлмаган, нафақаларнинг ҳар хил турларини олиш ҳуқуқига эга бўлган қарияларга ва меҳнатга лаёқатсиз фуқароларга уларнинг танлови бўйича нафақаларнинг бир тури тайинланади.

30. Тўланаётган нафақалар миқдорини ўзгартиришга ёки нафақа тўлаш тўхтатилишига сабаб бўлувчи ҳолатлар пайдо бўлган тақдирда, нафақа олувчи бу ҳақда ўн кун муддатда унга нафақа тўлайдиган Пенсия жамғармаси бўлимига хабар қилиши шарт.

I гуруҳ ногиронларига ва II гуруҳ ногиронларига, ёшга доир ёки боқувчисини йўқотганлик нафақаси тайинланган нафақа олувчиларга, агар улар ҳақ тўланадиган ишни бажариши ёки даромаднинг бошқа манбаига эга эканликлари (алиментлар ёки стипендиялар олиш бундан мустасно) аниқланса, нафақа тўлаш тўхтатилади.

Нафақадан чегирмалар «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 65-моддасида белгиланган тартибда амалга оширилиши мумкин.

31. Нафақа олувчига тегишли бўлган ва унинг вафоти муносабати билан тўлиқ олинмай қолган нафақа суммаси меросга киритилмайди ва унинг ота-онасига, эрига (хотинига), шунингдек нафақа олувчи вафот этган кунда у билан бирга яшаётган оила аъзоларига тўланади.

Нафақа олувчи вафот этган ой учун тўлиқ олинмай қолган сумма юқорида кўрсатиб ўтилган шахсларга мазкур ойнинг нафақа олувчи вафотигача бўлган кунлари учун тўланади.

Бир неча шахс мурожаат қилишганда уларга тегишли сумма улар ўртасида тенг тақсимланади.

Кўрсатиб ўтилган сумма унинг учун нафақа олувчи вафотидан кейин 6 ойдан кечикмай мурожаат қилинган тақдирда тўланади.

VII. Нафақаларни қайта ҳисоблаб чиқиш

32. Нафақалар:

оиланинг боқувчисини йўқотганлик нафақаси тайинлашда ҳисобга олинадиган сон таркиби ўзгарганда;

қонун ҳужжатларига мувофиқ нафақа миқдори ўзгарганда қайта ҳисоблаб чиқилади.

33. Боқувчисини йўқотганлик нафақасини тайинлашда оиланинг ҳисобга олинадиган сон таркиби ўзгарганда, тайинланган нафақани қайта ҳисоблаб чиқиш ушбу ҳолатлар бошланган ойдан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб амалга оширилади.

VIII. Яқунловчи қоидалар

34. Нафақа олувчига «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ давлат пенсияси турларидан бири тайинланганда нафақа тўлаш тўхтатилади, пенсия эса нафақа охириги марта тўланган ойдан кейинги ойнинг биринчи кунидан бошлаб тўланади.

35. Нафақаларни тўлаш, етказиб бериш ва қайта юбориш бўйича харажатлар Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси маблағлари ҳисобига амалга оширилади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ
ҚАРОРИ

ДАВЛАТ ПЕНСИЯЛАРИНИ ТАЙИНЛАШ ВА ТЎЛАШ
ТАРТИБИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШГА
ЙЎНАЛТИРИЛГАН НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ
ҲУЖЖАТЛАРНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

*(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами,
2011 йил, 37-сон, 377-модда)*

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Мехнат кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга ошириш учун зарур бўлган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тасдиқлаш ҳақида» 2011 йил 7 апрелдаги 107-сон қарорини бажариш юзасидан Вазирлар Маҳкамаси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Қуйидагилар:

Давлат пенсияларини тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисидаги низом 1-иловага мувофиқ;

Пенсияни ҳисоблаш учун қабул қилинадиган иш ҳақини иш ҳақининг якка тартибдаги коэффицентларини қўллаган ҳолда қайта ҳисоблаб чиқиш тартиби тўғрисидаги низом 2-иловага мувофиқ тасдиқлансин ва 2011 йил 1 октябрдан бошлаб амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Мехнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда уч ой муддатда:

чет элда ишлаган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари ва иш вақтини ҳисобга олиб бўлмайдиган шахсларнинг айрим тоифалари томонидан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига суғурта бадаллари тўлаш тартибини, шунингдек уларнинг пенсияни ҳисоблаш

учун қўлланадиган меҳнат стажини ва амалдаги иш ҳақи миқдори-
ни ҳисобга олиш тартибини назарда тутадиган қарор лойиҳасини
кўриб чиқиш учун Вазирлар Маҳкамасига киритсинлар;

Имтиёзли шартларда пенсия олиш ҳуқуқини берадиган иш-
лаб чиқаришлар, муассасалар, ишлар, касблар, лавозимлар ва
кўрсаткичлар рўйхатларини қўллашга доир йўриқномани ишлаб
чиқсинлар ва белгиланган тартибда тасдиқласинлар.

3. Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг 3-иловага муво-
фиқ айрим қарорлари ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги манфаатдор
вазирликлар ва идоралар билан биргаликда бир ой муддатда идо-
равий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ушбу қарорга мувофиқ-
лаштирсин.

5. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекист-
тон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Р.С. Ази-
мов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2011 йил 8 сентябрь,
252-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ
ҚАРОРИ

КЕКСАЛАРНИ СОҒЛОМЛАШТИРИШ ВА УЛАРНИНГ
БЎШ ВАҚТЛАРИНИ МАЗМУНЛИ ТАШКИЛ ЭТИШ
БЎЙИЧА НОДАВЛАТ ПАНСИОНАТИ ТЎҒРИСИДАГИ
НИЗОМНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

*(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами,
2015 йил, 27-сон, 358-модда)*

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дастури тўғрисида» 2015 йил 18 февралдаги ПҚ–2302-сон қарорини бажариш юзасидан ҳамда кексаларнинг ҳаёт сифатини янада яхшилаш, уларга ижтимоий хизмат кўрсатишнинг янги шакллари ва усулларини ташкил этиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Кексаларни соғломлаштириш ва уларнинг бўш вақтларини мазмунли ташкил этиш бўйича нодавлат пансионати тўғрисидаги низом иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Белгилаб қўйилсинки, кексаларни соғломлаштириш ва уларнинг бўш вақтларини мазмунли ташкил этиш бўйича нодавлат пансионатлари ўз фаолиятини белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан бериладиган лицензияга мувофиқ амалга оширадиган тиббий-ижтимоий ташкилотлар ҳисобланади.

3. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги билан биргаликда:

кексаларни соғломлаштириш ва уларнинг бўш вақтларини мазмунли ташкил этиш бўйича нодавлат пансионатлари томонидан кўрсатиладиган хизматларнинг намунавий рўйхатини ўн кун муддатда тасдиқласин;

тадбиркорлик субъектлари ўртасида катта авлод кишиларига хизмат кўрсатишнинг янги шакллари ва усулларини жорий этиш-

да уларнинг ролини кучайтириш бўйича кенг тушунтириш ишларини ташкил этсин;

тиббий фаолиятни амалга оширишда кексаларни соғломлаштириш ва уларнинг бўш вақтларини мазмунли ташкил этиш бўйича нодавлат пансионатлари томонидан лицензия талаблари ва шартларига риоя этилиши юзасидан назоратни таъминласин, ўзларига юкланган функцияларни амалга оширишда уларга ҳар томонлама кўмаклашиш чора-тадбирларини кўрсин.

4. Ўзбекистон Республикасининг Хусусийлаштириш, монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат кўмитаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги билан биргаликда кексаларни соғломлаштириш ва уларнинг бўш вақтларини мазмунли ташкил этиш бўйича хизматлар кўрсатадиган нодавлат пансионатларини ташкил қилиш мақсадида тадбиркорлик субъектларига «ноль» сотиб олиш қиймати бўйича бериш учун бўш турган нодавлат кўчмас мулк объектлари рўйхатини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

5. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари кексаларни соғломлаштириш ва уларнинг бўш вақтларини мазмунли ташкил этиш бўйича тижорат асосида қулайлиги оширилган нодавлат пансионатларини ташкил қилишда тадбиркорлик субъектларига кўмаклашсинлар.

6. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Р.С. Азимов ва Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари А.И. Икрамов зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири**

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2015 йил 9 июль,
186-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ
ҚАРОРИ

КЕКСАЛАР ВА НОГИРОНЛАРНИ МАНЗИЛЛИ
ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ВА ҚЎЛЛАБ-
ҚУВВАТЛАШНИ ЯНАДА КУЧАЙТИРИШ
ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

*(Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами,
2015 йил, 32-сон, 432-модда)*

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дастури тўғрисида» 2015 йил 18 февралдаги ПҚ–2302-сон қарорини бажариш юзасидан, шунингдек кексалар ва ногиронларни манзилли ижтимоий ҳимоя қилиш ва қўллаб-қувватлашни янада кучайтириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Шундай тартиб белгилансинки, унга мувофиқ 2016 йил 1 январдан бошлаб ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз яшаётган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларга ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш якка тартибда шакллантириладиган ижтимоий хизматлар дастури асосида амалга оширилади.

2. Қуйидагилар:

а) Ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронларни бепул таъминлаш учун асосий озик-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарларининг рўйхати 1-иловага мувофиқ тасдиқлансин ва 2015 йил 1 сентябрдан бошлаб амалга киритилсин;

б) Кексалар ва ногиронларга ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш, шунингдек якка тартибдаги ижтимоий хизматлар дастурини шакллантириш ва амалга ошириш тартиби тўғрисидаги низом 2-иловага мувофиқ тасдиқлансин ва 2016 йил 1 январдан бошлаб амалга киритилсин;

Ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронларни асосий озик-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарлари билан бепул таъминлаш тартиби тўғрисидаги низом 3-иловага му-

вофиқ тасдиқлансин ва 2016 йил 1 январдан бошлаб амалга киритилсин.

3. Ёлғиз яшаётган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг турмушини баҳолаш, шунингдек ёлғиз яшаётган ҳамда ўзгалар парваришига мухтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронлар учун якка тартибдаги дастур шакллари 4 ва 4а-иловаларга мувофиқ тасдиқлансин.

4. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Молия вазирлиги бошқа манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда:

а) 2016 йил 1 январгача бўлган муддатда:

ушбу қарор билан тасдиқланган Кексалар ва ногиронларга ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш, шунингдек якка тартибдаги ижтимоий хизматлар дастурини шакллантириш ва амалга ошириш тартиби тўғрисидаги низом талабларини ҳисобга олган ҳолда ижтимоий хизматлар стандартлари ишлаб чиқишини ва белгиланган тартибда тасдиқланишини;

Ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам олаётган кексалар ва ногиронларни ҳисобга олишнинг ягона регистри шакллантирилишини, шунингдек Регистр тўғрисидаги низом ишлаб чиқишини ва белгиланган тартибда тасдиқланишини;

Кексалар ва ногиронларга ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш тартиби тўғрисидаги низомнинг, шунингдек якка тартибдаги ижтимоий хизматлар дастурини шакллантириш ва амалга ошириш афзалликларининг ҳамда Ўзгалар парваришига мухтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронларни асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарлари билан бепул таъминлаш тартиби тўғрисидаги низомнинг моҳияти ва аҳамияти аҳоли эътиборига, шу жумладан оммавий ахборот воситалари орқали етказилишини таъминласинлар;

б) доимий асосда:

Ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам олаётган кексалар ва ногиронларни ҳисобга олишнинг ягона регистри юритилишини;

кексалар ва ногиронларга ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатишда банд бўлган ва вақтинча жалб қилинадиган ходимларнинг тайёрланишини, қайта тайёрланишини ва малакаси оширилишини таъминласинлар.

5. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги ҳамда бошқа манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда олий таълим муассасаларида «Ижтимоий ишлар (кексалар ва ногиронлар билан)» таълим йўналиши бўйича малакали мутахассислар тайёрлаш юзасидан икки ой муддатда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

6. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан келишган ҳолда олий маълумотга эга бўлган ижтимоий ходимларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш бўйича лавозим разрядларини бир ой муддатда тасдиқласин.

7. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари билан биргаликда ушбу қарорда белгиланган тадбирларни амалга ошириш билан боғлиқ харажатларнинг ўз вақтида ва тўлиқ молиялаштирилишини таъминласин.

8. Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг 5-иловага мувофиқ айрим қарорлари 2016 йил 1 январдан бошлаб ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

9. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда бир ой муддатда идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ушбу қарорга мувофиқлаштирасин.

10. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Р.С. Азимов зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири**

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2015 йил 10 август,
237-сон

Вазирлар Маҳкамасининг
2015 йил 10 августдаги
237-сон қарорига
1-Илова

**Ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз кексалар
ва ногиронларни бепул таъминлаш учун асосий
озик-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарларининг
РЎЙХАТИ**

Т/р	Товарларнинг номи (маҳаллий ёки импорт қилинган)	Ўлчов бирлиги	Бир ойда 1 кишига бериладиган норма
1.	Ун (олий нав)	кг	3
2.	Гуруч	кг	1
3.	Гречка ёрмаси	кг	0,5
4.	Макарон маҳсулотлари	кг	0,5
5.	Мол гўшти (суяксиз)	кг	1
6.	Хонаки парранда гўшти	кг	1
7.	Сариёр	кг	0,2
8.	Тухум (дона)	дона	15
9.	Қанд-шакар	кг	1
10.	Кунгабоқар ёғи	л	1
11.	Кўк ёки қора чой	кг	0,2
12.	Атирсовун	кг	0,1
13.	Кирсовун (65%)	кг	0,2
14.	Кир ювиш порошоги	кг	0,15
15.	Катта ёшдагилар учун таглик газмол	дона	8

Вазирлар Маҳкамасининг
2015 йил 10 августдаги
237-сон қарорига
2-Илова

**Кексалар ва ногиронларга ижтимоий хизматлар
ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш, шунингдек ижтимоий
хизматларнинг якка тартибдаги дастурини шакллантириш
ва амалга ошириш тартиби тўғрисида
НИЗОМ**

I. Умумий қоидалар

1. Ушбу Низом кексалар ва ногиронларга ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш, шунингдек ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастурини шакллантириш ва амалга ошириш тартибини белгилайди.

2. Ушбу Низом мақсадларида қуйидаги асосий тушунчалардан фойдаланилади:

ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастури – ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларнинг яшаш ҳолатини баҳолаш асосида ишлаб чиқиладиган, ижтимоий хизматларнинг ва ижтимоий ёрдам бўйича хизматлар рўйхатини, уларнинг ҳажмларини, уларни кўрсатишнинг даврийлигини, шарт-шароитлари ва муддатларини, шунингдек масъул шахсларни, шу жумладан ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг ёки унинг қонуний вакилининг мажбуриятлари тавсифини ўз ичига оладиган ҳужжат;

интернат муассасалари – кексалар ва ногиронларга ижтимоий хизматлар кўрсатадиган ногиронлар учун «Мурувват» интернат-уйлари, кексалар ва ногиронлар учун «Саховат» интернат-уйлари, Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигининг Уруш ва меҳнат фахрийлари учун республика пансионати;

фуқаролар йиғинининг ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича комиссияси (ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича комиссия) – қонунчиликка мувофиқ аҳолининг заиф тоифаларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш мақсадида ташкил этилади-

ган фуқаролар йиғини комиссияси, унинг таркибига фуқаролар йиғини раиси, унинг маслаҳатчилари ва масъул котиби, комиссия таркибига сайланган фуқаролар йиғини ҳудудда яшайдиган шахслар, туман (шаҳар) бандликка кўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш марказининг ходими, даволаш-профилактика муассасасининг врачлари, шунингдек, зарурат бўлганда, туман (шаҳар) давлат солиқ инспекциясининг, туман (шаҳар) ҳокимлиги молия бўлимининг вакиллари ва ички ишлар органларининг профилактика бўйича инспектори киради;

Ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз яшайдиган кексалар ва ногиронлар (ёлғиз яшайдиган кексалар ва ногиронлар) – ёлғиз яшайдиган ёки кексалар ва ногиронлар, вояга етмаган болалар ёхуд қамоқда ва жазони ўташ муассасаларида, узоқ муддат даволанишда бўлган шахслар билан бирга яшайдиган ўзгалар парваришига муҳтож бўлган пенсия ёшидаги шахслар (60 ёшга етган эркаклар, 55 ёшга етган аёллар) ҳамда I ва II гуруҳ ногиронлари;

Ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронлар (ёлғиз кексалар ва ногиронлар) – фарзандлари (шу жумладан асраб олган фарзандлари); вояга етмаган ёки ногирон болалар бундан мустасно, эри (хотини) ва ота-онаси, кексалар ёки ногиронлар бундан мустасно; шунингдек васийлари, ҳомийлари ва суд томонидан кексани ёки ногиронни парвариш қилиш мажбурияти зиммасига юкланган шахслари бўлмаган ўзгалар парваришига муҳтож бўлган пенсия ёшидаги (60 ёшга етган эркаклар, 55 ёшга етган аёллар) шахслар ҳамда I ва II гуруҳ ногиронлари;

Ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларнинг шахсий рўйхати (Шахсий рўйхат) – ёлғиз яшайдиган ёки ёлғиз кексалар ва ногиронлар деб ҳисоблаш тўғрисида туман (шаҳар) ҳокимининг тегишли қарори қабул қилинган шахслар рўйхати;

Ижтимоий ёрдам – кексалар ва ногиронларга бериладиган нафақалар ва бошқа тўловлар, имтиёзлар, натура тарзидаги ёрдам (озик-овқат маҳсулотлари, кундалик эҳтиёж гигиена товарлари, реабилитациянинг техник воситалари ва бошқалар);

ижтимоий хизматлар – кексалар ва ногиронлар ҳаёти сифатини оширишга, уларга жамият ҳаётида қатнашиш учун бошқа фуқароларга тенг бўлган имкониятлар яратишга ва (ёки) ўзининг базавий ҳаётий эҳтиёжларини мустақил равишда таъминлаш имкониятларини кенгайтиришга йўналтирилган чора-тадбирлар ва хатти-ҳаракатлар комплекси;

ижтимоий хизмат стандарти – ваколатли давлат бошқаруви органлари томонидан ижтимоий хизматлар кўрсатувчиларга нисбатан хизматлар сифатини таъминлаш бўйича белгиланган талаблар, улар хизматлар тавсифини, хизматлар кўрсатиш шартшароитларини, муддатларини, ижтимоий хизматларнинг сифати ва натижадорлиги кўрсаткичларини ўз ичига олади;

ижтимоий кўмаклашиш хизматлари – юридик ва жисмоний шахсларни жалб этиш ҳамда уларнинг хатти-ҳаракатларининг келишилганлигини таъминлаш йўли билан кексалар ва ногиронларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини амалга оширишда кўмаклашиш.

3. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларга ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш, шунингдек ижтимоий хизматлар кўрсатишнинг яқка тартибдаги дастурини шакллантириш ва рўёбга чиқариш ушбу Низомнинг 1-иловасига мувофиқ схема бўйича амалга оширилади.

II. Кексалар ва ногиронлар учун ижтимоий хизматлар кўрсатиш шакллари ва турлари

4. Кексалар ва ногиронлар учун ижтимоий хизматлар кўрсатиш қуйидаги шаклларда амалга оширилади:

яшаш жойида ижтимоий кўмаклашиш хизматлари ва маслаҳат хизматлари;

хонадондаги ишларига қарашиш хизматлари;

кундузи ва қисқа вақт бўлинадиган муассасалардаги хизматлар;

интернат муассасаларидаги хизматлар.

5. Кексалар ва ногиронлар учун яшаш жойидаги ижтимоий кўмаклашиш хизматлари ва маслаҳат хизматлари бандликка кўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш марказлари (кейин-

ги ўринларда марказлар деб аталади) томонидан кўрсатилади ва қуйидаги хизмат турларини ўз ичига олади:

ижтимоий муҳофаза қилиш ва ижтимоий хизматлар кўрсатиш масалалари бўйича маслаҳатлар бериш, тегишли ташкилотларга юбориш;

соғлигининг ҳолати бўйича муҳтож бўлган кексалар ва ногиронларга уларга ҳомийликни белгилашда кўмаклашиш ҳамда ҳомийларнинг ўз вазифаларини бажариши юзасидан назоратни амалга ошириш;

протез-ортопедия буюмлари ва реабилитациянинг техник воситаларини олишда кўмаклашиш;

ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз яшайдиган кексалар ва ногиронларга бепул ёки имтиёзли дори-дармонлар билан таъминланишда кўмаклашиш;

ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз яшайдиган кексалар ва ногиронларга асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарлари билан бепул таъминланишда кўмаклашиш.

6. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларга уйида парвариш қилиш бўйича ижтимоий хизматлар марказлар томонидан кўрсатилади ҳамда улар маиший хизмат кўрсатишни, шу жумладан озиқ-овқат маҳсулотларини, зарур саноат товарларини ва дори-дармонларни сотиб олиш ва уйига етказиб беришни, овқатлар тайёрлашда ва уйни йиғиштириш-тозалаш, гигиена ишларида кўмаклашишни ўз ичига олади.

7. Кундузи ёки қисқа вақт бўлинадиган муассасаларда (ногиронларни реабилитация қилиш марказларида, ёлғиз кексалар ва ногиронларнинг мулоқот ва дам олиш марказларида, санаторий-соғломлаштириш муассасаларида кексалар ва ногиронлар учун кўрсатиладиган ижтимоий хизматлар қуйидагиларни ўз ичига олади:

ўз-ўзига хизмат кўрсатиш, мустақил равишда ҳаракатланиш ва мўлжал олиш, реабилитациянинг техник воситаларидан фойдаланиш кўникмаларига ўргатиш;

кексалар ва ногиронларни ижтимоий интеграциялаш тадбирлари;

қонунчиликка мувофиқ пулли ва пулсиз асосда санаторийда соғломлаштириш.

8. Интернат муассасаларида кексалар ва ногиронлар учун ижтимоий хизматлар кўрсатиш қўйидагиларни ўз ичига олади:

доимий парвиш қилишни таъминлаш, маиший хизмат кўрсатиш, мебеллар, инвентарлар, ётоқхона буюмлари билан жиҳозланган қулай уй-жой бериш, кийим ва пойабзаллар, бошқа кундалик эҳтиёж буюмлари билан таъминлаш, ёшини ва соғлиғини даволашни ҳисобга олган ҳолда оқилона ва парҳез таомлар билан овқатланишини ташкил этиш;

дастлабки тиббий ёрдам кўрсатиш, диспансеризациядан ўтказиш, зарурият бўлганда, ихтисослаштирилган стационарларда даволатиш, тиббий кўрсаткичлар бўйича протез-ортопедия буюмлари, реабилитациянинг техник воситалари билан таъминлаш;

махсус психологик-педагогик ёрдам кўрсатиш, ҳаётий кўникмаларини ривожлантириш;

дам олишини, қизиқишларини шакллантириш ва ривожлантириш учун клуб ва тўғарак ишларини ташкил этиш;

шахсларни интернат муассасаларидан чиқариш ва уларнинг мустақил ҳаёт кечириши ёки оилада яшаши учун шарт-шароитлар яратиш.

9. Кексалар ва ногиронлар ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш турлари тўғрисидаги ахборот Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси, Молия вазирлиги, Молия вазирлиги ҳузуридаги Бюджетдан ташқари пенсия жамғармаси, Халқ таълими вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда бошқа манфаатдор вазирликлар ва идоралар томонидан Давлат хизматлари, шакллари ва бланкаларининг ягона реестрига киритилади.

III. Кексалар ва ногиронлар учун ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатишни ташкил этиш

10. Кексалар ва ногиронларга ижтимоий хизматлар кўрсатишда ваколатли давлат бошқаруви органлари томонидан тасдиқланадиган ижтимоий хизматлар стандартларига риоя қилиш мажбурийдир.

11. Давлат бошқаруви органлари, фуқароларни ўзини ўзи бошқариш органлари ва ижтимоий хизматлар кўрсатадиган бошқа ташкилотлар аҳолини кексалар ва ногиронлар учун ижтимоий хизматларнинг шакллари, турлари, шартлари, муддатлари, ҳажмлари, уларни кўрсатиш сифатини назорат қилиш чора-тадбирлари тўғрисида хабардор қилишлари шарт.

12. Ижтимоий хизматлар кўрсатиладиган ва ижтимоий ёрдам оладиган кексалар ва ногиронлар тўғрисидаги ахборот Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Молия вазирлиги томонидан бошқа манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан бирга-ликда ижтимоий хизматлар кўрсатиладиган ва Ижтимоий ёрдам оладиган кексалар ва ногиронларни ҳисобга олиш бўйича ягона регистрга киритилади. Ижтимоий хизматлар кўрсатиладиган ва ижтимоий ёрдам оладиган кексалар ва ногиронлар тўғрисидаги очиқ маълумотлар вазирликлар ва идораларнинг расмий веб-сайтларида, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг давлат интерактив хизматлари ягона порталида жойлаштирилади.

IV. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронлар учун ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатишни ташкил этиш

13. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронлар ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам билан ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастури асосида таъминланадилар.

14. Ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастури давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳамда бошқа ташкилотларнинг ўз ваколатлари доирасида бажариши учун мажбурийдир.

ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастурини шакллантиришда, ушбу Низомнинг 57–59-бандларида кўрсатилган ҳолатлардан ташқари, қуйидаги босқичларга риоя қилиш мажбурий ҳисобланади:

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларни аниқлаш;

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларнинг яшаш ҳолатини баҳолаш;

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларни Шахсий рўйхатга киритиш;

ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастурининг мониторингини юритиш ва уни баҳолаш, қайта кўриб чиқиш ва тугаллаш.

15. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларни аниқлаш, уларнинг яшаш ҳолатини баҳолаш натижалари, шу жумладан тасдиқлайдиган ҳужжатларнинг кўчириб олинган версиялари, ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастури маълумотлари, унинг амалга оширилиши ва унга киритилган тузатишларга доир маълумотлар тўғрисидаги ахборот Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигининг автоматлаштирилган ахборот тизимига, шунингдек очик маълумотлар қисми Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигининг расмий веб-сайтига ҳамда Ўзбекистон Республикасининг давлат интерактив хизматлари ягона порталига киритилиши керак.

V. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларни аниқлаш

16. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларни аниқлаш фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳамда марказлар томонидан кексалар ва ногиронлар тўғрисида қуйидаги жами маълумотларни олиш асосида амалга оширилади:

ёлғиз яшаши;

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларни парвариш қилишни таъминлашга қодир бўлган шахсларнинг йўқлиги:

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг ўзгалар парваришига мухтожлиги.

17. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларни аниқлаш:

хонадонларни бирма-бир айланиб чиқиш йўли билан;

жисмоний ёки юридик шахслар томонидан ёзма, оғзаки ёки электрон шаклда берилган маълумотлар асосида;

кексалар ва ногиронларнинг мустақил равишдаги мурожаатлари асосида амалга оширилади.

18. Хонадонларни бирма-бир айланиб чиқиш ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича комиссия аъзолари томонидан марказ ходими билан биргаликда ҳар чоракда чоракдан кейинги ойнинг 10-кунигача амалга оширилади. Хонадонларни бирма-бир айланиб чиқишда ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларни аниқлаш учун хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатлари раисларидан маҳалла оқсоқолларидан ва у ерда яшайдиганлардан маълумотлар олинади.

Шошилинч ёрдам кўрсатиш зарурлиги ҳамда ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногироннинг ҳаёти ва саломатлиги учун хавф мавжудлиги тўғрисида маълумотлар олинган тақдирда марказ ушбу Низомнинг 57–59-бандларида белгиланган тартибга мувофиқ хатти-ҳаракатларни амалга оширади.

Хонадонларни бирма-бир айланиб чиқиш натижалари бўйича ушбу Низомнинг 2-иловасига мувофиқ шаклда Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларни аниқлаш бўйича амалга оширилган ишлар тўғрисида далолатнома тузилади.

19. Жисмоний ёки юридик шахслар томонидан берилган маълумотлар олинганда ёки кексалар ва ногиронлар ёзма, оғзаки ёки электрон шаклда мустақил равишда мурожаат қилганда марказ мурожаатни ушбу Низомнинг 3-иловасидаги шакл бўйича Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларга ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш масалалари бўйича жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатларини рўйхатдан ўтказиш дафтарида рўйхатдан ўтказиши шарт.

Маълумотларни қабул қилган марказ ходими:

шошилинч ёрдам кўрсатишнинг зарурлигини аниқлаши ва зарурият бўлган тақдирда ушбу Низомнинг 57–59-бандларидаги тартибга мувофиқ ҳаракат қилиши;

ариза берувчига ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш шартлари ҳақида тушунтиришлар бериши, яшаш ҳолатини баҳолаш учун ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ноги-

ронни бориб кўришнинг зарурлиги тўғрисида хабар қилиши ҳамда бориш санасини белгилаши керак.

Жисмоний шахс ёки ариза берувчи ёхуд унинг қонуний вакили ҳисобланмайдиган юридик шахс мурожаат қилган тақдирда марказ ходими кўрилган чора-тадбирлар тўғрисида мурожаат қилинган кундан бошлаб беш иш куни мобайнида мазкур шахсга хабар қилиши зарур.

Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирон аниқланган кундан бошлаб беш иш кунидан кўп бўлмаган муддатда марказ ходими унинг уйига бориши ҳамда ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш шартлари тўғрисида уни хабардор қилиши керак. Бунда ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронга ахборот варақаси берилади, унда хизматлар ва ёрдам кўрсатиш турлари, уларни амалга ошириш қоидалари ва марказ ходимининг боғланиш маълумотлари (ҳодимнинг исми, фамилияси, отасининг исми, унинг лавозими, телефон рақами) кўрсатилади, шунингдек кекса ва ногирон ёки унинг қонуний вакили томонидан кекса ёки ногироннинг ушбу Низомга 4-иловадаги шакл бўйича ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастури асосида Ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш учун Шахсий рўйхатга киритиш тўғрисида ариза беришнинг зарурлиги тўғрисида хабар қилинади. Ушбу Низомнинг 57–59-бандларида белгиланган ҳолатларда ариза талаб қилинмайди.

20. Оилада ўзгалар парваришига мухтож бўлган бир неча кекса ва ногирон борлиги аниқланган тақдирда Шахсий рўйхатга киритиш тўғрисидаги ариза уларнинг ҳар бири ёки уларнинг қонуний вакиллари томонидан берилади.

21. Кекса ёки ногирон ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатишни рад этган тақдирда унга ахборот варақасида кўрсатилган контактлар бўйича ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш юзасидан марказга такрорий мурожаат қилиш мумкинлиги тўғрисида хабар қилинади. Шунингдек унга Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларни аниқлаш бўйича амалга оширишган ишлар тўғрисида далолатномани (хонадонларни бирма-бир айланиб чиқишда аниқланган тақдирда) ёки Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларга ижтимоий хизматлар ва

ижтимоий ёрдам кўрсатиш масалалари бўйича жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатларини рўйхатдан ўтказиш дафтарига рад этишнинг сабабини кўрсатган ҳолда имзо қўйиш тавсия этилади.

VI. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолаш

22. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ёки ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолаш (кейинги ўринларда яшаш ҳолатини баҳолаш деб аталади) унинг ёки қонуний вакили томонидан ёзма ёки электрон шаклда бериладиган уни ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастури асосида Ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш учун Шахсий рўйхатига киритиш тўғрисидаги аризаси асосида амалга оширилади.

23. Марказ директори қўйидагилар учун масъул бўлган ходимни (кейинги ўринларда марказнинг масъул ходими деб аталади) тайинлайди:

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолашни амалга ошириш;

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногиронни Шахсий рўйхатга киритиш учун ҳужжатларни тайёрлаш;

ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастурини ишлаб чиқиш, амалга ошириш мониторингини юритиш ва қайта кўриб чиқиш (зарурият бўлганда), тугаллаш;

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногиронга ижтимоий кўмаклашиш.

Бунда марказнинг масъул ходими:

ногиронларни, уруш қатнашчиларини, фахрийларни ва аҳолининг бошқа заиф қатламларини ижтимоий муҳофаза қилиш;

ёлғиз, кекса фуқароларга ижтимоий ёрдам кўрсатиш;

кам таъминланган оилаларни қўллаб-қувватлаш мониторингини юритиш бўйича гуруҳлар ходимларидан тайинланади.

24. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолаш ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш жойига боришни, унинг қариндошлари ва яқинлари, тегишли давлат ва нодавлат ташкилотлари билан ўзаро ҳамкор-

лик қилишини ўз ичига олади. Ўтказилган баҳолаш натижалари Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолашнинг Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган шаклида акс эттирилади.

25. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолаш ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ёки ногирон томонидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлаган иловага мувофиқ шакл бўйича аризаси берилган кундан бошлаб ўн иш куни мобайнида ўтказилади.

26. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолаш Марказнинг масъул ходими иштирокида, ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича комиссия томонидан ўтказилади.

Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолаш қуйидагиларни назарда тутати:

соғлиғининг ҳолатини баҳолаш;

ўзгалар парваришига муҳтожлигини баҳолаш;

уй-жой-маиший шароитларини баҳолаш;

ижтимоий муҳофаза қилиш чоралари билан таъминланганлигини баҳолаш;

ҳуқуқий жиҳатдан ҳимояланганлигини баҳолаш;

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг мулоқот ва дам олиш соҳасини баҳолаш.

27. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг соғлиғи ҳолатини баҳолаш ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирондаги мавжуд касалликлар, унинг тиббий хизмат кўрсатишга эҳтиёжларининг қондирилиши, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган Амбулаторияда даволашда дори-дармонлар билан имтиёзли таъминланиш ҳуқуқига эга бўлган шахслар тоифалари рўйхатига мувофиқ дори-дармонлар билан бепул таъминланганликни назарда тутати.

28. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг ўзгалар парваришига муҳтожлигини баҳолаш унинг ўзгалар ёрдамига боғлиқлик даражасини белгилашни назарда тутати ҳамда ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолашнинг 3-бўлимини тўлдирган ҳолда амалга оширилади.

29. Уй-жой-майший шароитларини баҳолаш уй-жойнинг хавфсизлиги тўғрисидаги, унинг санитария-гигиеник ҳолати, ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг жисмоний имкониятларига мосланганлиги, шу жумладан марказлаштирилган сув, иссиқлик таъминотининг мавжудлиги тўғрисидаги маълумотларни тўплашни назарда тутати.

30. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг қонунчиликка мувофиқ кафолатланадиган ижтимоий муҳофаза қилиш чора-тадбирлари билан таъминланганлигини баҳолаш ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирон томонидан имтиёзлар, нафақалар ва бошқа тўловлар олишга, протез-ортопедия буюмларини ва реабилитациянинг техник воситаларини олишга, санаторий-соғломлаштириш муассасаларида дам олиш ва соғлигини яхшилашга ҳамда бошқа ижтимоий муҳофаза чора-тадбирларини олишга бўлган ҳуқуқларининг амалга оширилиши тўғрисидаги маълумотларни тўплашни назарда тутати.

31. Ҳуқуқий муҳофаза қилинганлигини баҳолаш ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногиронда шахсини белгиловчи ҳужжатларнинг, унинг ижтимоий муҳофаза чора-тадбирларини таъминлашга ҳуқуқларини тасдиқловчи бошқа зарур ҳужжатларнинг мавжудлиги тўғрисидаги, унинг қонунчиликка мувофиқ уй-жойга, бошқа шахслардан ёрдам олишга бўлган ҳуқуқлари тўғрисидаги маълумотларни йиғишни назарда тутати.

32. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг мулоқот ва дам олиш соҳасини баҳолаш унинг мулоқот ва дам олишга бўлган эҳтиёжларининг қондирилиши, ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногиронга ҳомийлик қилишни хоҳловчи шахсларни, шунингдек уни ижтимоий қўллаб-қувватлаш имкониятига эга бўлган шахсларни аниқлаш тўғрисидаги маълумотларни тўплашни назарда тутати.

33. Яшаш ҳолатини баҳолашнинг натижалари ушбу Низомнинг 5-иловасига мувофиқ шакл бўйича ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича комиссиянинг ҳулосасида акс эттирилади. Комиссиянинг ҳулосаси унинг барча аъзолари томонидан имзоланади ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органининг ва даволаш-про-

филактика муассасасининг мухрлари билан ва марказ директори томонидан тасдиқланади. Хулосанинг нусхаси ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногиронга яшаш ҳолатини баҳолаш тугалланган кундан бошлаб беш иш куни мобайнида берилади.

34. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолашда қуйидаги ҳужжатлар йиғилади:

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг ёки унинг қонуний вакилининг аризаси;

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолаш натижалари бўйича ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича комиссиянинг хулосаси;

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирон паспортининг нусхаси;

I ёки II гуруҳ ногиронлари учун – ногиронлик тўғрисидаги маълумотноманинг нусхаси;

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш жойида прописка қилинган (ёки илгари пропискада бўлган) шахслар тўғрисидаги маълумотлардан иборат бўлган жойларда паспортга оид ишларни юриштишга ваколатли ходим томонидан берилган маълумотнома.

35. Ёлғиз кекса ва ногиронни Шахсий рўйхатнинг «ёлғиз кексалар ва ногиронлар» тоифасига киритиш учун унинг вояга етмаган болалари, шунингдек кекса ва ногирон ҳамда ўзгалар парваришига муҳтож бўлган болалари, эри (хотини) ва ота-онаси мавжуд бўлган тақдирда ушбу Низомнинг 34-бандида кўрсатилган ҳужжатларга қўшимча равишда қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади:

вояга етмаган шахслар учун – туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳномаларнинг нусхалари;

I ёки II гуруҳ ногиронлари паспортининг нусхаси, уларнинг ногиронлиги тўғрисидаги маълумотномаларнинг нусхалари, болалар, эр-хотин (эр-хотинлар), ота-оналар учун – ўзгалар парваришига муҳтожлиги тўғрисида ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича комиссиянинг хулосаси.

36. Ёлғиз яшайдиган кекса ва ногиронни Шахсий рўйхатнинг «ёлғиз кексалар ва ногиронлар» тоифасига киритиш учун, у ўзгалар парваришига муҳтож бўлган вояга етмаганлар, кексалар ва

ногирон билан биргаликда яшаган тақдирда, ушбу Низомнинг 34-бандида кўрсатилган ҳужжатларга қўшимча равишда қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади:

вояга етмаган шахслар учун – туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳномаларнинг нусхалари;

I ёки II гуруҳ ногиронлар паспортининг нусхаси, уларнинг ногиронлиги тўғрисидаги маълумотномаларнинг нусхаси, кексалар ва ногиронлар учун – ўзгалар парваришига муҳтожлиги тўғрисида ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича комиссиянинг хулосаси.

37. Яшаш ҳолатини баҳолаш тугаллангач марказнинг масъул ходими марказ директориға ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолашнинг тўлдирилган шаклини, ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича комиссиянинг хулосасини, шунингдек ушбу Низомнинг 34-бандида кўрсатилган ҳужжатларни қуйидагилар тўғрисида:

кексани ва ногиронни ёлғиз ёки ёлғиз яшайдиган деб эътироф этиш ва уни Шахсий рўйхатга киритиш тўғрисида туман (шаҳар) ҳокимлигига илтимоснома юбориш ҳақида;

ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатишни рад этиш бўйича асосланган аризани рад этиш ҳақида қарор қабул қилиш учун тақдим этади.

VII. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногиронни шахсий рўйхатга киритиш

38. Марказ томонидан ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногиронни Шахсий рўйхатга киритиш тўғрисида илтимоснома тақдим этган тақдирда, яшаш ҳолатини баҳолаш тугаллангандан кейин уч иш куни мобайнида марказ туман (шаҳар) ҳокимлигига илтимосномани ва ушбу Низомнинг 34–36-бандларида кўрсатилган ҳужжатларни тақдим этади.

39. Туман (шаҳар) ҳокимлиги ушбу Низомнинг 34–36-бандлариға мувофиқ тақдим этилган ҳужжатларни беш иш куни мобайнида кўриб чиқади ҳамда кекса ва ногиронни ёлғиз яшайдиган ёки ёлғиз кекса ва ногирон деб эътироф этиш ёхуд эътироф этишни рад этиш тўғрисида, шунингдек уни Шахсий рўйхатга киритиш тўғрисида тегишли қарор қабул қилади.

40. Шахсий рўйхат ушбу Низомнинг 6-иловасига мувофиқ шакл бўйича кексалар ва ногиронларни «ёлғиз кексалар ва ногиронлар» ҳамда «ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронлар»дан иборат бўлган икки тоифага ажратишни ҳисобга олган ҳолда тузилади.

41. Марказ туман (шаҳар) ҳокимининг қарори қабул қилингандан кейин уч иш куни мобайнида тегишли ахборотни автоматлаштирилган ахборот тизимига ҳамда Ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам оладиган кексалар ва ногиронларнинг ягона регистрига киритади.

42. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронларни Шахсий рўйхатдан чиқариш туман (шаҳар) ҳокими қарори билан қуйидаги ҳолатларда амалга оширилади:

а) ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирон учун:

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатишни рад этиши тўғрисида марказга тақдим этиладиган ёзма аризаси бўйича;

интернат муассасасига жойлашганда;

бошқа яшаш жойига ўтганда (кекса ёки ногироннинг ҳужжатларини, унинг розилиги билан, кекса ёки ногироннинг янги яшаш жойидаги марказга берган ҳолда);

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ёки ногирон вафот этганда;

кекса ёки ногиронни Шахсий рўйхатга киритиш учун илгари тақдим этилган ҳужжатлардаги тегишли маълумотларга мувофиқ бўлмаган фактлар аниқланганда;

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногиронга ҳомийлик белгиланганда, шунингдек суд томонидан кекса ва ногиронни парвариш қилиш вазифалари унинг қариндошларига ва бошқа шахсларга юкланганда;

ёлғиз яшайдиган ва ёлғиз ногирондан I ва II гуруҳ ногиронлиги олиб ташланганда;

б) ёлғиз яшайдиган кекса ва ногирон учун:

ёлғиз яшайдиган кекса ва ногирон билан бирга яшайдиган шахслар балоғат ёшига етганда;

ёлғиз яшайдиган кекса ва ногирон билан бирга яшайдиган шахслардан I ва II гуруҳ ногиронлиги олиб ташланганда;

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирон билан бирга яшайдиган илгари қамокда ва жазони ўташ муассасаларида бўлган шахслар озод қилинганда;

ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирон билан бирга яшайдиган илгари узоқ муддат даволанишда бўлган шахслар даволанишдан чиққанда;

в) ёлғиз кекса ёки ногирон учун:

ёлғиз кекса ва ногироннинг болалари балоғат ёшига етганда;

ёлғиз яшайдиган кекса ва ногироннинг болалари, эр-хотин (эр-хотинлардан) ва ота-оналаридан I ва II гуруҳ ногиронлиги олиб ташланганда.

43. Марказ ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича комиссия билан биргаликда ушбу Низомнинг 42-бандида кўрсатилган ҳолатлар аниқлангандан кейин уч кун мобайнида тасдиқловчи ҳужжатлар билан бирга хат тайёрлайди ва уларни ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногиронни Шахсий рўйхатдан чиқариш учун туман (шаҳар) ҳокимлигига тақдим этади.

44. Туман (шаҳар) ҳокимлиги ушбу Низомнинг 43-бандида кўрсатилган хат тасдиқловчи ҳужжатлар илова қилинган ҳолда марказ томонидан тақдим этилгандан кейин беш иш куни мобайнида уларни кўриб чиқади ва тегишли қарор қабул қилади.

VIII. Ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш

45. Ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастури ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирон Шахсий рўйхатга киритилган кундан бошлаб ўн иш куни мобайнида ишлаб чиқилади.

46. Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг ҳар бири учун шахсий йиғмажилд очилади, унга ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолашнинг тўлдирилган шакли ҳамда ушбу Низомнинг 34–36-бандларида санаб ўтилган ҳужжатлар тикиб қўйилади.

47. Ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастури ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолаш натижалари бўйича ишлаб чиқилади. Ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастури марказ директори томонидан

тасдиқланади ҳамда марказнинг масъул ходими, ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирон, шунингдек уни ишлаб чиқишда қатнашган барча шахслар томонидан имзоланади.

Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногироннинг хоҳишига кўра ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастури имзолашдан олдин унга ўқиб эшиттирилади, бунда ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастурида тегишли ёзув қайд этилади.

Ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастурининг асл нусхаси марказда сақланади, унинг нусхаси эса ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногиронга берилади.

48. Ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастури ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногиронни соғломлаштириш, уни уйда парвариш қилишни таъминлаш, унинг уй-жой-маиший шароитларини яхшилаш, уни ижтимоий ва ҳуқуқий муҳофаза қилиш чораларини кўриш, унинг мулоқот ва дам олиш доирасини кенгайтириш, унга ҳомийлик қилишни хоҳлайдиган шахсларни, шунингдек уни ижтимоий қўллаб-қувватлаш имкониятига эга бўлган шахсларни жалб этиш бўйича тадбирларни ўз ичига олади.

49. Соғломлаштириш бўйича тадбирлар даволаш-профилактика муассасасининг ходими томонидан марказнинг масъул ходими билан биргаликда белгиланади ва у диспансеризациялашни, санаторий-соғломлаштириш муассасаларида соғломлаштиришни, зарурият бўлганда – ихтисослаштирилган стационарларда даволашни ўз ичига олади.

50. Уйда парвариш қилиш бўйича тадбирлар марказнинг масъул ходими томонидан ўзгалар парваришига муҳтожлик тўғрисидаги хулосага мувофиқ белгиланади ва маиший хизмат кўрсатишни, овқат тайёрлашда ва супуриш-йиғиштириш ишларида, гигиена тадбирларини амалга оширишда кўмаклашишни ўз ичига олади.

Уйда парвариш қилиш хизматлари кўрсатиш марказ томонидан ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирон Шахсий рўйхатга киритилгандан кейин уч иш куни мобайнида ташкил этилади.

Шахсий рўйхатга киритилган ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кексалар ва ногиронлар биргаликда яшаган тақдирда парвариш қилиш бўйича ижтимоий ходимнинг улар ҳузурига боришининг

частотаси ва давомийлиги ушбу кексалар ва ногиронлардан бирининг ўзгалар парваришига боғлиқлигининг энг юқори даражаси бўйича белгиланади. Улардан ҳар бири учун бориш кунлари ва соатлари сони жамланмайди.

Ўзгалар ёрдамига юқори даражада ёки тўлиқ боғлиқ бўлинганда ёлғиз кекса ва ногиронга интернат муассасасида хона таклиф этилади, у ерда у кеча-кундуз парвариш қилиш ва тиббий кузатиш билан таъминланади, ёлғиз яшайдиган кекса ва ногиронга – кексаларни соғломлаштириш ва уларнинг дам олишини ташкил этиш бўйича давлатга қарашли бўлмаган пансионатларда ушбу ишлар пулли асосда амалга оширилади.

51. Уй-жой-маиший шароитларни яхшилашга доир тадбирлар ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича комиссия томонидан марказнинг масъул ходими билан биргаликда белгиланади ва кекса ёки ногирон турар жойининг хавфсизлиги мониторингини, таъмирлаш ишларини бажаришда ижтимоий ходимнинг мажбурий тартибдаги иштирокида сантехника, газ, электр ускуналаридаги носозликларни бартараф этиш учун коммунал хизматлар мутахассисларини чақириш бўйича хизматларни ўз ичига олади.

52. Ижтимоий муҳофаза қилиш чораларига доир тадбирлар ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича комиссия томонидан марказнинг масъул ходими билан биргаликда белгиланади ва ёлғиз кексалар ва ногиронларни асосий озик-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарлари билан бепул таъминлашни, мухтож ногиронларни протез-ортопедия буюмлари ва реабилитациянинг техник воситалари билан бепул таъминлашни, зарурият бўлганда, нафақалар ва моддий ёрдам олишда кўмаклашишни ўз ичига олади.

Ҳуқуқий муҳофаза қилишни таъминлаш тадбирлари ички ишлар органларининг профилактика бўйича инспекторининг мажбурий иштирокида, марказнинг масъул ходими билан биргаликда ижтимоий хизматларнинг яққа тартибдаги дастурининг «Ҳуқуқий муҳофаза қилиш чоралари» бўлимида акс этирилади. Ушбу тадбирлар ҳужжатларни тиклашда, алиментларга, мол-мулкка, шу жумладан уй-жой ва шу кабиларга бўлган ҳуқуқларни белгилашда кўмаклашишни ўз ичига олади.

53. Мулоқот ва дам олиш доирасини кенгайтириш, ҳомийлик қилишни хоҳловчи, шунингдек ижтимоий қўллаб-қувватлаш имкониятига эга бўлган шахсларни жалб этиш бўйича тадбирлар қариндошлар, дўстлар ва танишлар, меҳнат жамоалари билан алоқа ўрнатишга кўмаклашишни, шунингдек ёлғиз кексалар, пенсионерлар ва ногиронлар учун мулоқот ва дам олиш марказларига боришни ташкил этиш тадбирларини ўз ичига олади. Зарурият бўлганда кекса ёки ногиронга уларга ҳомийликни белгилашда кўмаклашилади.

IX. Ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастури мониторингини олиб бориш ва унинг амалга оширилишини баҳолаш, уни қайта кўриб чиқиш ва тугаллаш

54. Марказнинг масъул ходими ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастури амалга оширилиши мониторингини доимий равишда амалга оширади.

55. Ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастурлари амалга оширилиши самарадорлигини баҳолаш ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича комиссия томонидан ҳар чоракда камида бир марта амалга оширилади.

56. Ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастурини қайта кўриб чиқиш ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ёки ногироннинг яшаш ҳолати ўзгариши, шунингдек ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш бўйича амалга ошириладиган тадбирларнинг етарли эмаслиги муносабати билан амалга оширилади.

Ижтимоий хизматлар кўрсатиладиган ва ижтимоий ёрдам оладиган ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирон марказнинг масъул ходимини ўзининг яшаш ҳолати ўзгарганлиги тўғрисида ўз вақтида хабардор қилиши шарт.

Ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастурини қайта кўриб чиқиш, шу жумладан унга тасдиқланган тузатишларни ёки янги тадбирларни киритиш ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастурида акс эттирилиши ҳамда директорнинг имзоси ва марказнинг муҳри, ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ноги-

роннинг (ёки унинг қонуний вакилининг) имзоси билан тасдиқла-
ниши керак.

Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирон ижтимоий хиз-
матларнинг у ёки бу турини, шаклини, ҳажмини, умуман ижтимоий
хизматларнинг якка тартибдаги дастурини рад этиш ҳуқуқига эга.

Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирон тасдиқланган
ижтимоий хизматларнинг якка тартибдаги дастурининг амалга
оширилишини рад этган тақдирда унга ижтимоий хизматларнинг
якка тартибдаги дастурининг амалга оширилишини тиклаш тўғри-
сидаги ариза билан марказга такрорий мурожаат қилиш имкония-
ти берилади.

Ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирон ижтимоий хиз-
матларнинг якка тартибдаги дастурининг ёки унинг бирор қисми-
нинг бажарилишини рад этган тақдирда марказ, шунингдек ижти-
моий хизматларнинг якка тартибдаги дастурининг бошқа барча
бажарувчилари унинг бажарилмаганлиги юзасидан жавобгар
бўлмайдилар.

Х. Ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдамни шошилиш равишда кўрсатиш

57. Ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдамнинг уйда парва-
риш қилиш хизматларини ва соғломлаштиришга доир тадбирлар-
ни амалга ошириш бўйича шошилиш равишда хизмат кўрсатиш
кекса ёки ногироннинг ўзига ўзи хизмат кўрсатиш қобилияти
тўлиқ йўқолганлиги, шунингдек унга ёрдам кўрсатиши мумкин
бўлган шахсларнинг йўқлиги сабабли унинг ҳаёти ва соғлиги хавф-
ли ҳолатда эканлиги аниқланган пайтдан бошлаб бир кеча-кундуз
мобайнида ташкил этилади. Уйда парвариш қилиш ва соғломлаш-
тириш тадбирлари бўйича шошилиш равишдаги хизматларни таш-
кил этиш учун марказ кекса ёки ногиронга ижтимоий хизматлар
ва ижтимоий ёрдамни шошилиш равишда амалга ошириш тўғри-
сида зудлик билан буйруқ чиқаради ҳамда уйда парвариш қилиш
бўйича хизматлар кўрсатиш учун марказнинг масъул ходимини
белгилайди. Зарурият бўлганда, тегишли даволаш-профилактика
муассасалари жалб этилади.

58. Ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдамнинг уйда парвариш қилиш хизматларини ва соғломлаштириш тадбирларини амалга ошириш бўйича шошилиш равишда хизмат кўрсатиш кекса ёки ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолаш амалга оширилгунгача ва у Шахсий рўйхатга киритилгунгача амалга оширилади ҳамда кекса ва ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолаш натижаларини ва туман (шаҳар) ҳокимининг уни Шахсий рўйхатга киритиш ёки киритишни рад этиш тўғрисидаги қарорини ҳисобга олган ҳолда Шахсий рўйхатга тузатиш киритиш амалга оширилади.

59. Ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдамни шошилиш равишда кўрсатиш билан бир вақтда кекса ёки ногироннинг яшаш ҳолатини баҳолаш амалга оширилади ва ижтимоий хизматларнинг яқка тартибдаги дастури белгиланган тартибда ишлаб чиқилади.

XI. Яқунловчи қоидалар

60. Ижтимоий қўллаб-қувватлаш бўйича комиссиянинг, марказнинг ва туман (шаҳар) ҳокимлигининг кексани ёки ногиронни ёлғиз яшайдиган ҳамда ёлғиз кекса ва ногирон деб эътироф этиш бўйича хатти-ҳаракатлари юзасидан қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда шикоят қилиниши мумкин.

61. Ушбу Низом талабларининг бузилишида айбдор бўлган шахслар қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавобгар бўладилар.

Вазирлар Маҳкамасининг
2015 йил 10 августдаги
237-сон қарорига 3-Илова

Ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронларни асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарлари билан бепул таъминлаш тартиби тўғрисида НИЗОМ

I. Умумий қоидалар

1. Ушбу Низом ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронларни асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарлари билан бепул таъминлаш тартибини белгилайди.

2. Озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар билан бепул таъминлаш ҳуқуқига ўзгаларнинг парваришига муҳтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронлар (кейинги ўринларда ёлғиз кексалар ва ногиронлар деб аталади) эгадир.

Бунда ёлғиз кексалар ва ногиронларга фарзандлари (шу жумладан асраб олган фарзандлари); вояга етмаган ёки ногирон болалар бундан мустасно, эри (хотини) ва ота-онаси, кексалар ёки ногиронлар бундан мустасно, шунингдек васийлари, хомийлари ва суд томонидан кексани ёки ногиронни парвариш қилиш мажбурияти зиммасига юкланган шахслари бўлмаган ўзгалар парваришига муҳтож бўлган пенсия ёшидаги (60 ёшга етган эркаклар, 55 ёшга етган аёллар) шахслар ҳамда I ва II гуруҳ ногиронлари киради.

3. Озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар билан бепул таъминлаш учун кексалар ва ногиронлар туман (шаҳар) ҳокимининг қарори асосида ўзгаларнинг парваришига муҳтож бўлган ва Ўзгаларнинг парваришига муҳтож бўлган ёлғиз яшайдиган ва ёлғиз кексалар ва ногиронларнинг шахсий рўйхатига (кейинги ўринларда Шахсий рўйхат деб аталади) киритилган ёлғиз кексалар ва ногиронлар деб эътироф этилиши керак.

Шахсий рўйхатни шакллантириш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган Кексалар ва ногиронларга ижтимоий хизматлар ва ижтимоий ёрдам кўрсатиш, шунингдек яқка тартибдаги ижтимоий хизматлар дастурини шакл-

лантириш ва амалга ошириш тартиби тўғрисидаги низомга мувофиқ амалга оширилади.

4. Ёлғиз кексалар ва ногиронларни асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарлари билан бепул таъминлаш ушбу Низомга 1-иловага мувофиқ схема бўйича амалга оширилади.

II. Асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарларини бериш тартиби

5. Ёлғиз кексалар ва ногиронлар озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар билан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган Ўзгалар парваришига муҳтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронларни бепул таъминлаш учун асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарларининг рўйхатига (кейинги ўринларда Озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар рўйхати деб аталади) мувофиқ таъминландилар.

6. Ёлғиз кексалар ва ногиронлар ўз хохишига кўра озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар билан бепул таъминлашнинг қўйидаги турларидан бирини танлаш ҳуқуқига эгадир:

Озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлари рўйхатига мувофиқ озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар билан нормаланган таъминлаш;

бутун тўпلامнинг тасдиқланган умумий қиймати доирасида ва ушбу Низомнинг III бўлимида назарда тутилган тартибда белгиланадиган уларга ўртача чакана нархларни ҳисобга олган ҳолда Озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар рўйхатидан озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар турларини ва миқдорини танлаш.

7. Белгиланган нормалардан фарқ қиладиган миқдорда ва турлар бўйича озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар билан бепул таъминлаш турлари танланган тақдирда ёлғиз кексалар ва ногиронлар фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига ушбу Низомга 2-иловага мувофиқ шакл бўйича ариза берадилар. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари кексалар ва ногиронларнинг аризаларини кўриб чиқиш натижалари бўйича уларни озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларни олишга ведомостлар тузиш учун туман (шаҳар) бандликка кўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш марказларига (кейинги ўринларда марказлар деб аталади) берадилар.

8. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари туманлар (шаҳарлар) ҳокимликлари кўмагида ҳар йили молиявий йилнинг 25 декабригача савдо ташкилотларини белгилайдилар. Бир туман (шаҳар) ҳудудида жойлашган фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари биргаликда битта савдо ташкилотини белгилашлари мумкин. Ушбу ҳолатда ушбу фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари савдо ташкилотлари билан шартномани имзоладиган томонларга айланадилар.

Савдо ташкилоти аниқлангандан кейин уч иш куни мобайнида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи, савдо ташкилоти, марказ ва туман (шаҳар) ҳокимлигининг молия бўлими (кейинги ўринларда молия бўлими деб аталади) ўртасида Қорақалпоғистон Республикаси бюджетида, вилоятлар ва Тошкент шаҳрининг маҳаллий бюджетларида ҳар йили назарда тутилادиган маблағлар доирасида тегишли молиявий йилга озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар берилишига тўрт томонлама шартнома (кейинги ўринларда шартнома деб аталади) тузилади.

9. Шартнома имзолангандан кейин, вазначилик бўлинмасида рўйхатдан ўтказилмасдан кучга киради.

10. Ҳар ойда кейинги ойнинг 1-кунигача бўлган муддатда Шахсий рўйхатга мувофиқ марказ фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига марказ директори томонидан тасдиқланган ведомостларнинг қуйидаги турларини тақдим этади:

ушбу Низомга 3-иловага мувофиқ шакл бўйича тегишли ой учун асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарларини олишга ведомость;

ушбу Низомга 4-иловага мувофиқ шакл бўйича тегишли ой учун асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарларини беришга ведомость.

11. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ведомостлар олинган кундан бошлаб икки кун мобайнида:

савдо ташкилотига – тегишли ой учун асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарларини олишга ведомостларни, шунингдек озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларнинг ўртача чакана нархларини;

марказнинг кексалар ва ногиронларни уйда парвариш қилиш бўйича ижтимоий ходимларига (кейинги ўринларда уйда парвариш қилиш бўйича ижтимоий ходимлар деб аталади) – тегишли ой учун асосий озиқ-овқат маҳсулотларини беришга ведомостларни берадилар.

12. Савдо ташкилоти тегишли ой учун асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарлари олишга ведомостлар олингандан кейин уч иш куни мобайнида шартномада назарда тутилган, шунингдек озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларга ўртача чакана нархлар доирасида турлар ва сифат бўйича озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларни уйда парвариш қилиш бўйича ижтимоий ходимларга узлуксиз ва ўз вақтида берадилар.

13. Озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларни ёлғиз кексалар ва ногиронларга етказиб бериш ва тақдим этиш уйда парвариш қилиш бўйича ижтимоий ходимлар томонидан фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларидан олинadиган асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарларини беришга ведомостларга мувофиқ озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар олинган кундан бошлаб икки кун мобайнида амалга оширилади.

14. Ёлғиз кексалар ва ногиронлар тегишли ой учун асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларни беришга ведомостларга имзо қўйиш (ўз имзосини ёки ваколатли шахслар томонидан имзо қўйилиши) йўли билан миқдор ва турлар бўйича озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар олинганлигини тасдиқлайдилар.

15. Савдо ташкилоти ой тамом бўлгач уч кун мобайнида тегишли фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органига:

харажатларни қоплаш учун тегишли ой учун ёлғиз кексалар ва ногиронларга берилган озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар миқдори ва қийматини кўрсатган ҳолда ушбу Низомга 5-иловага мувофиқ шакл бўйича уч нусхада ўзгаларнинг парваришига муҳтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронларга берилган асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарлари реестрини (кейинги ўринларда реестр деб аталади);

белгиланган тартибда расмийлаштирилган счёт-фактурани тақдим этади.

16. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи ушбу Низомнинг 15-бандида кўрсатилган ҳужжатлар олингандан кейин уч кун муддатда уларни шартнома шартларига мувофиқлик юзасидан кўриб чиқади ва реестрдаги ва счёт-фактурадаги харажатларнинг тўғрилигини тасдиқлайди.

Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи томонидан текширилган ва тасдиқланган реестрлар счёт-фактуралар билан биргаликда маблағларни ўтказиш учун молия бўлимига тақдим этилади.

17. Маблағларни ўтказиш учун молия бўлими уч кун муддатда ғазначилик бўлинмасига белгиланган шакл бўйича юридик мажбуриятларни рўйхатдан ўтказишга буюртманомани, реестрни, тўлов топшириғини ва счёт-фактурани тақдим этади.

Ғазначилик бўлинмаси уч кун муддатда юридик мажбуриятни рўйхатдан ўтказишга буюртманомани рўйхатдан ўтказади ва тегишли маҳаллий бюджетнинг ғазначилик шахсий ҳисоб рақамидан маблағларни фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органининг Ўзбекистон Республикаси Давлат-тижорат халқ банкининг бўлимида очилган «Ўзгаларнинг парваришига муҳтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронларни асосий озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш» ҳисоб рақамига ўтказиши.

18. Маблағларни тегишли савдо ташкилотининг ҳисоб рақамига ўтказиш учун фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи маблағлар тушгандан сўнг икки кун мобайнида Ўзбекистон Республикаси Давлат-тижорат Халқ банкининг бўлимига тўлов топшириғини тақдим этади.

19. Маҳсулотлар ва товарлар билан таъминлаш харажатлари Қорақалпоғистон Республикаси бюджети, вилоятлар ва Тошкент шаҳрининг маҳаллий бюджетлари маблағлари ҳисобига қопланади.

III. Асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарларига нархларни белгилаш тартиби

20. Ёлғиз кексалар ва ногиронлар томонидан олинадиган озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларга ўртача чакана нархлар истеъмол товарларига нархларнинг ҳар ойлик мониторинги натижалари бўйича республиканинг алоҳида минтақалари бўйича Ўзбекис-

тон Республикаси Хусусийлаштириш, монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси (кейинги ўринларда Давлат рақобат қўмитаси деб аталади) томонидан белгиланади.

21. Ҳар ойда ойнинг 20-кунигача Давлат рақобат қўмитасининг худудий органлари минтақа бўйича озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларнинг ўртача чакана нархлари тўғрисидаги маълумотларни:

Қорақалпоғистон Республикаси Молия вазирлигига, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликларининг молия бошқармаларига;

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри бўйича Ғазначилик бошқармасига тақдим этади.

Бунда озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларнинг ўртача чакана нархлари доирасида савдо ташкилотлари томонидан ёлғиз кексалар ва ногиронларга берилган озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар бўйича савдо ташкилотларнинг харажатлари қопланади.

22. Қорақалпоғистон Республикаси Молия вазирлиги, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликларининг молия бошқармалари озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларнинг ўртача чакана нархлари тўғрисидаги маълумотларни молия бўлимларига беради, молия бўлимлари уларни фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва марказларга тақдим этади. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари савдо ташкилотларига озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларнинг ўртача чакана нархларини тақдим этади.

23. Минтақалар бўйича озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларнинг ўртача чакана нархлари тўғрисидаги маълумотлар ҳар ойлик асосида Давлат рақобат қўмитасининг расмий сайтида жойлаштирилади.

IV. Асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва энг зарур гигиена товарлари билан таъминлаш соҳасида назорат қилиш

24. Ёлғиз кексалар ва ногиронларни сифатли озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар билан таъминлаш устидан назорат қилиш Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва туманлар (шаҳарлар) ҳокимликлари, зарурият бўлганда, нодавлат нотижорат ташкилотлари вакиллари жалб этилган ҳолда фуқаро-

лар йиғинларининг ижтимоий қўллаб-қувватлаш комиссиялари томонидан амалга оширилади.

25. Маблағлардан мақсадли фойдаланиши устидан назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг Назорат-тафтиш бош бошқармасига юкланади.

V. Яқунловчи қоидалар

26. Марказ:

шахсий рўйхатлар ўз вақтида тузилиши;

тегишли ой учун асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларни олишга ведомостлар ҳамда тегишли ой учун асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларни беришга ведомостлар ўз вақтида тайёрланиши;

ёлғиз кексалар ва ногиронларга озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар ўз вақтида етказиб берилиши учун жавоб беради.

27. Туманлар (шаҳарлар) ҳокимликлари ёлғиз кексалар ва ногиронларни сифатли маҳсулотлар ва товарлар билан таъминлаш учун савдо ташкилотини белгилашда қўмаклашиш учун жавоб беради.

28. Молия бўлимлари реестрлар ўз вақтида кўриб чиқилиши ҳамда белгиланган шакл бўйича юридик мажбуриятларни рўйхатдан ўтказишга буюртманомалар, реестрлар, тўлов топшириқлари ва счёт-фактуралар газначилик бўлинмасига тақдим этилиши учун жавоб беради.

29. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари:

савдо ташкилотларига ўртача чакана нархлар ва ушбу Низомда кўрсатилган тегишли ҳужжатлар ўз вақтида берилиши;

реестрлар ва счёт-фактуралар ўз вақтида текширилиши ва улар молия бўлинмаларига берилиши;

берилиши керак бўлган маблағлар савдо ташкилотига ўз вақтида ўтказилиши учун жавоб беради.

30. Давлат-тижорат Халқ банки бўлими ушбу Низомнинг 17-банди иккинчи хатбошида кўрсатилган фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органининг «Ўзгаларнинг парваришига муҳтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронларни асосий озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш» ҳисоб рақамига ўтказиладиган маблағ-

лардан қатъий равишда ўз вазифасига кўра фойдаланилиши учун жавоб беради.

31. Ҳазначилик бўлинмалари маблағлар фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳисоб рақамига ўз вақтида ўтказилиши учун жавоб беради.

32. Савдо ташкилотлари сифатли озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарлар узлуксиз ва ўз вақтида берилиши учун жавоб беради.

33. Ушбу Низом талаблари бузилишида айбдор бўлган шахслар қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавоб берадилар.

Ўзгаларнинг парваришига мухтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронларни асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарлари билан бепул таъминлаш тартиби тўғрисидаги низомга
2-ИЛОВА

_____нинг
(фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органининг номи)
раиси _____га
(раиснинг Ф.И.О.)
_____дан
(ёлғиз кекса киши ва ногироннинг Ф.И.О.)

АРИЗА

Мени бутун тўпламнинг тасдиқланган умумий қиймати доира-сида озиқ-овқат маҳсулотлари ва товарларнинг қуйидаги турлари ва миқдори билан таъминлашингизни сўрайман.

Т/р	Товарнинг номи	Ўлчов бирлик-лари	Бир ойда 1 кишига бериш нормаси	Миқдори	Нархи	Суммаси
1.	Ун (олий нав)	кг	3			
2.	Гуруч	кг	1			
3.	Гречиха ёрмаси	кг	0,5			
4.	Макарон маҳсулотлари	кг	0,5			
5.	Мол гўшти (суяксиз)	кг	1			
6.	Уй паррандаси гўшти	кг	1			
7.	Сариёғ	кг	0,2			
8.	Тухум (дона)	дона	15			
9.	Қанд-шакар	кг	1			
10.	Кунгабоқар ёғи	л	1			
11.	Қора ёки кўк чой	кг	0,2			
12.	Атирсовун	кг	0,1			
13.	Кирсовун (65%)	кг	0,2			
14.	Ўзимизда ишлаб чиқарилган кир ювиш қуқуни	кг	0,15			
15.	Катта ёшдагилар учун таглик	дона	8			
Жами сумма						

_____ 201__ йил «__» _____
(Ёлғиз кекса киши ва ногироннинг Ф.И.О.) (имзо)

